

$\frac{97}{660} = .1469$

$\frac{2007704}{2580488} = .7$

97
66
20
25
15
40

3806

ՀՐԱՏԱՐԱԿ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ՀԱՒԱՏՈՑ

ՏՈՒՂՂԱՓԱՌ ԴԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ

ԱՀԽԱՏԱՍՏԻՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄՍԵՐԱՑ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ

ԿՐՕՆՈՒՄՈՑ ՎԱՐԺԱՊԵՏԻ

ՂԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

Ի Տպարանի Հրկրորդ տպագրութեան որ ի Մոսքուա
ի 1861. անփոփոխ տպագրեալ

Ի ՆՈՐ ՋՈՒԳԱ

ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՄԵՆԱՓՐԿՉԵԱՆ
ՄՐԲՈՑ ՎԱՆԱՑ
1879

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ· Տ· ԳԻԼՈՐԳԻՈՅ Գ·

ՎԵՀԱՓԱՌ

ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍՈՒ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

ՑԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

ՍՐՈՑ ՎԱՆԱՑ

ԱՄԵՆԱՓՐԿՉԵԱՆ

Տ· ԳՐԻԳՈՐԻՍԻ

ԱՐՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

1843
ԿՈՆԿՈՐԴ

Ընթերցեալ զմանեկս զայս ընդ վեր-
նագրովս ՀՐԱՀԱՆԳ ՓՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱ-
ՏՈՅ, և զբովանդակութիւն բանիցն որ ՚ի-
նմա՝ գտեալ ամենայնիւ հարազատ, և հա-
մաձայն ընդ աբաքելաւանդ ուղղափառ վարդա-
պետութեանց Ս. Եկեղեցւոյ Հայաստա-
նեայց, հրամայեմք տպագրել ՚ի պէտս ազ-
գային ուսումնարանաց: Որոյ ՚ի հաստա-
տութիւն՝ դրոշմեալ զՊատրիարգականն մեր
զկնիք՝ ստորագրեմք, ՚ի 27 Ապրիլի 1861
ամի Փրկչին, ՚ի Ս. Էջմիածին:

ՄԱՏԹԷՈՍ

Կաթուղիկոս ամենայն Հայոց:

Կ·ԵՐԱՊԱՏՒԻ ՀԱՍԱՐՍԿՈՒԹ·ԻՒՆ ՀԱՑՈՑ ԻՌՈՒՀԵՒԱՑ,

Ի ԻՌՈՒՀԵՒ·

Կ·ԵՐԱՊԱՏՒԻ ՊԱՐՈՆԱՑՔ՝

Յետ՝ի տիպ արձանագրուցանելոյ
"ՀԱՒԱՏԱՊԱՏՈՒՄ,, կոչեցեալ մանր ուսմունք
Քրիստոնէական հաւատոյ Հայաստանեայց սուրբ
Եկեղեցւոյս՝ի պէտս դեռատիրթ մանկտեաց
Դպրոցաց՝ի 1877. պատշաճ վարկաւ Հոգա-
բարձութիւնս և զՀոխն այնր "Հրատհանգ Քրիս-
տոնէական հաւատոյ,, մակագրեալն և հե-
ղինակեալ դարձեալ՝ինորին իսկ Հեղինակէ՝ի-
Մսեր Մագիստրոսէ երօնուսոյց վարժապետէ
Լազարեան ճեմարանին որ վանն Բարձրադոյն
դասու Ուսանողացն տպեալ՝ի 1861. ամի՝ի-
Մոսքուա՝ այլ և ս տպագրութեամբ՝ի լոյս հա-
նել· քանզի յաւարտել մանկանց զՀաւատա-
պատումն զայն փոքրադիր՝ կարի զգալի լինէր
և անհրաժեշտ հարկաւորութիւն սորայս՝ի-
զարգացեալոցն պէտս՝ի Դպրոցս կողմանցս, սակս
լինելի և ընդարձակ տեղեկութեանցն Քրիս-

տունէական հաւատոյս ըստ դաւանութեան,
սուրբ Առաքելական և եաթուղիկէ եկեղե-
ցւոյս մերոյ Հայաստանեաց, որ յինքեան պա-
րունակէր մատեանս, հանդերձ վկայութեամբն
՚ի սուրբ Աստուածաշունչ գրոց, և յերանաշնորհ
արբոց վարդապետաց եկեղեցւոյս ՚ի հաստա-
տութիւն նախնական բանից, երկրորդ մա-
սամբ կցելոց ընդ նմին. ըստ որում օգուտ սո-
րին և պիտանութիւն յաւէտ ընտրելի եղև
մեզ, կամեցեալ անդադար չթողուլ զորդիս Ազ-
գիս և ըստ այսմ մասին: Ցուսամք թէ ուս-
մամբ սորին ունիցիմք յապայս բազում ամենա-
բարեպաշտ և հարազատ ջերմեռանդ հաւա-
տով որդիս հպատակս առ Մայր մեր սուրբ
եկեղեցին Հայաստանեաց, որով և ՚ի կէտ նը-
պաստակի մեր հասանել հանդարիցիմք զմեզ, և
երանելի զանձինս խոստովանութեամբ՝ եթէ գէպ
լինի մեզ այսու արդիւնաւորեալ տեսանել զնոյն
բարեպատակ վախճան ներհուն հոգւոյն, առ
որ աշխատեցաւ:

Ո՛րդ յայս խորհուրդ յերևան
հանեալ ՚ինորոյ զայս մատեան ՚ի Տպարանէս՝
առ գերապատուութիւն Ձեր ուղերձեմք կամա-
կար և յիրախտագէտ սրտէ և գոհացողական
մտօք. վասն զի և զբազումս ՚ի գերապատիւ
Հաստատութենէ Ձերմէ տեսաք Ազգասիրա-
կան ոգւով առատապէս հանդիսացեալ ՚ի թիւս բա-
րերարաց Տպարանիս գրաւոր նպաստիւք և

աշխուժավատ խրախուսանօք, որ կազմոյրն էր հաստատութեան Տպարանիս և աշխատակրութեանց հոգաբարձութեան ոչ սակաւ։ Ուստի բարեհաճ ակնարկութեամբ ընտրոյ արասջիք հայոց ընդունել առ՝ի ինձ զուղերձ նորատիպ մատենիս, որով և քաջալերել ունիք այնու զխոնարհ աշխատողս յաստպարիզի Ազգային սպասահարկութեանս, առ որ զանձինս նուիրեալ եմք ջանալ ըստ մերովսանն կարեաց։

Մնամք գերապատուութեան Ձերոյս

Ամենախոնարհ ծառայք

Տէր Դաւիթ Ս. Նահապետեան։
Տէր Մեսրովբ Վ. Դաւթեանց։
Ա-եփէ Կ. Մ. Զօհրապեան։
Մկրտիչ Կ. Մ. Զօրաբեան։
Յակոբ Հ. Յակոբջանեան։

Հոգաբարձութիւն Տպարանի Ամենափրկչեան
Սրբոյ Վանից։

՚ի Զուղա. 1879.
՚ի 16 Օգոստոս։

Ը.Ծ.Կ.

Կ՝երթաս այս՝ որ միանգամ տպուաձ էր ի՝ ի-
1850 թուականին, այժմ և ես երկրորդ անգամ
՝ի լոյս ելանէ ահա ՝ի տպագրական մամլոյ՝
վերհագոյն հրամանաւ մեծ խնամակալին Ս. Ե-
կեղեցւոյս Հայաստանեայց՝ Տ. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԻ
Սրբազնակատար կաթուղիկոսի, ՝ի վայելս ու-
սումնակարօտ մանկանց Ազգիս:

Այս երկրորդ տպագրութիւնս՝ թէպէտ և
ըստ նիւթոցն բովանդակութեան նոյն է առաջ-
նոյն հետ, բայց չափաւորապէս ընդարձակ-
ուաձ է և ես այլևայլ՝ գիտելոյ արժանի՝ ծա-
նօթութեամբք՝ առաջին մասին մէջ, և պատ-
շաճաւոր վկայութեանց յաւելուածովք՝ երկրորդ
մասին մէջ, որպէս ուսնին տեսանել ընթեր-
ցողք:

Որովհետև այսպիսի ուսումնական գրքանք
յօրինուածք են յատկապէս ՝ի պէտս չափահա-
սակ աշակերտաց՝ որք դաստուածեամբ վար-
ժուաձ են կամ վարժըւում են մեր կանոնա-
ւոր գրոց լեզուին մէջ, պարտ և պատշաճ
էր և մեզ այժմ և ես նոյն լեզուով ՝ի լոյս ըն-
ծայել զայս մեր գրական վաստակը, որպէս ՝ի-
լոյս ընծայած եմք առաջին տպագրութեամբ.
սակայն հայելով ոմանց իրաւացի թախանձա-
նացը, և կամելով միանգամայն՝ որչափ կարելի

թուէր՝ հեշտընկալ և գիւրիմաց առնել գոնէ հմուտ վարժապետներու ձեռաց տակ հրահանգըւող մանկանց՝ զքրիստոնէական հաւատոյ կարևորագոյն գիտելիքներըը՝ ըստ ուղղափառ դաւանութեան Սուրբ Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց՝ ջան և աշխատութիւն յանձն առաք փոքր մի զգրոց լեզուի ձևերը աշխարհիկ լեզուի ձևերին փոխել, բայց ոչ շատ խոտորուելով և ոչ ի սպառ հեռանալով յայն ընդհանուր պայմաններից՝ զորս պահանջէ հարկաւ Հայկական ուղղախօսութիւնն։ Եւ այս այնու պատճառաւ՝ որ (որպէս յայտնի է գիտնոց) առանց ի գործ ածելոյ գրոց լեզուի բառերը, ւրբւոյն և զձևերը, կրօնական զգուշալի առարկայից և Աստուածաբանական նուրբ խնդրոց վերայ՝ լոկ մանական (այս կամ այն գաւառի կամ քաղաքի) անհարթ՝ անկանոն՝ և բազմօք պակասաւոր լեզուով բան գրելն, ոչ միայն անպատեհ է, այլ և վտանգաւոր, և ոչ միայն վտանգաւոր, այլ և անկարելի։

Մ. Մ-էրէ-ան։

Ա ԸՍՏ Ն ԸՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻ Ն

ՀՐԱՀԱՆԳՔ Ի ԲԵՐԱՆ ՈՒՍԱՆԵԼՒՔ

„Պիտոյ է միշտ դաստիարակութիւն ընտ-
տարանին, որ հրահանգէ զմեզ ի լաւութեան
կարգս. զի յանձանձեալ ի շնորհաց Հոգւոյն
սրբոյ՝ ձշմարտութեամբ աձեսցուք զվաստակս
արդարութեան սուրբ սրտիւ եւ ուղղափառ հա-
ւատով յԱստուած ,, :

Գ. Լուս. ի Յովհ. ձա- է :

„Ա՛ւք զայս ձշմարիտ հաւատս ունիմք ի
Սուրբ Գրոց և յՕրինաց Եկեղեցւոյ՝ առաջնոր-
կնոցս ձանապարհի առ Աստուած ,, :

Ներ. Ասք. :

ՀԱՐՑԱՀԱՐԿ

ՓՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ

ԸՍՏ

ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԴԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

բանիւք ուսուցանելով մինչդեռ երկրի վերայ էր 2, և ապա՝ իւր սուրբ և ընտրեալ առաքելոց միջնորդութեամբն 3։

Ա. Նոյնպէս ինչպէս աւանդեցին։

Պ. Երբեմն կենդանի ձայնիւ (էլեքտրով) քարոզելով, և երբեմն և պրիմ հրատարակելով 4։

Ա. Ինչ պահանջէ ի մեզ քրիստոնէական հաւատն։

Պ. Պահանջէ, որ մեք գԱստուած՝ զմեր ամենակարող և ամենաքաղցր Արարիչը՝ պաշտեմք կենդանի Հոգով, հաստատուն Յոյսով, և անկեղծ Սէրով 5։

Գլուխ Ի.

Հատուածք.

Ա. Ի՞նչ է հատուած :

Պ. Ի՛ր հատուածութիւն մտաց, որով ընդունիմք հատուտատարար և դատաւորաբար յայտնապէս զմէն ամենայն չշմարտութիւնքը՝ որք վերբերին առ Աստուած և առ Աստուածդայինս 6 :

Ա. Աստ պարտիմք առնուլ զբացայայտ և զհակատար տեղեկութիւնքը այնպիսի չշմարտութեանց վերայ :

Պ. Վերբ՝ուական Յայտնութեան երկու աստուածային Աղբիւրներից, այսինքն՝ Հ Ս. Գրոց 7, և Աստուածային անգիր Աւանդութեանց 8 :

Ա. Ո՞րք են Ս. Գիրքն :

Պ. Իւրն և նոր կտակարանքն են, որք Հ. Մխայիլ առեալ՝ գրեցին Հ. մեր Լուսաւ Աստ-ծոշէ Մովսէս, կամ լուկ՝ Աստ-ծոշէ *

---

* Աստ-ծոշէն՝ Հ. ևբ յոգեշունչ գրոց հոլէ նա և Աստուածային Մատեան, Աստուածեղէն գիրք, Սրբազան գիրք կամ Տառ. Քոյն նոյն էոյ Աստ-

Ա. Ոչ ամենի ոչն կտակարանաց կանոնական * գրեանքն :

Բ. Հինն կտակարանի կանոնական գրեանքն ունի քառասուն և հինգ . նոր կտակարանինն քսան և եօթն . հնոյն և նորոյն ի միասին՝ եօթանասուն և երկու ** :

Գ. Եբրայեցի գրչաց , գրուածք ոչն :

Դ. Ի արբազան գրչաց , այս է՝ յընտրեալ աշակերտէից Աստուծոյ Հոգւոյն Սրբոյ . վասն զի հինն կտակարանն գրուած է ի արբաց մարգարէից , և նորն՝ ի արբաց Առաքելոցն Քրիստոսի 9 :

Ե. Ոչ ոք իր Աստուածաշունչ կոչէին այն գրեանքն ,

ձոյնէ ելլ՝ երբեմն նոյն Սուրբ գիրք (Հռոմ . ա . 2 : Ի Տիմ . գ . 15) , և երբեմն յոյն ամենայն գիրք (Ղուկ . իա . 14 : Յովհ . չի . 28 . 36 . 37 : ա Պետ . Ի . 6) :

* Յաստուածեղէն՝ կանոնական կոչին այն գրեանք հին և նոր կտակարանաց , որք ի նախնոյ եկեղեցւոյ ասացեալ էն ի շարս վերոգրեալ Աստուածային գրոց , որպէս և անվաւեր՝ անհրաշտաբար համարեալ հռոմայեցւոցն՝ կոչին Ապոկանոնք :

** Այս ոչինչ գրեանց անուանքն՝ որոշին նշանակած էն ըստ ընդհանրի վիրապատելոցն Հրամանաւ Ղ. որ պատած է ի Մարտս յամի Տեառն 1850

պ. Պատանի մին՝ զի նոցա մէջ պարտականաւոր քանքն ոչ բաժանեցաւ մարդկան կամ մարդկեղէն հանճարոյ գրուածք եւն, այլ Աստուածային ազդմամբ եւ Հոգւոյն Օրթոդոքսութեամբ (գոռ գոլվ) կամ առաջնորդութեամբ 10։

յ. Այլք եւն Աստուածային անգիր Ընանդութիւնքն։

պ. Այլն մին աստուածային Աստուածահրամանն պատուէրքն, կամ հաւատոյ եւ բարուց վարդապետութիւնքն, որք կենդանի ձայնիւ (գոռ էռէ- էեբոռոյ) հաղորդուած են յետնոց, ի հին օրինա՝ միջնորդութեամբ սրբոց նահապետաց եւ մարգարէից, եւ ի նոր օրէնս՝ միջնորդութեամբ սրբոց Առաքելոցն քրիստոսի եւ նոցա յաջորդացն, եւ որք ընդհանուր եկեղեցւոյ մէջ եւս անփոփոխաբար պահպանուած եւ ճեռացած են ի սկզբանէ անտի մինչեւ ցայժմ 11 *։

Տե- ած էջ 113 - 117։

* Ցոյգուե յԱռաքելոցն - Առաքելոցն ած-

Ս. Կաց արդեօք մի անվճեռ թարգման (մեկնութիւն) և հաւատարիմ պահապան Ս. գրոց, միանգամայն և անաւուտ վկայ և երաշխաւոր՝ անցիր Աւանդութեանց առյգ լինելոյն:

Պ. Այո, և ի այն՝ Տիեզերական եկեղեցին քրիստոսի, որ երբէք չէ սխալուած, և երբէք չպիտի սխալուի, ըստ ջնորհ՝ Աւետչին կամ խորհրդատու ինքեան ունենալով միշտ զՍուրբ Հոգին Չյանարտութեան 12:

Ս. Հաւատքն երբ համարի կենդանի:

Պ. Երբ որ արթակրօն վարուց և առաքինական գործոց հետ կապակցած լինի. վասն զի որպէս մարմին առանց հոգւոյ, նոյնպէս և հաւատք առանց բարեգործութեան, մեռած է 13:

Ս. Վասնի հն հաւատոյ գլխաւոր մասունքն, կամ քանի գլխաւոր հաւատալիք կան:

Պ. Տասն *, որք են

փել. պատրաստ ըլլալ ի կենդանիս և ի մեռելոց. և ուղիղ՝ ուղղամիտ, ուղղութեամբ՝ ուղիղ ճամբով կենալ. ճշմարիտ՝ ամէն ատեն ճշմարտութիւն խօսող (մարդու համար ասիկա մեծ առաքինութիւն պահելու է). պատուական՝ մեծարելի. Հաւատքն ուղիղ՝ ճշմարիտ պահելու, հաւատալու, և այլն:

* Հինգասուից յոտնակէտ՝ որ կը նշանակէ և անդադար կամ

ա. գոյութիւն Աստուծոյ :
բ. կատարելութիւնք Աստուածային :
գ. Երրորդութիւն Աստուածային անձանց :
դ. Արարչագործութիւն :
ե. Նախախնամութիւն :
զ. Մարդեղութիւն Աստուածորդւոյն :
է. եկեղեցի Քրիստոսի, և խորհուրդք նորին :
ը. Հնորհաբաշխութիւն :
թ. Յարութիւն մեռելոց :
ժ. Վերջին դատաստան :

Ա. ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ա. Որպէս կարիմք մեք հետ շտեսաւ խնդրալ՝ թէ գոյ (կայ) Աստուած՝ արարիչ ամենայն արարածոց :

պ. Նայեալ յանդաստան վկայութենէս Ս. գրոց, որք յայտնապարզեն՝ թէ գոյ Աստուած. և թէ՝ պէտք հաւատալ զնա 14 :

Ա. Այլ հղանակաւ ևս կարճմամբ գԱստուծոյ գոյութիւնը իմանալ և հաստատել։

Գ. Այո, կարճմամբ գայդ առնել նաև կրկին հղանակօք բնական Աստուածգիտութեան, այսինքն, նախ՝ մեր անձին կամ բանական բնութեան փորձով 15. և երկրորդ՝ այլ արարածոց քննութեամբ 16։

Ա. Անձին փորձով ինչպէս կարճմամբ առնել։

Գ. Տեսանելով, որ մեզ գումք (կամք), խորհիմք (մտածեմք) և կամիմք, ազատօրէն, կեանք, շարժիմք, գործիմք. և այլն. և գիտելով ևս՝ որ մեզ անստեղծ կամ ինքնաստեղծ չեմք, և ոչ անակիզբն և անվախճան, ինքնին կարող եմք ուղիղ գաստղութեամբ մտածել՝ եթէ «Գոյ ուրեմն ոմի գերագոյն քան զմեզ՝ նախագոյ՝ ինքնագոյ՝ միշտագոյ՝ անեղ՝ անսկիզբն՝ անվախճան՝ ամենակատար և կամակ, անձնիշխան խնամող, Արարող ամենայնի, և ընդհանուր կառավար, որ այն ինքն է՝ ԱՍՏՈՒԱԾ»։

Ա. Արարածոց քննութեամբ ինչպէս կարճմամբ առնել։

Գ. Միշտ ուշով (մտադրութեամբ) հայելով անթիւ արարածոց վիրայ, որք առհասարակ հրաշակերտ (սքանչելի) գործքեր են, և ինքնին գրեթէ ցուցանեն՝ և իրր փողով հռչակեն զիւրեանց Արարչի անսահման և

զերաբերեան զօրութիւնը, ամօթութիւնը, բարութիւնը, իմաստութիւնը, և նմանախառնաւորութիւնը 17։ —

Ա։ Այլ կարողացան այդ Հանճարեղ Աստուածաբանութիւն լինել։

Պ. Ոչ, ոչ ոք մարդ անձինք՝ ի հին Հելլադայ փիլիսոփայից. այլ զի ինչ աստուածային (հոգի) էին իմաստասիրաբար՝ ի քննութիւն արարածոց կամ բնութեան ապարատուր 18։

Ա։ Ինչո՞ւ որք այդպէս բնական լուսով (հոգի) զԱստուած Հանճարեղն, այլ ոչ աստուածային զնա ըստ արժանւոյն։

Պ. Այլ 19. վասն զի այն բնական աղօտ և նուազ լոյսն զոր ունէին՝ կարող չէր առաջնորդել նոցա՝ ի Հանճարեղ կատարեալ և Հշմարիտ Աստուածպաշտութեան։ Եւ որ աւելի տգէտ էր, շատերն յայնժամուց յետին անմտութեամբ զԱստուծոյ Արարչէն վայելչական պաշտօնը (որով և փառքը) արարածոց և ձեռագործոց մատուցանեն լոկ կռապաշտութեան խաւարի մէջ մինչ ցայսօր 20։

Ա։ Ի՞նչ է։

Պ. Ի՞նչ է, ինչ լինելն ըստ բնութեանն կամ էութեանն՝ անգիտելի՛ և անհասանելի՛ է յամենայն ստեղծականս (մարդկայինս և հրեշտակայինս) մտաց 21։ Ըստ որ կարեմք

մեք գիտել միայն՝ թէ ինչ չէ նա 22 ։

յ. Ւ՞նչ մտօք ուրեմն ասէ «Հոգի է Աստուած. Աստուած լոյս է. Հուր է» (Յովհ. դ. 24 ։ ա. Յովհ. ա. 5 ։ Եբր. ժբ. 29)։

պ. Ւ՞յդ բանք՝ և այլ այդպիսիք միայն այլաբանաբար (այսինքն՝ է-խոէբուն մօտ, օբնուխո, նմանութեամբ) կարելն ասել Աստուծոյ վերայ, յայտնի առնելոյ հասարակ թէ նա՝ անհիւթական բնութիւն է՝ իբրև հոգի. ամենատիրող է էութեամբն՝ իբրև լոյս, ամենատաքուր է՝ իբրև հուր 23 ։

յ. Ւ՞Աստուած յաւիտենական եղիւ.

պ. Այո՛ նա յաւիտենական, ըստ որում անեղ և ինքնագոյ բնութիւն է 24 ։

յ. Ւ՞նչպէս է արդեօք ժամանակ՝ յորում չէր Աստուած ։

պ. Ւ՞մենևին ոչ 25. վասն զի կայր նա միշտ, կայ յաւիտեան, և ապրուի լինել յանվախճան յաւիտեանս 26 ։

յ. Ւ՞Աստուծոյ անուանն ինչ է ։

պ. Ւ՞Աստուծոյ էութիւնը կամ բնութիւնը յայտնօք՝ անուն՝ չկայ և ոչ մի 27. վասն որոյ ասի՝ թէ Անուն է նա կամ ինչ-նա 28 ։ Բայց նորա գործքերը և զանազան կատարելութիւնքը յայտնօք՝ անուանք՝ շատ կան 29. որպիսի են՝ Աստուած, տէր, Տէր Աստուած, Տէր ամե-

Եսայեայ, Երեմիայ, Եզեկիէլ, Դանիէլ, Յովհաննէս, Յայտնութիւն, եւ այլք։ Եւ այսու պատճառաւ եւս կրճեն զայս թուականս 31։ 4.

ժ. Ոմանք ուրեմն կամեցան Աստուած յայտնել մարգարէին մովսէսի՝ ասելովն „Ես եմ Աստուած Աբրահամու, (եւ. դ. 14)։

պ. Կամեցան յայտնել՝ թէ ինքն է ինքնագոյ, անսկիզբն, անվախճան, միշտ էն՝ եւ էր եւ էն 32։ Զոր ոչ ոք կարէ ըմբռնել զինքն (*) զոր եւ ոչ ոք կարէ տեսանել զինքն։ Զոր եւ ոչ ոք կարէ անուանել զինքն՝ այսպէս ունի ընդհանրական անուանն՝ Աստուած, զոր թարգմանեցին Յոյնք Θεὸς, եւ Լատինք Deus։

ժ. Ի յիշատակել անուանդ ծրն առաքել զործառնական եւ ի մեր լեզուի,

պ. Ինեան՝ ԱՍՏՈՒԱԾ (**). որ՝ ըստ զբ-

---

* Անուանս ևնչՀՄԱՆԱՀ, ոմն զոր գրեն ոմք ՅՀՈՎ-ՀԱ (ի մեկն. մ-րկ. ՀԱ-ԼԵ) և ոմք՝ ԱՀՈՒԱՀ, զոմանս զի՝ զաստատաւորեան ոմն Ջորք քզքիան ոմն զե (ա-ն ի մեկն. ևաղ.) ոմք ասեն զայս, ոմք՝ եհեղ-յե-ցոլ ևշխ-ե-ցաւ ե-ե, ոմք՝ եմ, եղ, կայ, ՀՀ. Ամեն-ասին զի ոչ ևս ոք կարէ ըմբռնել զինքն։

** Ը եգէտ և Ս. գրոց հիմ Աստուած անուանս

բերլոյ 33 մեր քանիքուն վարդապետաց՝ Արարչութեան անուն է՝ և ստուգաբանի "յոսփ կամ յոսէս ՟ի 34", այսինքն՝ Հոսէսոց, Հոսոսէոց, Սուէշ: Բայց կան հին ստակաբանի հայերէն թարգմանութեան մէջ և այլ քանի մի եբրայական անուանք ստուգծոյ:

ա. Այլք են այն անուանքն:

բ. Այսոքիկ են՝:

Լէ-ֆե-յէ (այսինքն՝ Տէր):

Ա-ղէ-յէ (այսինքն՝ Ամե-է-ա-կան, Ամե-ա-ա)

Նի-ճէ (այսինք՝ Աստ-ած ջոր-ի-ութ-ից):

Տէր Սա-է-ա-վ-ք (այսինքն՝ Տէր ջոր-ի-ութ-ից) 35:

ընձ-յ-ա-ց է երբէ՛ն և հրէշտա-կ-ից, ու և ոմանց յԱստ-ա-ծո-վէ յոյժ մեծ (տե՛ս Ծն. ժէ. 1: Ել. է. 1: Ել. 23: Ա-մ. յա. 1. 6: Յ-ՀԿ. ժ. 34): Բայց մեր էնչ է ձեզ ասել, որ-պէս ցոյցատէր հրեա-կ-ից վկայ-ութ-եա՛ն "Անուն Աստ-ա-ծո՛յ՝ էա՛ ընձ" (Յ. Մձէն. ՀԱՏ ժէ): "Աստ-ուած Աստ-ա-ծոց՝ ինչ ինձ ասէ և ա՛ս մեզ, ի ինչ-ու-ե-ցան ա-մե՛ն ասա-ծո՛ց...: Ա-յլ-ոց մեզ՝ ասա-ծ, որ-պէս և Մ-ով-սէս ՟ի վերայ փո-ր-ո՛ւէ" (Ել. ՀԱ. ՟ի Հա-մա-ր. ԳԼ. ժէ): "Մ-ով-սէ՛ փո-ր-ո՛ւէ ասա-ծ, ինչ-ու-ե-ցան Աստ-ա-ծոյ՝ ձա-ա-յ ԳՐԻՖ. Աստ-ա-ծ-ա-ր-ա-ր, ձա-ա-յ է):

Հ. Ո՞ր է Ստուծոյ բնակութեան տեղին։
Պ. Նստած՝ անթուելանդակելի բնութեան գո-
լով տեղւոյ կարօտութեան չունի 36, քայց
զօրութեամբ յամենայն տեղիս է և մօտ է
ամենեցուն 37. և Հնարհօք բնակի արդա-
րոց սրտի մէջ 38։

Հ. Ինչպէ՞ս գիտէ պատճառն՝ որ ասի թէ
"Հորա աթոռն յերկինս է,, , կամ թէ
"երկինքն աթոռ են Հորա , (Սաղմ. Ճ. 5։
Եսայ. կգ. 1)։

Պ. Պատճառն է, նախ՝ զի Հորա մեծ վայել-
չութեան փառաց և անհատորոշութեան նը-
շանքն՝ առաւել յայտ է յերկինս երեւին՝ ա-
ծառնէ՝ սքանչելի՛ լուսատու արարածներ-
բով։ Եւ երկրորդ՝ զի Հրեշտակքն և արքայ
Հոգիքն յերկինս են 39։

Հ. Ջնչոյժ ստուգած ես որ երկիրք կամ կա-
րէ տեղի տալ։

Պ. Որչափ ստուգած է, և ոչ չի տեղի տալ կարէ 40.
վասն զի զանմարմնականին է տեղիք՝ ըստ իւ-
րաքանչիւրոյն (այսինքն՝ ճշդութեան, չրջա-
կերութեան)՝ ան Հնարելիս է տեղւոյ ա-
ջօք տեղի տալ 41։

Հ. Ինչո՞ւ Ստուծոյ քո կան։

Պ. Մի միջին է Հրեշտակն Ստուծոյ *. և քայց

---

* Այսպէս կոչուին երկնաւոր ոգիքն կամ հո-
գիքն։

'ի Մէոն՝ չկայ այլ Աստուած խակուքեամբ 42 : Ուկ դիքն կամ կուռքերն՝ աստուքեամբ և անուամբ միայն կոչուեցան աստուած՝ և ոչ խակուքեամբ 43 :

ն՝ Ս · եկեղեցին՝ հետե նոքա չկոսոպոշուեց ե-ղմ-ասոսոքե-ն մոլորելոնդ · ե էրկնքամբ՝ ըմ-ն-ուն կոսոպոշուեցան Մոսուսէոսէ կամ Մոսուսէոսէ կոսոքէկոսոքէ-ն (որ էրկնքամբ նոքա ոչինչ էին) , էթե ոչ ոք կոսոքէկոսոքէ-ն ոչ-ինչ էոսոքեսոքե-ն կամ էրկոսոքե-ն · ըմ-ն-ուն ե կեսոքե-ն , ըմ-ն-ուն

Բ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՑԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. Յաւուած իրպիսի կատարեալ թիւնք ունի .

Պ. Ա՛ն՝ ամենակատար գիտութիւն գոլով 44 , ունի և ամենակատար կարողութիւնս՝ որք ևսին միայն պատկանին . վասն զի ի՛ նա ամ-փոփեալ 45 , Անշարժ կամ Անսահման 46 , Ամենակարող 47 , Անձնիշխան 48 , Ամենագէտ կամ Ամենիմաստ 49 , Պարզագոյն կամ Ամենապարզ 50 , Մշտնջենաւոր կամ Յաւիտենական 51 , Ամենայ 52 , Ամենաբարի 53 , Ամենասուրբ 54 , Ամենավայր , (այսինքն՝ յոլովաց տեղեաց ներկայ) 55 , և այլն :

Գ. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅՑԻՆ ԱՆՁԱՆՑ

Ա. Յաւուածայինք անձինք քանի՞ են .

Պ. Երեք են , և քան զերիքն ոչ աւելի , և ոչ պակաս 56 .

Ա. Երիքին երիք Աստուած կայ , կամ երիք Աստուածութիւն .

Պ. Ոչ երիք Աստուած , և ոչ երիք Աստուածութիւն , այլ մի Աստուած , և մի Աստուածութիւն յերիս անձինս 57 : Վասն

որոյ զամենասուրբ երրորդութիւնը՝ ըստ
Ճշմարտասոյց վարդապետութեան կաթո-
ղիկէ և Առաքելական եկեղեցւոյ՝ պարտ-
իմք դաւանիլ ,, երեք անձինք և մի
բնութիւն, մի Աստուածութիւն 58 ,, :

Ի. Նոյա գերից անձանց անուանքը :

Պ. Նոյաջինն է և կոչի Հայր. երկրորդն՝ Որ-
դի, Բան, Մուծին Հոր. երրորդն՝ Հոգի
Սուրբ, Հոգի Աստուծոյ, Հոգի Ճշմարտու-
թեան 59 :

Ի. Ինչիւ կարելիք ամենասուրբ երրորդու-
թեան խորհրդոյն ճանաչանալ :

Պ. Ի՝ հայն հաւատով՝ ըստ յայտնութեանցն 60,
որք պարունակուած են՝ հին կտակա-
րանի մէջ աղօտ բանիւք (երբ ընդ քո-
ղով) 61, և նոր կտակարանի մէջ յա-
յտնապէս և որոշ բանիւք :

Ի. Ի՞ն կտակարանի մէջ ինչ բանիք կան
սուրբ երրորդութեան վերայ :

Պ. Ընդ գրքի մէջ կան այս բանքս՝ ի-
դիմաց Աստուծոյ ասացեալ. ,, Արասցուք
մարդ ըստ պատկերի մերում. . . Արա-
ցուք զմա * օգնական . . . Ահա Ադամ
եղեւ իբրև զմի ի մէնջ . . . եկայք իջ-
ցուք և խառնակեացուք զլեզուանոցա **,,

---

* Ընթերց՝ Ասացից :

** Ընթերց՝ զինոցից Բաբելոնական աշտարակին :

(ծննդ. ա. 26 : ք. 18 : դ. 22 : ժա. 7) :
եւ այս բանիցս ի՛ջ յոգնական բայքս՝ Ա-
բաց-ա՛, եկի՛ր, ի՛ջ-ա՛, խոնարհէ՛ց-ո՛,
եւ յոգնական դէրբանութեանքս՝ Մէջ-ո՛, ՚է-
մէ՛ջ, անշուշտ գԱստուածային անձանց
բազմութիւնը * ցուցանեն 62 :

է. Ա՛յլ մարգարէից գրուածոց մէ՛ջ եւս կան
այսպիսի բանք :

գ. Կայ ոչ սակաւ. յորոց մի՛ է եւ այս բան
դասի մարգարէին . ,, Ողորմութիւն
Տեառն (Հօր Աստուծոյ) լի՛ է երկիր. եւ
բանիւ Տեառն (Որդւո՛վ) երկինք հաստա-
տեցան. եւ Հոգւով բերանոյ նորա (Հո-
գւո՛վ) ամենայն զօրութիւնք նոցա ,, (Սաղ.
լգ. 5. 6) 63 :

ժէ. Ա՛յլ ոմանք մարգարէից մէ՛ջ ինչ որոշ յայտ-
նութիւնք կան առ երրորդութեան
վէրայ :

գ. Ա՛ռաջին որոշ յայտնութիւնն այն է՝ որ
ասացի մի՛, թէ երբ որ մկրտուեցաւ Յիսու-
ս Յորդանան գետ, ելանէր ի ջուրց . ,, Եւ
ահա բացան նմա երկինք . ընդ որ հաՀաւատայ .. . եւ
թէ՝ Հոգին տեսի որպէս աղաւնակերպ իջա-
նէր վրայ (Մատ. դ. 16. 17) :

---

* Ընդհանուր՝ քան զմին տեսակ լինելը :

Այս երկրորդ որոշ յայտնութիւնն այն է՝ որ պատմի, թէ Վէրիասոս երբոր հրամանն առաւ Անտիքրէտոց՝ երթալ յամենայն աշխարհ՝ ի քարոզութիւն, առաց «Աշակերտութիւնք զամենայն հեթանոսս մկրտեցէք զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ» (Մատ. իէ. 19):

Բ. Անատուածային անձինք ինչիւ բաժանին համար որոշին ի միմեանց:

Գ. Անհայն անձնաւորութեամբ. վասն զի այլ է Հօր անձն, այլ է Որդւոյ անձն, և այլ է Հոգւոյն սրբոյ անձն 64 *:

---

* Յերկրորդ տեղւոջ, Սոբելիոս ուսուցանէր՝ զոր ասելով էր Սոբել ոչ երեք ինչ էին անձինք յԱստուածութեան շնորհալութիւնք ինչ ի միմեանց զանազանեալք, այլ միայն մի էր ինչ ի միմեանց զանազանեալ, որ էր էութիւն Հօր ոչ, էր էութիւն Որդւոյ, և էր էութիւն՝ Հոգւոյ սրբոյ, և էին ոչ «Երեք ինչ» զոր ասէ Ս. Աթանաս հայրապետ Ալեքսանդրիոյ, Ս. Բարսեղ Կեսարացի, Ս. Գրիգոր Նիւսացի, և այլք: Մեր էրանելի Հօրն և հոգեշնորհ վարդապետն Սեր յերկրորդ էութեան վերջաբանին ևս յայտնի ուսուցանէ՝ հերքելով զանազան շնոցս մոլորութիւնս նոցին: Տես յերկրորդ հատոր. յէջ 151. 168. 171:

ը. Կամ ջուցա ու՛ջ մեծ և փոքր, կամ քարձը և ներսատ կամ առաւել և նուազ։

պ. Յ'չ 65. վասն զի երեք քան և աս ու՛ր և ևս՛յն ճն էութեամբ և քնութեամբ, և հատասան՛ր իակ են զօրութեամբ՝ իշխանութեամբ՝ պատուով և փառօք 66 *։

ը. Ա՛նանն նոքա առանձին առանձին յատկութիւնք։

պ. Ո՛չ, ոչնչին միայն անձնաւորական յատկութիւնք, զորս ու՛ր առ՛նէրանեան ը՛այրն հաւատոյ՝ սուրբն Պետրոս Ա ընտաւորեալ այսու բանիւս լուսաբանէ, "ը՛այր՝ չծնեալ՝ և ծնօղ է. Որդին՝ չծնօղ՝ և ծնեալ է. և ը՛ոգին սուրբ՝ ո՛չ ծնօղ և ո՛չ ծընեալ, այլ՝ երթ. 67 " (Յ'գաթ. յէջ 397. ըստ հին տպ.)։

---

* Արեւս երէց Աղեքսանդրացի չերկուց անձանց հաւասարութիւնը ուրանայր՝ ասելով, թէ Որդին ո՛չ է ձօր հոմոէոյսիոց, այլ՝ օտար, արարած, հնարեալ և չեւ ժամանակէ գոյացած։ Արիոս և Մահետական պարբերական և. Պօղոս ուրանայր Հաւր Որդւոյն Աստուածութիւնը՝ ասելով, թէ օտա՛ր է նա՛ ի բնութենէն Աստուածոյ, ասէր և ո՛չ է երկնքագործէն ընդ ձօր և Ոգւոյ։ Ջատագնոյն Յուստինոս հերձուածս և պատգամս չեւ նկատի ունէին ասելի չեւ պէտք ժամանակ յոգի Տեառն 325, և ընդհանրական՝ և. Պօղոս երկրորդ պե-

Ա. Յուսմէ յառաջագոյնն կամ ունին զերեքեանց ծագումն՝ Արդէն և Հոգին սուրբ։

Պ. Ի միոջէ միայն յանակզբնական Հօրէ յառաջումն 68. քանզի ի Հայրանէ է Արդէնն՝ անմարմնաբար յաւիտենական ծննդեամբ 69. ի Հայրանէ է և Հոգին սուրբ՝ անհատաբար միջնորդեալ բղխմամբ 70։ Ի Հայրանէ են երկոքեան, որպէս բոց և ջերմութիւն՝ ի հրոյ, որպէս ճառագայթ և տապ՝ յարեգականէ 71։

Ա. Հայր միայն է ուրեմն պատճառ Արդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։

Պ. Ի յոյժ 72, որպէս խոստովանի ուղղափառապէս մերս Հայաստանեայց Ս. Հռիփսիմէի՝ բանիւ Ճ նորհալւոյ Հայրապետին

„Յաստուած անդր անժամանակ,
Հայր անըսկիզբն և անքանակ,
Արդւոյ պատճառ՝ ծննդիւամբ անճառ,
Հոգւոյն՝ բղխմամբ անքննաբար 73„։

(Ի Հատոյ. յերէց ՃՂԷց.)։

Ա. Ոչ ամենեւին է ժամանակ՝ յորում չկայցէ Արդին և Հոգին սուրբ։

Էջերուն ծայրին յոգ տես 381։ Ջկայ սովորական հերետիկոսական՝ այլ ընդդէմ սոսկ հերետիկոսի՝ տե՛ս 169. 170.

պ. Այլ երբեք. վասն զի երկոքին ևս անըս-
կըզբնաւկից և մշտնջենաւորակից են Հօր
Նյստուածոյ 74։ Այլ Հայրն յաւտաջ է քան
զԱրդին, և Հրն Արդին յաւտաջ է քան զՀո-
գին սուրբ 75։ Ա.

Դ. ԱՐԱՐՉԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ո՞րարչագործութիւնն ինչ է։
պ. Ի՛ ազատ գործողութիւն երկքանձնեայ
Աստուածութեան * առ արտաքս, որով
յոչնչէ աւտղծուեցան ամենայն երևելիք և
աներևոյթ արարածք 76։
Հ. Ո՞րք են երևելի արարածքն, և ինչք ա-
ներևոյթքն։
պ. Երևելի կոչին այն արարածքն՝ որոց Հնար
է մարմնաւոր աչաց տեսութիւն տալ ան-
կանխել, որպիսի են՝ երկինք, և ինչ որ
կայ անդ. երկիր, և ինչ որ կայ նորա
վերայ։ Իսկ աներևոյթ արարածք ասին լոկ
Հոգիքն աւտղծուած էակքն, այ՝ մար-
դոց Հոգիքն, և Հրեշտակքն (թէ չարքն
և թէ չարքն)։

---

* Այս-ինքն՝ Ս. Երրորդութեան։

Ե. ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ի՞նչ է նախախնամութիւն։

Պ. Նախախնամութիւն ասի այն Աստուածային բարեխնամ Տեսչութիւնն, որով նա ինքն ամենակարող և ամենաբարի Արարիչն՝ ըստ իւր կամացն հաճութեան՝ խնամ զամենայն արարածքը և պահէ իւրեանց գոյութեանը մէջ, և ա և կառավարէ՝ զիւրաքանչիւրը դէպ յիւր վախճանն ուղղելով 77։

Զ. ՄԱՐԴԵԳՈՒԹԻՒՆ ԱՍՅՈՒԱԾՈՐԴԻՆՅՆ

Հ. Ի՞նչ է Աստուածորդւոյ մարդեգրութիւնն։

Պ. Ի՝ մարմնանալն և մարդանալն Որդւոյն Աստուծոյ կամ Բանին՝ Հօր և Հոգւոյն սրբոյ հաճութեամբ 78։

Հ. Ո՞րքան եղե այն։

Պ. Որպէս Աստուծոյ զմարդկային բնութիւնը առնելով յարենէ սրբոյ Կուսին Մարիամու, և միաւորելով զայն իւր անեղական բնութեանը հետ, եղե կատարեալ մարդ՝ կատարեալ Աստուածութեամբ 79։

Հ. Որկու՞ բնութիւնք էին ուրեմն յԱստուածն մարդացեալ։

պ. Բայ. վասն պի նոյն ինքն՝ Ատուածք էր և մարդ միանպամայն. Ատուածք էր՝ Ատուածային բնութեամբ, և մարդ՝ մարդկային բնութեամբ 80:

ի. Երկու էին և անձինք:

պ. Ի՛չ, այլ՝ մի միայն, և այն՝ ոչ մարդկային, այլ՝ Ատուածային, յորում երկաքանչիւր բնութիւնքն՝ (Ատուծայինն և մարդկայինն) միաւորութեան (Ռոպան՝է ռ աէչ շաքո-ռա-է-շ) անքաժանութեամբ և անշփոթա-
պէս 81: Ասատ զնոյն իսկ զմիաւորեալն յիր-
կուց բնութիւնց՝ մի անձն խոստովա-
նիմք, մի պէտ, և մի Տէր՝ Յիսուս Քրիս-
տոս 82:

ի. Կարելի է ասել՝ ողիղ մարդ "Մէ
ֆնո-մէ-շ կամ էմի- ֆնո-մէ-շ ասել էշէ
մոք հնարելոյ":

պ. Կարելի է, որպէս առաջին յատաջինն ժա-
մանակս ասեր և ողղափառ Աստուածա-
բանն * 83:

---

* Այս էմի- հէբէռէոռոպէտս էրհէցոն՝է հէռ-
ճոռոպէ. ոյռոլհռ՝ն՝է հէդէգէ-մէտ շէ-
հէռ: Հէռէ-մէ շէ-ռէ-ռ՝է, ոչ ոչ ոչ
էրհէռ-ոռ-ռէ-ռ՝է հէռ-ճոռոպէ-ռ՝է
էմի- ֆնո-մէ-շ՝է ռէ-ռ՝է ռէ-ռ՝է

ե. Լինին Աստուած՝ ի մարմնանալն՝ առաջ զայն աւետեաց՝ որ ինչ է ի մարդ, (այսինքն՝ զայն աւետեաց՝ որուվ ք և ասի մարդն՝ կիտէ էութեան կամ մարդ ըլլալ):

զ. Լինի. վասն զի ոչ միայն մարմին առաւ նա յայնժամ, այլև առեղծական մարդկայնն (բանական) հոգի հանդերձ իմացական կարող ըմբռնութեամբ, որ է միտք * 84:

զինեալ ի Հօրէ յաւիտենից: Լսեալ ե զմարդ ձեռնադրեալն Աստուածածինն (ծննդոց Աստուածոյ) զի Աստուածածին. ե զկրեատս տուեալ ի ծոցն մարդ աստուածանալիս, և ոչ Աստուած մարդացեալ: Ուր ելոյծ կոչէ նեստորն մարդ բնութիւն հաստատուիլ՝ ոչ բնութիւնն ասաց ի փրկութիւն մարդ, այլ՝ պիտէր, թէ Աստուածայն ե մարդկային բնութիւն ի էր շինմունք ե այնպէս՝ որ բնութեան յատկութիւն չտեսնուէր ոչինչ անկրաւոր չհնացն. ե այն ի ներքնոյն մեղրութիւնքն ե հեթանոսք էն ի տգիտաց Հօրն ե յոչընչութեան վերստին ոչ ել էին ի տգիտացն ե ոչ այլոց փրկուէին: Տե՛ս յիշատակ. Հրահանգն. էջ 276 – 278. 280 – 282:

* Ապագիոր էպիսկոպոսն Լաոդիկէի ասելով այնորիկ, ե հետևողք նորա՝ Ապագինարիոս, ըստ ոմանց ասելոյ, որ անուանի էին Ձեմարտուխեան, սուտասանէին ոչ թէ բան Աստուածք մարմին ինչ առաւ՝ առանց մարդկային

ա. Մարդկային հերք և կրկր ։
պ. Ոչ, հերէր՝ քայց կամաւորապէս, իշխա-
նաբար, և առանց մեղաց. վասն զի յանձն
առաւ նա միայն զայն անհանգստանել (անդո-
խոչ-էին) քնաւորական հերքերը մարմնոյ
և ոգւոյ՝ որք առ հասարակ ամենայն մար-
դոց կամ քոլոր մարդկային քնութեանս
պատշաճին, որպիսի են՝ քաղցենալ, ծա-
րաւիլ, վաստակիլ (խոշնիլ, յոգնիլ), տըր-
միլ, հոգալ, արտասուել, երկնչիլ (եր-
կիւղ հարեալ,) և այլն 85 ։
ա. Ոչնմէր նա՝ և Աստուածային կամք և մարդ-
կային կամք, և ս և Աստուածային ներ-
գործութիւն և մարդկային ներգործու-
թիւն ։
պ. Ոչ. վասն զի երբեմն զԱստուածութեան
գօրութիւնը կամէր ցուցանել՝ զԱստուա-
ծայինքը ներգործէր Աստուածարբար, (ոչ-

հոգոյ, ինչ ըէ՝ սուս և հոգէ՝ քայց սուտ մտաց ։ Ընդէմ այսոքիսի խոտորնակ հրճծեաց սուտ՝ ձօ-էը գրեցին Ս. Աթանաս հայրապետն Աղէքսանդրեայ, Ս. Գրիգոր Նազիանզեցի (Աստուածաբան), Ս. Գրիգոր Նիւսացի, Ցովհան Ղազիբեցի, և այլք ։ Ուխ զկէ ձեմարտասիրեալ սուրբ վարդապետաց ընդդէմ մոլորելոյս հերձուածոյ. Հրատարակ, յԱղ 278. 279 ։

պէս Աստուածը (և երբ որ զմարդկութեան խոնարհումը կամէր յայտնել՝ զմարդկային ձեռքը ներգործէր մարդկաբար (ուղեմատետ) * 86 :

Ե. Երկու կամքն (Աստուածայինն և մարդկայինն) ի մարդացեալն Աստուած՝ չհակառակէին միմեանց :

Զ : Եւ. վասն զի մարդկային կամքն հետևէր (հպատակէր) միշտ Աստուածային կամացն 87 :

Է. Արիվք անուամբ կոչեցաւ բանն Աստուած՝

---

* Յեսուէրմէտ երեսուն ութերորդ հերետիկոսն՝ Յովնոց և Աբգոց մէջ, որ յերկրորդ դարուն մէջ եղաւ նոր մեծութիւն ձեռնադրեց՝ զանազանութիւն ի միութեան և ի միութեան զանազանութիւն : Ասոր մէջ երկուքն ալ իրակամեայք կամ մարդակամութիւն : Ասոր մէջ երկուքն ալ իրակամեայք կամ մարդակամութիւն և Աստուածութեան միաբանութիւն : Ասոր մէջ երկուքն ալ իրակամեայք կամ մարդակամութիւն և Աստուածութեան միաբանութիւն :

Յետ մարդեղութեանն :

պ. Յետ մարդեղութեանն՝ յատկացան նմա անուանք՝ Յեսու, Քրիստոս, Մեսիա, Էմմանուէլ 88. յորոց առաջինն՝ թարգմանի Փրկէչ. երկրորդն և երրորդն՝ Օծեալ. իսկ չորրորդն՝ ըստ ևս Աւետեաց 89 :

ի. Ոյր էր հոշեցաւ նա Փրկէչ :

պ. Ոյն այն՝ զի նորա մարդեղութիւնն կամ յաշխարհ գալն մարգոյ՝ եղև միայն մարդկային ազգի փրկութեան համար 90 :

ի. Ոյր էր Օծեալ անուանեցաւ :

պ. Ոյն կրկին պատճառաւ : Մի՝ զի մարդկութիւնն միաւորեալ Աստուածութեան հետ յանձն առնէր՝ օծանել Աստուածութիւնն մարդկութեամբ 91 : Երկրորդ՝ զի նա կատարեաց ըստ մարդկութեանն՝ Քահանայ կամ Քահանայապետ . Մարգարէ , և Թագաւոր յաւիտեան 92. և այս եղև օծմամբն՝ որ ի Հոգւոյն սրբոյ 93 :

ի. Երբ և զիա՞րդ օծեց զնա Հոգին սուրբ :

պ. Նախ և յառաջ ի վայրկեանն անէ յղացման նորա յարգանդի Ս. Կուսին՝ առեալ զնա ի Հոգւոյն սրբոյ 94. և առաջ ի մկրտութեան Յովհաննու՝ նորա վերայ իջանելով մարմնաւորապէս առ ելեալ ի ջրոյն աղաւնի պէս 95 :

ի. Ո՞վ են կատարք Քրիստոսի Քահանայապետի աշխատութեան :

պ. Այո. վասն զի միւր անձնը պատարագ մատուցանելով՝ նախ առանց արեան՝ Ս. Հաղորդութեան խորհրդի մէջ. և ապա արեամբ՝ խաչի վրայ, վասն մեր բարեխօս՝ և հաշտութեան միջնորդ եղև առ Հայրն Աստուած 96։

հ. Ո՞արգարէի պաշտօն ինչպէս կատարեց։

պ. Յայտնապէս քարոզելով միւր առաքելոց Հօր Աստուծոյ պատուէրները, և զլինելոցը (յեղոյզ լինելի 97 էջ 3 տող) յառաջուց պատմելով։

հ. Թագաւորի պաշտօն ինչպէս կատարեց։

պ. Ո՞ղջ թագաւորութեանը յաղթելով, զմահու բռնութիւնը լուծանելով, ամենայն մարդկան տիրելով մահուամբն և փառաւոր յարութեամբն, և տէր և Աստուած ճանաչուելով յերկնաւոր և յերկրաւոր արարածոց 98։

հ. Վերնատուն որպէս ի գլուխ հանեց զփրկչի պաշտօնը կամ զփրկագործութիւնը։

պ. Կատարելով զ՚այրակամ Տնօրէնութիւնքը 99։ յ

հ. Ի՞նչ են Տնօրէնութիւնքն։

պ. Տնօրէնո-ի-ւ կամ Տնօրէն-ից-ի կոչին Աստուածարանից և ի Պարզապետաց եկեղեցոյ՝ այն սահմանայն խորհուրդքն և գործքն մարդեղութեան Արդուոյն Աստուծոյ, որք յառաջուց ևս գուշակուած էին

մարգարէից 100 :

Ժ. Աշանաւորքն ի Տիրոջմէ ինչ կ՚ըլլան :

Պ. Ա՛յսոքիկ. Յղութիւն, ծնունդ, Մկրտութիւն, Աղօթարանութիւն, (փոքրոլորիէ) Հրաշագործութիւնք, Յարչարանք, Մահ, Յարութիւն, Համբարձում և նստիլն ընդ աջմէ Հօր 101 :

Ը. ԵԿԵՂԵՑԻ ՓՐԻՍՏՈՍԻ, ԵՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՆՈՅՆ

Ժ. Ովքեր են Եկեղեցի Քրիստոսի :

Պ. Եկեղեցի Քրիստոս (որ է Հաւատացելոց ամբողջութիւն) է ուղղահաւատ քրիստոնէից՝ թէ կենդանեաց և թէ ննջեցելոց՝ համաձայն ըմբռնութեան Հաւատոյ և Վարդապետութեան Առաքելոց 162 :

Ժ. Ինչ է Տուրս Աստուած համար Եկեղեցւոյ :

Պ. Աստուած ամենեցուն՝ երթալ մեղ մարմնոյ և երթալ մեղ հոգւոյ. է մտակ Աստուծ. է մտակ Աստուած համար Եկեղեցւոյ Հաւատոյ Խոստովանութիւն Քրիստոսի 103 :

Ժ. Ի քանի՞ բաժանի Եկեղեցի Քրիստոսի հետևորդ.

Պ. Բաժանի երկուս, այսինքն՝ ի Հաւատացեալս և ի Հաւատացեալս :

ա. Արիստոսի ձշմարիտ եկեղեցւոյն յատկանշական նշանքն քանի՞ են։

պ. Երկու են՝ Միութիւն, Սրբութիւն, ընդհանրականութիւն, Առաքելականութիւն 107։

ա. Ինչո՞ւ համար Արիստոս մէկ հատ կոչեց եկեղեցին։

պ. Որպէս զի նորա անդամքն (որք են ամենայն ուղղահաւատ քրիստոնեայք) ներքին եւ հոգեւոր միութեամբ հաւատոյ, յուսոյ եւ սիրոյ, եւ միմեանց հետ, յոգեւոր (հոգւոյ) եւ մարմնաւոր միաւորութեամբ վարդապետութեանց 108, որ է Արիստոս 109։

ա. Ինչո՞ւ է Սուրբ կոչեցեալ։

պ. Որովհետեւ Արիստոս՝ որ է գլուխ եկեղեցւոյ, սուրբ է ամենայնիւ, անարատ եւ անարատ 110։ Եկեղեցին (որ է մարմին Արիստոսի) յամենայն արատէ անմաքուր՝ մեղաց եւ աստուածպղծութեանց 111։

Հնոխոյչաւոհեալ եկեղեցւոյ, հոչին յԱստուածաշունչ, նիւթականն եկեղեցի. ե Մ. գլուխ ևՀ յատկանշ առաջ Տաճար (գ-ի. ձջ. 10), Տուն աղօթից (Մատ. իա. 13), Տուն Աստուծոյ (գ-ի. ջ. 4). Տուն Տիառն (ա. կոր. ձա. 20)։

Հրամայել՝ որ ամեն իւր մէջ պրկեսցուսա-
զեր՝ որպէս եւ ընծայեսցէ իւրոյ հա-
մեր 112 .

Յորմէ՝ որ նորա անդամքն որբեալ
են յաւետից Աղբիւրական մեղաց՝ Աւազանի
միւսանգամ ծնունդն . եւ հրամայեսցէ որ ի-
րենք 113 .

ա . Աղաւնի ևր կոչի ընդհանրապէս .

գ . Աղաւնիքն կամ Տատրակքն (Յառաջաբանին
նշանակութիւն) հոգւոյս մարդկային սպասաւորացն են .

Ասէ՝ որ ամեն իւր մէջ մեղ եւ ընդդէմ ա-
րար՝ առանց ապաշխարելոյ եւ ժողովրդեան հա-
ւատացեալ յիւր եւ էջէ առջեւ եւ յիւր եւ էջէ
առքեարն են՝ անխտրաբար 114 .

Հրկեցաւ՝ որ տարաձայնութիւն է եւ պիտի
տարաձայնութիւնն ծագած ատեն պիտի լուծ 115.
եւ անպատճառութիւն Հնարով պիտի առնէ՝ ըստ
խոստմանն Աստուծոյ՝ միւնչեւ ցկատարած
աշխարհի 116 .

ա . Աղաւնին տատրակէն պատճառն ինչ է .

գ . Աղա՛ն է՝ որ ընդհանրացած է եւ հատատատութեան
ջուր մէջ ամեն Աղտեղութենէ չէզոքութիւն վար-
դապետութեանց հետեւողներ վերաց 117 .

ե . Ինչպէ՞ս խորհուրդքն կ՚ընդունին .

պ. Յն ապետիս խորհրդատուր սրբազան գոր-
ծողութիւնք ի ձեռն զգալի կամ ենթա-
կան նշանաց , որոնք արուարեստագէտ
փրկարար և կենսատու շնորհքներ պար-
գեւին Յիսուսէ * այն անձանց , որք
օրինաւորէս և արժանաւորէս ընդունին զայն
: 118

՛. Ինչպէս են այդպիսի խորհուրդք :

պ. Երկուքն են , որ աւելի և որ պակաս ** :

Ա. Մկրտութիւն :

Բ. Հաստատ :

Գ. Խոստովանութիւն :

Դ. Հաղորդութիւն (կամ պատարագ) :

Ե. Կարգ (կամ Քահանայութիւն) :

Զ. Ամուսնութիւն (կամ պսակ) :

---

* Մեռաւ Յիսուս հա՛մ Մեսրոպեան տա-ռնէտ հա-
մար , որ ձեռնադրեաց զԱրիստակէս , զՎրթանէս
և զայլս բազումս եպիսկոպոսս և քահանայս , զոր-
պէս և զամենայն սրբազան կարգս եկեղեցւոյ :
** Ոմանք ոչ համարին զՀաստատ և զԽոստովանու-
թիւն իբրև զանջատ կարգս , զի ընդ Մկրտու-
թեան կատարին , և զՀաղորդութիւն ընդ Պատա-
րագին , զի ընդ Քահանայութեան ոչ ունի զգալի
նշան ինչ , այլ միայն զՄարմինն և զարիւնն Քրիստոսի :

५. (अ) सम्पत्ति समर्पणसम्बन्धी (२००-३७) सम्पत्ति
हस्तान्तरणसम्बन्धी ।

պ. Ներկիչքն մերմն Հետուսե Երեխատոսե. վատն պե նաս միայն՝ երբև ի եղինակ շը-
նարհաց և երբև միակ Ուսեխ ընդհա-
նուր եկեղեցւոյ 119, ունէր էշխանու-
թիւն սահմանադիր լինելու ընարհատարգե
արքարար խորհրդոց։

ի. Ասից միջնորդութեամբ կատարին կամ մա-
տակարարին (փոխել լինի)։

պ. Եկեղեցւոյ արքանուէր (առանձին ծառայ)
պաշտօնէից միջնորդութեամբ 120. վասն
պե կարգ տալու կամ ձեռնադրելու՝ իրա-
ւունք ունի միայն եպիսկոպոսն 121, և

Հոդերէնէ չինե-անգս, Աղօթելոյ ի վերայ նոցա, և այլն։
Ձեռնադրութեան գործե ևս չունին կանոն վասն
պետե սրբոյ Հոգւոյն հոսումն ։ Խորհրդատուներն ևս
պէտե սրբոյ Հոգւոյ, շնորհեալ, գոյացեալ ունե յա-
ռաքելոց ։ Ասոնք են Ստեփանոս Նիկոմեդացի (յ պատ. գործոց
ժե.) առաքելական սկզբնադիր Հայրապետ-
ներ Ասորւոց, Յունաց և Հայոց, Ղուկաս Եւանգե-
լիչ, Մարկոս Աղեքսանդրացի, Պետրոս, Յակոբոս,
և Յովհաննէս ։

ધર્મના વિષય ઉપરનાં પ્રકરણો ઘણાખરે અંશે ઘણા ખરા ભાગમાં સાધારણ વાચકને ઉપયોગી થઈ પડે એવાં છે. પરંતુ ત્રીજું પ્રકરણ (ધર્મ અને વિજ્ઞાન) કેટલાક ભાગમાં કંઈક વધારે પડતું ઊંડાણમાં ઊતરી જાય છે. એ પ્રકરણ સાધારણ વાચકને કંટાળો ઉપજાવે એવું છે. ચોથું પ્રકરણ (ધર્મ અને નીતિ) પણ કંઈક એવું જ છે. પાંચમું પ્રકરણ (ધર્મ અને સમાજ) ઘણું સારું છે. છઠ્ઠું પ્રકરણ (ધર્મ અને રાજ્ય) પણ ઘણું સારું છે. સાતમું પ્રકરણ (ધર્મ અને કેળવણી) પણ ઘણું સારું છે. આઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને સાહિત્ય) પણ ઘણું સારું છે. નવમું પ્રકરણ (ધર્મ અને કલા) પણ ઘણું સારું છે. દસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને વિજ્ઞાન) પણ ઘણું સારું છે. અગિયારમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ભવિષ્ય) પણ ઘણું સારું છે. બારમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ઈશ્વર) પણ ઘણું સારું છે. તેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને આત્મા) પણ ઘણું સારું છે. ચૌદમું પ્રકરણ (ધર્મ અને પરમાત્મા) પણ ઘણું સારું છે. પંદરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને પરલોક) પણ ઘણું સારું છે. સોળમું પ્રકરણ (ધર્મ અને પુનર્જન્મ) પણ ઘણું સારું છે. સત્તરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને મોક્ષ) પણ ઘણું સારું છે. અઢારમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ઉપાસના) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને પ્રાર્થના) પણ ઘણું સારું છે. વીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ધ્યાન) પણ ઘણું સારું છે. એકવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ભક્તિ) પણ ઘણું સારું છે. બાવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને સેવા) પણ ઘણું સારું છે. ત્રેવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ત્યાગ) પણ ઘણું સારું છે. ચોવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને વૈરાગ્ય) પણ ઘણું સારું છે. પચીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને સંન્યાસ) પણ ઘણું સારું છે. છવ્વીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ) પણ ઘણું સારું છે. સત્તાવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને શિષ્ય) પણ ઘણું સારું છે. અઠ્ઠાવીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. તેત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચોત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પાંત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સાડત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અડત્રીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણચાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બેતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. તેતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચુમ્માલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પિસ્તાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છેતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સુડતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અડતાલીસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણપચાસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પચાસમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકાવનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બાવનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. તેપનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચોપનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પંચાવનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છપ્પનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સત્તાવનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અઠ્ઠાવનમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણસાઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સાઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બાસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. તેસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચોસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પંસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છાસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સડસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અડસઠમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણસિત્તેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સિત્તેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. તોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચુમોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પંચોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સિત્યોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અઠ્ઠોતેરમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ઓગણએંસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એંસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એક્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બ્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ત્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચોરાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પંચાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છ્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સિત્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અઠ્ઠ્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. નેવ્યાસીમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. નેવુંમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. એકાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. બાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ત્રાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. ચોરાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. પંચાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. છ્યાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સિત્યાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. અઠ્ઠ્યાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. નેવ્યાણુમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે. સોમું પ્રકરણ (ધર્મ અને ગુરુ-શિષ્ય સંબંધ) પણ ઘણું સારું છે.

---

* ગ્રન્થકારશ્રીએ ઉપરોક્ત પત્રનો ઉત્તર આપવાનું પોતાનું કર્તવ્ય સમજીને ઉત્તર લખી મોકલ્યો હતો પરંતુ ઉત્તરની નકલ ગ્રન્થકારશ્રીએ રાખી નહિ હોવાથી તે ઉત્તર અત્યારે મળી શકતો નથી.

૧૧૦. ‘પ્રભુએ ઈશુને’ વગેરે વાક્યમાં ભૂલ છે. ‘પ્રભુ ઈશુને’ એમ જોઈએ. ‘ઈશુએ પ્રભુને’ એમ નહિ. ‘ઈશુએ’ એ કર્તરિ પ્રયોગ છે. ‘પ્રભુને’ એ કર્મણિ પ્રયોગ છે. કર્મણિ પ્રયોગમાં કર્તા ત્રીજી વિભક્તિમાં મૂકાય છે. ‘પ્રભુએ’ એ ત્રીજી વિભક્તિ છે. ‘પ્રભુને’ એ બીજી વિભક્તિ છે. ‘પ્રભુએ’ એ કર્તરિ પ્રયોગ છે. ‘પ્રભુને’ એ કર્મણિ પ્રયોગ

ՀՈՒՐԴԵՔԴ ։

պ. Լ՚ԱՅՆ ԱՊԱՏՃԱՌԱԱ՝ ՈՐ ՛Ի ՀՈԳԻԱ ԸՆԴՈՒՆՈ-
ղայն անջնջե լի կնիք * տապաւորեն 126 ։
Լոկ Ա՛կրատուեթիւնն՝ ունի և այլ երկու
առանձին ապատՃառք, որք են
"Լոյս՝ ղի դեղ և ջնջիչ է Ակզբնական
մեղաց 127՝ որ մի է ։
Ներկուրդ՝ ղի ապտակ (օբէ՚ոկ) է մա-
հուան ՝Ներիատոսի 128, որ միանգամ միայն
մեռաւ, և կրկին չպիտի մեռանի 129 ։

ՄԱՀՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱ՚ԼՐ ՀԱԱՏԱԱՏԿՑ ՝Ներիատոս ԶՄ՚ԿՐԱՏԱ-

ՀԱՅՆ ՃԱՇԱԿԱՒ ՈՐ ՉԱՓ ՀԱՐՄԱՐԵ ՈՆՈՐԵՈՒԵ ԿՈՅՈՒԵՐ ԳՈՒ-
ՄԱՐՈՒԵՑՈՒ ԿՈՐՔՈՒՓԵՒԵ ՓԱՇՈՒԵ ՌՉ ՅՈՒՆ 411 ։
ՔՆՆԱԿԱՆ ՀԻՒՂԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ՈՒՆԻ ՀԱՐ-
ՑԱՆՔ ՈՐՈՆՔ ՉԵՆ ԿԱՐՈՂ ՊԱՏՃԱՌԵԼ ՄԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԻՑ
ՀԻՒՂԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ։

Բեան Խորհուրդը.

պ. Նշոյլ որ ինքն միտուածքեաւ ի Յորդանան ի Յովհաննէս Մկրտիչն 130.

յ. Նշոյլ հրաւիրեցից ի գործ գնել զայն.

պ. Յետ մեհեանին՝ և յարութեանն ի մեռելոց. երբ որ պատուիրեց Նազովրեցի զբազում աշակերտել զամենայն հեթանոսսը և մկրտել զնոսա 131.

յ. Որով եղիցի պարտ և զմկրտութիւնը առնել.

պ. պարտ է առնել ըստ հին օրինացն ընդհանուր հակընդդէմ. այսինքն՝ երբ անգամ ընկղմանելով * զերկրիս խոյին աւազանի

---

* Անգին եղիսաբեան պատմիչ հիւսուածոյն է՝ ընդ որում՝ ոչ հրաւիրեալ անձինք զնկղմանելոյ, այլ ամենայն հաւատացեալ ընդ ջուրն ընկղմեալ՝ ի Յորդանան գետ, ի Յովհաննէսէ մկրտեալ, և ի Քրիստոսէ մկրտեալ. ընդ որ ասի Ս. Գրիգոր Նարեկացի, ի գիր. Ե. 41). և ոչ ի ջուրն ընկղմեալ և նորա ընկղմեալ, ի գիր. Ե. 33).

(Հերթ-ըեան Ջուղ) մէջ *։ Յանուն ամենա-
սուրբ Երրորդութեան, Հօր և Որդւոյ և
Հոգւոյն սրբոյ 132։

Հ. Երբէք անգամ ընկղմելը պիտի չկրկնէ։

Պ. Զ՝Աստուածահաճոյ երթեքօրեայ մահը և թա-
ղումը 133։

Հ. Այդ խորհուրդը ընդունողքն՝ պիտի օ-
գուտ ստանան։

Պ. Երբ ապաշխարելով դուրսէն՝ ի մեղաց ծա-
ռայեսցէն, և նորածնեսցի (վերսին ծը-
ուելով) հոգեպէս՝ ի կեանս շնորհաց, կո-
չին յորդորութիւնն երկնաւոր Հօրն՝
ժառանգ լինելու նորա արքայութեան
134։

ԴՐՈՒՄ

Հ. Պարզուկ խորհրդոյն հաստատութիւնն ի՞րը
եղեւ։

Պ. Այս խորհուրդս՝ որ նախ օրինակաւ յա-
յտնած էր յիջմեան Հոգւոյն սրբոյ՝ ի-
ջումն՝ Երկրաւոր վերայ 135, և ա-

---

* Կամ և Ամէլ փեռոէ Հէրտ-ըեան՝ ասած Ջուղ.
ոլգէռ Մհէրտ-ըէան ասբեան, և ոյլն։ Տե՛ս յԸնդ-ըէ.
Հրոփան էն. յէջ 301 – 303։

ապա խոսացուած եր ՝ի վերին՝ կին
նորա յերեսաց 136, հաստատուածքան
յոյն պղնձակոտոր՝ եղբր որ էրգին աստր
հրեղէն լեզուաւք իջեալ Պետրոս եւ
Պետրոս վերին 137.

ժ. Ուժանդնեակս Պետրոսի ձրեայիսկ արարո-
ղութեամբ կատարեալ էր այժ խորհուրդն.

պ. Պետրոս ձեռաց դրութեամբ և աղաչուք.
վասն որ ի նոսա՝ կին միրեալոյ գնդա-
ցեալ՝ ձեռք ի նոսա վերին, ինչպես
գրուածի. և աղաչէին ի Տեգին աստր
և սա իջանէր յայնժամ գրուչելոց վերին
Պետրոս եպիսկոպոսական պարգև. ամենից՝ մար-
գարէական ոգի. ամենից՝ զօրութիւն բժշ-
կելոյ՝ հրաշագործելոյ 138, և այլն.

ժ. Պետրոս առ մեզ ձրեայ կատարեալ՝ և որից
ձեռսառն.

պ. Պետրոս հին աստուածպաշտեան եկեղեցոյ՝ կա-
տարեալ օծմամբ սրբասէրս իւղոյ (ձ—ան)՝
ի ձեռն քահանայից *. որք կին միրեա-
լոյ ջուր խառնեն, ի վերին գրուչելոյն՝ խառչա-

---

* Ի սիւրիա ամէն սրբութեանց, մկրտութեան, ձեռ-
նադրութեան ամէն ատեն, և նոյնպէս յուղարկաւո-
րութեան՝ եպիսկոպոսներ (գործ. Ը. 14–16).
մեր ալ "Ամէն ի-ի էր, ասէ, Վարդապետին, Տեառնէն

★ ઉપર ઉલ્લેખેલ પુસ્તક ઉપરાંત નીચે જણાવેલ પુસ્તકો પણ મારા જોવામાં આવ્યાં છે, તે પૈકી કેટલાંક પુસ્તકોનાં નામ તથા તેની ટૂંકી સમાલોચના નીચે પ્રમાણે છે :

૧. ઉપદેશ-રત્નાકર (૧૯૭૯) : ઉપદેશ-રત્નાકર એ ૧૯૭૯ માં પ્રકાશિત થયેલ ૧૩૯ પૃષ્ઠનું પુસ્તક છે. તેમાં ૧૦૪ જેટલા વિષયો પર ઉપદેશાત્મક લેખો આપવામાં આવ્યા છે. આ પુસ્તક ઉપદેશ-રત્નાકર કાર્યાલય, ઉપાશ્રય, ઘાટકોપર, મુંબઈ તરફથી પ્રકાશિત થયું છે. આ પુસ્તકની કિંમત ૧૨ આના છે. આ પુસ્તકમાં ઉપદેશાત્મક લેખો ઉપરાંત કેટલાંક સ્તવનો, સજ્ઝાયો, પદો વગેરે પણ આપવામાં આવ્યાં

Համառօտիւ պիտուր սպասաւորին ընդդէմ
փորձութեանց, և պատրաստ՝ հաստատա-
կամիկս և առանց երկմտելի խոստովանե-
ալ զԱստուածային առաքելս հաւատալ 140.

ԱՅԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻՒՆՑ

ա. Ի թագաւորութեան Յարիհատպրն ճրագ հաս-
տատեցաւ.

պ. Ճրագ որ «Ի բերանս» կոչի իւր յատկութիւնքն
երկնաւորվ Ի թագաւորէ ասի Ամէն վերնատան մէջ,
փչէից «Ի նմանս» և առաց «Ի մէջ ս ոսկի
առաջի. Ի պէտս ամենք պաշտօնէից պիտոյ,
պէ ելիկ .. (Ելից. Լ. 22. 23).

գ. Ի՝նչ ոգի ասատանայ երկնաւորն՝ առաջ-

ցաս .. (Ելից. ձէ. 1). Ամէն տեղեաց սկիզբն՝ ըստ
առեալ ամէն, առհասարակ և յայնմ ի՝նչ ասեն՝ —
ասելոյ ոգիս՝ ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ
ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ ոգիս ասելոյ

խարիսխ։

պ. Որբի Անձնական մեղաց *, և վերատին արժանանալ արդարութեան շնորհացը՝ որ կորուսած էր մեղանչելովը 141։

բ. Ինչպէս պարտ է մեղաւոր քրիստոնէին Աստուծոյ հաշտութիւն դիմել։

պ. Կատարեալ զղջմամբ սրտի 142, խոստովանիլ Աստուծոյ՝ առաջի քահանայի՝ զիւր գործած մեղքերը ըստ ամենայն հանգամանացն 143, և հաւատալով աներկբայ յուսալ՝ թէ Աստուած շարչարանաց և մահուան արդիւնքովն արձակուի՛ ի մեղաց ապատ ընդունի Աստուծոյ՝ բանիւ քահանայիւն 144։

բ. Աստուածային մեղաց թողութիւն հաւատքով։

---

* Անձնական (հոմ ըսած միջոց, դիւրզօրձական) հոլովի մէջ, ուր կ՛ըսուի՝ ի մեղաց, ի մեղս, ի մեղսէ, ի մեղսէն, ի մեղսանէ, ի մեղսանէն, ի մեղսանէ, ի մեղսանէն։ Ասոնց մէջ ի մեղսանէ, ի մեղսանէն, ի մեղսանէ, ի մեղսանէն ձևերը ամենէն գործածականն են։ Ի մեղսէ, ի մեղսէն ձևերը ամենէն հազուագիւտն են։ Ի մեղս ձևը միջին տեղ կը բռնէ։ Ի մեղաց ձևը ամենէն հին ձևն է, որ գրաբարի ազդեցութեան տակ կը գործածուի։

պ· [illegible] վասն որ [illegible] հաստատ եւ հաստ յաստիճան ան ըստ արդեւ ընդ- ան, եւ հաստատուն ատ անշարժ թաւամբ այլ եւ ա ընդ ընդ [illegible] ան ան ան

պ. Յիւրմատուցեան գիշերին *, երբ որ յե-
տին ընթրիքդ առնուին կատարեալ զայն
Պատուհասային սուրբ Խորհուրդը, պատ-
ուէր՝ միանգամայն և իշխանութիւն տուա-
ւ Պրաքելոց, որ ետքս և ս այնուհետև
զնոյն ըստ այնմ օրինակի առնուին, և յիշատակ
այն մահուան՝ որով ինձն ալիտի վեռանէր
147 :

Ի. Պատ Խորհուրդդ որինքնիթուք կատար-
ուի առ մեզ :

պ. Պատ հնազոյն սովորութեան հակեղեցւոյ և
ըստ աւանդելոյ մեծ Պատհանապետին
մերոյ Սրբոյն Պրիգորի Լուսաւորչի՝ կա-
տարուի անխտիր (Էջ-ջ) հացիւ և անու-
պուխ (ժ-ջ-ս) գինւով ** 148 :

---

* Ա՛ր ժ-ժ-ջ-ի օր ե՛ս Լ-ջ-ջ-ի հետ ու-ջ-ջ-ի
ջ-ջ-ջ-ի ջ-ջ-ջ-ի ջ-ջ-ջ-ի ջ-ջ-ջ-ի ջ-ջ-ջ-ի
(Մ-ա · ԺՀ · 17 : Մ-ղ · ՃՔ · 12 : Ղ-ղ · ԺՀ · 7) :

** Ա-ՈՐԴԻՔ ԽՈՐ-ԱՐԱՆ Է՝ ՂՈՐՀԱՐԴ ԿԻՐԱԿ ՀԱՑ-
ՊԱՏՈՒԱՍԱՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ ՀԱՑ ՈՒ ԳԻՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏ
ԿԻՐԱԿ, ՈՒՐԱԽ Ա · ՀԱՐՑԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅՐ-ՔՆ, ՅՈՐՄԻՆ Է ԵՒ ԻՄ
ՀԱՑԸ ԿՈՏՐԵԼ, ԵՒ ԻՄ ԳԻՆԻՑ ՄԱՍՆԱԿԻՑ ՄԸ ԽՄԵԼ ,, (Ա ԿՈՐ-
ՆԹ · ԺԱ · 23) :

որքատպարծանքեան հայկին և գիրուհւոյն, նորին
իսկ հայկի տեսակին տակ՝ կոչ և թագչեր
ՀՀամարտասակս կենդանատրար մեկնելին Վ՚Հ-
բիտասեր, և նորին իսկ գիրուհոյ տեսակին տակ՝
կոչ և թագչեր ՀՀամարտասակս որքատրար ա-
բիտեն Վ՚Հբիտասեր 149 .

ՀՀ. «Լոքա՝ որք արժանատակս հաղորդին տան.
նատարք մարքիոյ և արեան Տեառն, ճր-
ակիսի ասէ ՀՀամ և փրկատիս պատա՛ր վեր-
լինն .

պ. «Լուրեալ մեղաց քառաքանն գտանեն, Վ՚Հ-
բիտասեր հեռա միանան հոգւով, և գլուխ-
անձնական կեանքը ժառանգեսցեն արժանի
լինին * 150 .

ՀՀ. ՀՀ՚բոլոր հոգևոր պատրաստութիւնք հա-
կառակ են քրիստոնէի՝ արժանատակս ընդու-

---

* Ընծայութեան ատեն նորընծայքը ընդունում
հոմոլ՝ ծնրադիր գլուխ U . Ա՛ստուծի գոյութ . «Ա-
հեռու ոչ ոտնէք ըմեցոյ , քան զի երկիր սրբոյ Տեառն
անուանեսցի , ձեր երկիր ետուն Տեառն , ոչ ուրեք
ոչ ոտնէք ըմեցոյ . ի վերայ ոչ ուրեք ոչ ոտնէք ըմե-
ցոյ , զի ոչ ուրեք ոչ ոտնէք ըմեցոյ . զի ոչ ուրեք
ոչ ոտնէք ըմեցոյ . ոչ ուրեք ոչ ոտնէք ըմեցոյ (ոչ-
նչեցուցանեմ զանուանս Բահաղայ) ոչինչ ուրեք
ոչ ոչ ոչ

ղեկոյ համար զսուրթ ՝ աղերդութիւնը :

պ : Յարկաւոր եղև՝ մաքրութիւ յատաջուց խոս-
տովանութեամբ և ապաշխարութեամբ յա-
ռնձայն ծանր կամ՝ի մահացու մեղաց , հը-
րաժարութիւ թողլովին՝ի մարմնական ան-
կարգ ըլձից , և ունել եռանդուն փափագ՝
կամ թորթոքուած սէր՝ զանձնը Ցաստուծոյ
նուիրելու , և զնորա պատուիրանքները
պահելու 151 .

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

ա . Ի՞րք հաստատուածքյաւ Ցմոռանութիւ եան
խորհուրդն :

պ . Ի՞րք որ բացայայտ բանիւ վէրոց Տէրն մեր
Ցիրեսաոս՝ որ ըստ Ցաստուածային հրաման-
դի՝ մկռանց հետո Ցմոռանութեամբ կապե-
ալին (այր և կին) , զրաժանուին՝ի մկռանց
* 152 .

դ . Ինչիւ յատաջ քան զայն՝ խորհուրդ էր
Ցմոռանութիւն :

---

* Ամեն յիշատակութիւն հանգուցեալների , նե-
րում մէջ նաև ողջերի , կոչվում է պանա-
խիդա (Ց-ՀԱ . Ե . 2) :

պ. Ա՛չ. այլ ջր լոկ գաղեսակցութիւն ինչ ինձ
կատ անլուծանելի երկատց առնեսցուց
մ.Ջ առհասարակ յաղթել ի սկզբան
առնեսցէ՝ մարդկային ազգի բազմաեռ-
ինեան համար 153 . Ասաց Աստուած
բարձրացէք գնա՛ի, կատարց ընդհատեր խո-
հերդոց 154 .

Ե. Ինձիկ կատարած առ մեզ այդ խո-
հատրդ .

պ. Ինչպիսի և արհնութեամբ քառհանեսցի ,
որ գիտէիս հատատացեալ լսափոհաս ան-
ձինքը (ոչ ես և նոքա) . ըստ նոցա ազգատ
հատատութեան՝ կատարելոյ միմեանց հետ
անբաժանութիւն՝ ինչպէս կին և մարդ և մըչ-
ուրիցն ինչ միատարութեան՝ Ադամայ ընդ
Եւա 155 .

Ե. Ինձ կատարելի է ուրիշ կատարած քրիստոսանէս-
կան Ադամանութեան .

պ. Ադամ . վասն զի ջր ցարչոսի կինդանի են ամե-
նատրք (ոչ և նա) . կատարած են միմի-
այն հետ Ադամատածութիւն օրինօք պատակի .
և արգելլատած է իմ այլ ճարտան և իմ
հնոցին՝ յորմէ ամուսնութեան անցանելոյ յա-
ռաջ գան զատնութեանակցի մեռհլ * 156 .

---

* Օրհնութիւն և նա երկրագործ և երկրագործ ամուսնութեան
յետ մեղս ամուսնութեան . նոյն ասելին տան ըստ ծն . Տես
Ընդդէմ . Հերետիկոսին . գլխ 325 . 326 .

ՀԱՐԳ

ա. Զկարգի Խորհուրդը ճրթ աւանդէց Վերխատոս։

պ. «Նախ՝ յիւր մատնութեան գիշերին, երբ որ յիւր սահմանեալոյ վերնատան ի՛ջ զ՚աշակերտութեան Խորհուրդը, քահանայապետութեան իշխանութեամբն տուաւ Նոցա՝ ասելով՝ «Այս արասջիք ած իմոյ յիշատակի 157»։ Եւ ապա՝ ի յարութեան իւրմանն օրն, երբ որ Հինգշաբաթէ լերան վերայ օրհնելով զաւետեան աշխարհատարածը 158՝ տուաւ նոցա Քահանայապետական բարձրագոյն աստիճան կամ իշխանութեամբ 159։

ա. «Որքա՝ որք կարգի արժանանան, հրամիսք իրաւունք կամ հոգևոր իշխանութեամբ ընդունին։

պ. Ընդունին իրաւունք՝ հիմնեալոյ ի՛ջ սահմանելու, հիմնական սուրբ պաշտօնեաներ կամ սրբազան խորհուրդներ կատարելու, ժողովրդ հովանալու, սանձելոցն հոգւոյ փրկութեան Քանանապարհը ասացանելու, և այլն 160։

ա. Քանիք աստիճան ունի կարգն։

պ. Երեք 161՝

Ա. Քահանայապետութեան։

Բ. Քահարութեան (կամ Եպիսկոպոսութեան)

ւոր ապաշտօնեաներով և իրաւասութեամբ՝ վերադիր է քան զԲահանայն 163, և նաեւ ողիւոյն՝ իւրեան սեռակիսի՝ որ քան զապաշտօնեաներն ի գերազանցութեամբ, և Նախապետական ծայրագոյն իշխանութեամբն՝ զոր ունի իւր ընդհանուր ազգին վերայ՝ ի հոգևորս, վերհսկիչ է քան զեպիսկոպոսան, և է Կոչնեխ Վանահայապետական 164։

ժ. Ա՛րդեօք ապստրողութեամբ տայ հալխակոպոսան զկարգը կամ զկարգի աստիճանքը։

պ. Ն՛ոցեմբերով, և ձեռք դնելով ընծայուած անձնի վերայ 165, նա և վեռանով օծելով զՀաւատոը և զերկու ձեռքը խաչաձև՝ թէ որ ընծայուածն ընդունելու է Բահանայութեան աստիճան * 166։

ի. Ա՛րդեօք անձանց արժան է կարգ տալ։

պ. Ա՛յլոյ այնպիսի անձանց, որք բաւականի գիտութիւն ունելով՝ կարծիք ունի զայն և ս վարժել հոգևոր ուսմանց մէջ, և որք վկայուած ին ի ժողովրդականացս՝ վասն իւրեանց արդարութեան և անարատութեան՝ թէ ի վարս, թէ ի դաւս և թէ ի հաւատս 167։

---

* Յունարէն բառ՝ նշանակէ՝ երէցութիւն, ծերութիւն է կամ երէցի աստիճան։

ՀԱՐՑ. Ո՞րչափ անուրջներ հրամարելու կարգի։

ՊԱՏ. Տգետ՝ անուրջ, Ա՛ն մեղք՝ անպարկեշտ բան և չարագործ մեղքի, և այնպիսի՝ որ գրեթե հաստակի կատարելապէս չմտնէ, և որ քան միւսները և արտաստաւոր կամ պատուհաս ունի 168։

ՕԹՈՒՄՆ ԱՒՈՒՆԴԱՑ

ՀԱՐՑ. Հիսանդութեան ընթացքին երբ ա-ւանդելոյ է Աստուծոյ։

ՊԱՏ. Երբ որ նա պիտանութիւնը իմ չիմանայ կամ պատճառը և իշխանութիւնը առնու Աստուածային (Մատթ. Ը. 8)։

ՀԱՐՑ. Ինչո՞ւ համար առհմանուած է այդ խորհուրդը։

ՊԱՏ. Օգնելու և վստահացուցանելու համար՝ յոյսով քրիստոնեայի՝ ի մարմնական ցաւոց. և քաղցրութեան պատճառ՝ յոյսով քրիստոնեայի՝ քրիստոսի մեռելոց 169։

ՀԱՐՑ. Ո՞րպիսի ծրագիր է ընծայուած ա-ւելոյ քան հաստարել զայդ խորհուրդ։

ՊԱՏ. Ա-ւելոր է քան հաստարել. երբ՝ որ հիւանդն ինքն ի վիճակի չէ պահելու հիւանդութեան վիրոյ՝ և ապրիլ ետքն 170, և երբ որ հիւանդն ինքն ի վիճակի չէ ստանալու Տեառն 171։

ժ. Մեր ժայռատեսակը Ս. Նշկեղեցին գիրըն կայն երկու եղանակներից որոշած է այդ խորհրդոյդ կատարման համար։

պ. Օգտակին, որ է՝ աղօթքով միայն, Աստուածային կարդալով, և Ս. խաչի Տեառն նագրութեամբ կատարի՛ ի ձեռն քահանայից * 172։

Ը. ՀՆՈՐՀԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

ժ. Ովքո՞ւ է Հնորհաբաշխութիւն։

պ. Ի՛ գիրքն առաքելական շնորհաց կամ ապրգեաց բաշխութիւն առ անդամս Օ՛ինուորեալ եկեղեցւոյ **։ Այդ առաջ ձրի քարոզութեամբն 173։

---

* Այս գրութիւնքս շատ խոհեմութեամբ հոգեշահ նամակներ են, ուղղակի ցոյց տալով, ինչպէս պէտք է՝ հոգեւոր հովուի, հոգեւոր երէցի, եպիսկոպոսի և ուսուցչի։ Ուստի պարտ է՝ որ ամեն մի քրիստոնեայ ունենայ զանոնք։ Ես ինձ պատճառ եմ համարում՝ որ ես էլ ունենամ

ՀՀ. Պահպանական Շնորհքն կամ Պարգևքն
զորն եւ ի քահանայական բառիս,

Պ. Եւ պէտքէ Աստուածապչութիւնք վերկատարեա
նիւթոյ ածութիւնք կամ զօրութիւնք, որով
եւ գլխաւորապէս առաքեալքն՝ երկիւղ եւն, եւ
կոչին Հոգեւորք Շնորհք, եւ Ձիւնիսն կամ
Ձիւնորք *:

ՀՀ. Ի՞նչ եւն Հոգեւորք Շնորհք:

Պ. Ի՞նչիսիկ եւն՝ որք զմարդիկ արդարացուցա-
նելոյ առնեն Աստուածային 174, որ-
պիսի եւն միւս արդարացուցիչք եւ արդարա-
շնորհքներն՝ որք առանձին կիրեն արդարա-
խորհրդոյ պարագայքն՝ որպէս վճռե
բնդհանրապէս պիտին եւ փրկութիւնն 175:

Հ. Ի՞նչ եւն Ձիւնիսն կամ Ձիւնորք առանձ-
նաբար Շնորհքներն:

Պ. Ի՞նչիսիկ եւն՝ որք բաշխին յատկապէս ի
վճռե բնդհանրապէս պիտին կամ պարծանային,
այլ վճռե հասարակաց չինութիւնն, կամ
վճռե տնօրինութենէ գայլոց փրկութիւնը, որ-
պիսի եւն՝ Հիւրն կամ պարգեւքն Խոս-
տութեան, Պնդութեան, Իմաստութեան,

---

* Յիշեցէք ե երբ սկսաք շնորհն եւ ձիւնիսն ե-
սուսիկ ընդ, առաջի գնացողութեան հոմար՝ սովո-
րեալ ընդ երբ է — Աստուածային՝ զինչ Հոգեւորքսար
ձիւնիսն, ե զի՝ Հրեշտակն ձիւնիսն Հոմ Ձիւնորք:

Պարզարէ ու Թեան , Այքան չեն լսագործ ու-
Թեան , և այլն։ 176 ։

Թ . ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՌԵԼՈՑ

ա . Ոչինչ է Յարութիւն մեռելոց ։

պ . Ի՛նչ գործ Աստուածային կարողութեան , ո-
րով մեռելոց մարմինքն ուներին յառնել (ի-
դեպ) յօրն վերջին գատաստանի՝ մին-
ւորութեամբ հոգւոց հետ * 177 ։

յ . Յարուցեալ մարմինքն արդարոց ընդհան-
հանդիսանքը պիտի ունենան՝ զորս ունէին
՚ի սահմանադրութիւն վիճակին ։

պ . Ա՛յլ պիտի զգեցնուն (ոգեան) նորա
նորաներար Աստուածասիրգն ձիրքեր կամ

---

* Ջմորձիոց յարութիւնը անհրաժեշտ հաստատեցին եւ էջնգոս-
նէսն ժէ ճշտի հերետիկոս Եպիկուրեանք՝ Ասոյնգեանք եւ
Ասոյնգեանք (գործ . ԺԷ . 18 . 32) , այլև ապաշխա-
րութ Հրէայն՝ Ասոպոհեցիք (Մատթ . ԻԲ . 23) , եւս եւ
Հրեից եւ փիլիսոփայ (Ա . Տիմ . Ա . 17 . 18)՝ որք է-
ին ՚ի Հրէից հաստատուն , եւ հետեւողք նոցա՝ ելբրին-
գեանք , Մահմետեանք , եւ այլք ։ Ասոյն մոլորութենէ զե՛մ
ետուել Ս . Ընտրեալն պօղոս յառաջին իւրում ընդ ե-
րիսեոսիս (գլ . ԺԵ) , ընդդէմ հաստատէ ապա-
գային յարութիւնը ։

աքսանէլի կատարելութիւնը . վասն զի պէտք լինին առատել և այլ պայծառ՝ փառաւոր՝ գեղեցիկ՝ երապարշուրժ՝ ձոպրը՝ քիթ՝ քիմ՝ զօրեղ, և միանգամայն անուախտ՝ անցաւաւոր՝ անուապարկան և անհամ 178 .

Ա . ԳԻՄԱՍՏԱՆ

ց . Օգուտ է ոգիին գատաստանն .

պ . Այո՛ հրաշալագործական է՝ քանզի գատողութիւնն վնասիւ է կատարած է աչխարհ. հէտ , որ պէտք լինի երբ որ գայ նա մեռանիլ՝ անգամ յերկրիցս Յարուցածացին զօրութիւնը և փառաւք . և նոյն իսկ մարմնովն որով ծնաւ՝ է կրաւ և հանդերձեալ յերկիր 179 .

ց . Օձը մարդիկը պէտք գատէ նա .

պ . Պէտք գատէ զամենայն մարդիկը առ հասարակ . քանզի զկնդամէջքը և զքիթ զմեռածնեանըը 180 , արդարապէս հատուցանէ առնել ըստ իւրաքանչիւրոց գործոցը հասնիցուս 181 .

ձ . Յարութիւն հատուցանէ պէտք լինի արդարոց , և ճրպէտի՝ մեղաւորաց .

պ . Յարութիւն պէտք հրաւէրեսուն է Յարութեսուէ յերկրէն արքայութիւն՝ զ յաւիտենական կեանքը և երանութիւնը ժառանգել հոգւով և մարմնով , և մեղաւորքն պէտք

մերժուելին՝ ի դժոխս՝ զ յաւիտենական տանջանքը կրելու հոգւով և մարմնով 182 :

Ժ. Ա՛րդեօք քարէքներ վայելելով պիտի երջանկանան արդարք արքայութեան մէջ :

պ. Պիտի երջանկանան՝ յանչափս զմայլելով Ա՛ստուծոյ և Ա՛ստուածայնոց դէմքերուն (պոյծո) տեսութեամբ 183, կենակից լինելով միշտ Ա՛րքեպտոսի հետ, պատրաստելով Ա՛ստուծոյ հոգիները պաշտօնէից (այսինքն՝ հրեշտակաց) 184, և այլն :

Ժ. Ա՛երջացաց տանջանքն դժոխոց մէջ՝ ճիշդ պիտի լինին :

պ. Պիտի լինին՝ զրկուածք իսպառ յԱ՛ստուածայնոյն երանութեան տեսութենէն, խղճի տագնապ (անհանգստութիւն), անփարատելի տրտմութիւն և ցաւ, կատաղի յուսահատութիւն, և այլն 185 :

Ժ. Ա՛ր ըր պիտի լինի աշխարհիս կատարածն :

պ. Ա՛յո՛ մեզ գիտելի չէ, այլ միայն Ա՛ստուծոյ : Պետրոս առաց Ա՛րքեպտոս աշակերտատացն «Ա՛յո՛ Տէր մեզ գիտէ զժամսն և զժամանակս՝ զոր Հայր եդ յիւրում իշխանութեան» (Գործ. ա. 7). և Պաւղոս Ա՛ռաքեալն զրեց Փիլիպպեցւոցն «Տէր * իբր

---

* Այսինքն՝ Քրիստոսի երկրորդ գալստեան ժամանակն և ի՛ւրաքանչիւր մեռելոց :

ՑՈՑՍ

Ի. Որպես գիտենալ.

Պ. Ի՛նչ անհրաժեշտ հատկություններ կատարելագործելու համար մարդկային միտքը, որպեսզի ստանալով պարզ ամենապարզ բարիքները կամ զանգատելի պարգևները, որոնց խոստացած է Աստուած տալ իւր սիրելեացը՝ ի հանդերձեալ (գլուխ) աշխարհին * 186։

Ի. Ինչ են խոստացուած բարիքն կամ պարգևքն։

Պ. Նոյն՝ կեանք և հանգիստ անվախճան, և թանկութիւն մշտնջենաւոր։

Ի. Որոց միջնորդութեամբ խոստացաւ Աստուած զայնպիսի բարութիւնքը։

Պ. Խոստացաւ նախ՝ մարգարէից բերանով, և ապա աւելի յայտնի՝ իւր միածնագեաւ Որդւովն՝ Յիսուսի Տեառն Քրիստոսի Հրեշտակապետից զԻսրայէլ

---

* Այսինքն՝ ինչ անհրաժեշտ հնարք ունի մարդ ստանալու համար երկնային պարգևները։

٩١ . الجزء رقم ٤ من المجلد الثالث ، من المجموعة الخاصة
بوقف الحرمين الشريفين ، قد سوّلت (٥٣ صفحة .
ك . ٣ . ٤ - ١١) .

ԿՈՐՍՏԱՆԴԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԳԼՈՒԽ Ե.

Ի ՄԱՍԻՆ ԱՂՔԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՅՆ ՅՈՎՍԵՓԱՅԻ ԿԱՐԳԱՒՈՐԱԾ ԵՒ ՊԱՀՊԱՆԵԱԼ ԶԱՐՁՈՒԱԾՔՆ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՒՈՅ ՄԵՐՈՅ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ ԿԱՐԳԱՒՈՐԱԾ ԵՒ ՊԱՀՊԱՆԵԱԼ ԶԱՐՁՈՒԱԾՔՆ

Ա. Ի ՄԱՍԻՆ ԱՂՔԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՅՆ ՅՈՎՍԵՓԱՅԻ ԿԱՐԳԱՒՈՐԱԾ ԵՒ ՊԱՀՊԱՆԵԱԼ ԶԱՐՁՈՒԱԾՔՆ

Ա. Ի՛ սկզբանէ ի մէջ ընծայուածոյ ։

Պ. Ի՛ այնպիսի յօժարութենէն կամաց համ ձգտումն ոգւոյ, որով սիրով զԱստուած ինան ելը, այսինքն՝ ինան ան՝ զի ճշմարիտ հաղորդութեան հաստատել, անսասանման բարի, բնութեան բարութենէն, և մեր իսկ վերջին վախճան 188 ։

Ա. Ո՞րն է պահանջէ Աստուածոյ Անէրն ի մէնջ ։

Պ. Պահանջէ՝ ճոխ ընծայիցն հնազանդել, և զնորա օրէնքն ընդ ամենայնի կատարել 189՝ խորհելով ի չարէն, և զօրանալ ի բարին 190 ։

Ա. Ո՞րպէս տեսակ Աստուածայինն Օրէնք կոչի

Պ. Երկու ։

Պ. Երկու. յորոց մինն է բան-եան — Աստուածային, և միւսն գրե-եան — Աստուածային ։

८०. ह्यूमेनिटी (इंग्लिश लिटरेचर) फर्स्ट ईयर, थर्ड पेपर : ६ घण्टे, पूर्णांक १००

नोट : सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिये ।

१. ह्यूमेनिटी (इंग्लिश लिटरेचर) फर्स्ट ईयर, सेकण्ड पेपर : ६ घण्टे, पूर्णांक १००

नोट : सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिये ।

१०. ह्यूमेनिटी (इंग्लिश लिटरेचर) फर्स्ट ईयर, थर्ड पेपर : ६ घण्टे, पूर्णांक १००

नोट : सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिये ।

ա. Պարտականն են քրեստոնեայք և այնպիսիք ()րինաց հնազանդել ։

պ. Ի՛ւր. պարտականն են հնազանդել՝ երբեմն ի՛մաստուժոյ հրամանէ 195 ։

գ. Ի՞ան էր ։

դ. Ի՞ան երկուց պատճառաց ։ Ո՛ր զի այն օրինգիրներն եւս՝ ծննդեանդ էին Ի՛նձական ()րէնքին (խղճմտանք)՝ զոր Ի՛մաստուաճ ինքն է տպաւորած իւրաքանչիւր մարդոյ սրտի մէջ 196 ։ Ւ՛րեմն՝ զի օրինադիրքն և կանոնադիրքն (օրինաւոր ոգեւոր Տիրուէ ժողովոյդ և օրինաւոր կազմաւորք համ Ի՛շխանք)՝ Ի՛մաստուծոյ կարգուած են, և նորա պաշտօնեայքն համ պատուիրէին 197 ։

ԴՐԱԿԱՆ - ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՕՐԷՆՔ

ա. Ո՞ր է Ի՛րաւական - Ի՛մաստուաճային ()րէնքն, և ի՞նչ գործ ունի ։

պ. Ի՞նչ բովանդակութիւն ունի ամենայն Ի՛մաստուաճային սրտի վրայ գրուած աստուածային և հրամանաց՝ որք գրուած աստանգուած են, և բաժանին ի՛նչ ի՛նչ և ի՞նչ պատ 198 ։

ա. Ո՞ր է ի՞նչ ()րէնքն և իր պատը ։

պ. Հին Օրէնք ասին այն ամենայն Ի՛մաստուածային ոգեղէն պատուիրանքներն՝ որք հրատարա-

կատած են Պ՝ովելեան և այլոց մարդասպանութեան վճռաւորի, և պարտականութիւն է կատարելու հմ մ.ը 199. իբր նոր օրէնս կոչին այն սահմանները՝ որոնք վերջապէս բնութեան և պատասխանատուութեան որոշ հրամայական են Որոնց համար մարդ չի կրնար պատասխանատու ըլլալ, որոնք գործ ունին մարդուն հետ, և որոնց համար մարդ պատասխանատու է, հմ մ.ը 200.

ե. Ինչո՞ւ Որոշ պատասխանատուութիւնները քաղաքական են.

Պ. Իրենք, որոնք են

Ա. Ընդհանուր, որոնք բոլորուց ակնկալուին բնական վերաբերմունքներուն.

Բ. Յատուկ, որոնք կրնան պայմանագրութեամբ ստանձնուիլ (որոշեալ յանձնառութիւն).

Գ. Պատահական, որոնք գոյութիւն ունին գործով վերաբերմունքին, և գոյացուցած պատճառով որոշեալ են որոշեալ անձերու.

ե. Ինչո՞ւ է քրէական իրաւունքը չի կրնար որոշել.

Պ. Յանցանքի և պատասխանատուութեան (). րմունքները հարկ չէ որոշել 201. այլ միայն զանոնք՝ որոնք պարտականութեան են Տանտարանակայ պատասխանատուութեան մէջ.

ե. Պատճառ ըլլալ քրէական պատասխանատուութեան չի կրնար որոշել զանցանքի և պատասխանատուութեան ընդհանրութիւնը.

պ. Պատահ այն՝ որ Հրեական քրեական օրինակը կամ սովորութ գոլով Հրեաստանեայ Հրեից 202, յետ Հրեաստան խաչելութեան եւ մահուան դատարկեցան (խոփանոցն) 203։

Ա. Պատահէս եւ Առաքեալքն անպէտ եղեն եւ ջնջուեցան, որովհետեւ Հրեաստ՝ փոխանակ ժամանակաւոր վարձուց եւ պատիժ՝ յաւիտենական վարձ եւ պատիժ սահմանեց 204։

բ. Առարկայական Հրէից պահպանութիւնն վասն էր հարկաւոր է եւ քրիստոնէից։

պ. Պատահ այն՝ որ Առաքեալքն ոչ միայն չխափանուեցան Հրէից, այլեւ հարեւորապէս քացայայտութեանց յաւելուածնեցուն Հրեաստ 205։

բ. Ինչ են Տաճարական պատուիրանքն Մովսէսի։

պ. Պատքիկ են

Ա. Մի երդնուլ քեզ այլ աստուածք՝ քան Յհնէն։

բ. Մի արտացիս կուռս։

գ. Մի առնուցուս զանուն Պատուճ քո Յիմէրայ սնոտուեաց։

դ. ԶՅիշեա զօր շաբաթու*։

---

* Ը Հրէաստան՝ ամէն տասն աւուր մէկ անգամ։

١٢٠ ٠ الإسلام وأثره في الحضارة . ط ٤ القاهرة ، ١٩٦٢ .

٥٠ ٠ الإسلام وأصول الحكم . ط ٢ القاهرة ، ١٩٦٣ .

١٠٠ ٠ الإسلام والطب الحديث . ط ٢ القاهرة ، ١٩٦٣ .

١٥٠ ٠ الإسلام والعلم الحديث . ط ٢ القاهرة ، ١٩٦٣ .

٢٠٠ ٠ الإسلام والعلم الحديث . ط ٣ القاهرة ، ١٩٦٣ .

٢٥٠ ٠ الإسلام والعلم الحديث . ط ٤ القاهرة ، ١٩٦٣ .

٣٠٠ ٠ الإسلام والعلم الحديث . ط ٥ القاهرة ، ١٩٦٣ .

عبد الرحمن الكواكبي . ط ٢ القاهرة ، ١٩٦٣ . ٢٠٠ ص (سلسلة أعلام العرب ، ٤٠) : ٣٠ م .

الكواكبي ، عبد الرحمن . طبائع الاستبداد ومصارع العبودية . ط ٢ القاهرة ، ١٩٦٣ . ١٠٠ ص (سلسلة أعلام العرب ، ٤٠) : ٣٠ م .

մի անպէտ եւորա, մի կենօք եւորա, մի ծառայի եւորա, մի անասնոյ եւորա, եւ մի աստեղաց երկնից ընկերք քո եղեն (Բար. Ի. 3–17։ Ա Կորնթ. Ի. 7–21)։

ժ. Այո՛ (որովհետեւ սատանայական քննութիւն ունի՛ն առ երկինս կատարեալ լուսաւորութիւնք քան զՀին (որովհետեւ սատանայական քննութիւնք։

ժա. Այո՛, վասն զի ոչ միայն խորշելագուշանաին (պզտիկ) զմեզ յամենայն տեսակ մեղաց կամ՛ի մոլորութենէ, այլեւ հրամայեն պահպանութիւն Աստուածահաճոյ առաքինութիւն գործել, եւ այլն 206։

ժբ. Աղօթից տեսակքն քանի՞ են։

ժգ. Երկու, Անկարգական, եւ Կարգաւորական։

ժդ. Ա՛ր է Անկարգական մեղքն։

ժե. Ա՛ր է Անկարգական * առաջինն՝ անձնասիրութիւն եւ միամոլական հպատակութեան

---

* Անձնասիրական է Հպատակութեան տէր Հոգին Աստուած, զի Աստուածութիւնը կատարեալ է, եւ ոչ կարօտ ինչ ումեք, այլ ամենայնի կարօտ՝ ինքն է, եւ ոչ ոք կարող է ընդդէմ կալ Աստուածութեան, այլ ամենայն արարածք հպատակ են Աստուածութեան, զի ամենայն արարածք ի Նմանէ են, եւ Նովաւ կան, եւ Նմա են։ Ա՛ր եւ Հոգին Աստուած ոչ կարող է ընդդէմ կալ Աստուածութեան, զի ամենայն ինչ Նովաւ եղեն, եւ առանց Նորա ոչ եղեւ ինչ։

վերջին՝ որով տեսակ տեսչությանց նոր դիմում կանի առանձնապես 207.

ե. Նոր կարգ պատմոյ վերջին.

զ. Ինչ նոթագրութիւն պատուհասների պատճառաց 208. վասն զի ամէն ժամանակ չեն յայտնի պատճառքն, որ պատահած ոճրագործութեան 209.

է. Պատ վերջոյ հետաքննութեան կատարելոյ պատրաստ կացուցանել զգեստ.

ը. Նշանք պատասխանատուութեանն վերջ գնահատութեան (պատմոյ և նշանք) քիչ բան տալ.

Պետական Կանոնադրութիւն.

Ի տիրապետութեան Հայկազունեաց տեղի ունեցած փոփոխութեանց, և տարաբնակութեան, Ընդհանուր (պետական) և ներքին, դիտողութիւնք, որ ընդհանրապէս, ամէն ազգ հիմնական կանոնադրութեան կարիք ունի, որով ամէն հիմնական կանոն, և ոչ մի կէտ նորա չկարենայ փոփոխուիլ, կամ ջնջուիլ, առանց ազգին համաձայնութեան. ինչպէս Հռոմայեցոց մէջ կար, որ ոչ մի օրէնք չէր կարող տրուիլ, և ոչ ոք, և ոչ ինչ, Սենատոսի և ժողովրդեան հաւանութեան չհաստատուէր, որ Stat. 431.

գալոյ և թէ ըստ մարմնոյ, թէ այս կեռնաց
և թէ հանդերձեալ կեռնաց վիճակի մէջ
210, որ և տարածուեցաւ իրաւամբք՝ ևս-
րա ամենայն զաւակաց վերայ՝ իբրև հայրե-
նի ժառանգութիւն 211 ։

ժ. Վերին ամենայն մարդիկ ընդ սկզբնական
մեղք ծնան և ծնանին ։

պ. Այլ * 212, որպէս վկայէ և մարգարէն Դաւա-
իթ՝ ասելովն «Այնօրէնութեամբ յղացաւ,

---

* Ցայս ընդհանուր կարծեաց հակառակ է ե-
տանուլ գոնէ երկու ազգաւորութիւնք ևս Մարդ-
մարմ, որ տեսանելի էին Աստուածային շնորհա-
ւորեալ պարզ եւ երկրաւին զկնի Ադամայ ևս
Հին Կտակարանի, մանաւանդ Սաղմոսաց եւ
Յոբայ. Ա Եսայեայ, հմմտ. եւս Ա Մակաբ. ,,
Ա Մակ. Ա. 30), Ելեւէջեալ հոգեւորք եւ
Հրեշտակք Աստուծոյ (Ծննդ. Ա. 2, Ժ. 1, Ի. 1,
Ելից Ի. 1, Ի. 1, Ի. 1,

૬. જો કોઈ કેસમાં વધુ ખોરાક ક્યારે, (ઊભો ૬ ૭) :

ન : કોઈપણ પેનલ્ટીને લાયક ઠરે ત્યારે જ ખોરાક ક્યારે, જ્યારે પેનલ્ટી ન લાગુ પડે ત્યારે ખોરાક ક્યારે, જ્યારે પેનલ્ટી

մեղայ :

զ. Այլ թե աւազանի մկրտութիւնն 213, ըստ որում և Կիւրիանոս Տէրն մեր ասաց. "Որ հաւատայ և մկրտիցի՝ կեցցէ" (Մարկ. ԺԶ. 16) :

ա. Այո է՝ կիրզործական մեղքն, և՝ ի քանիցս բաժանել :

զ. Ընդ-դէմ-կացեալ ևս ասիցէ մեր առեղնային անձնական մեղքերն՝ զորս գործեմք մեր կենդանութեանս մէջ՝ ի շատս տեղիս հաւատակի, և բաժանել կարելոյս, այսինքն՝ ի Աստուածաշունչ, և՝ ի կիրս մեր :

ա. Այո՛ եւս են Աստուածաշունչքն, և ոչ ոք ներել կարէ

---

* Եւ ըստ Ընդհանուր Եկեղեցւոյ ի Հարսանեաց Աստուածաշունչ (տեսիր նաև Հարսանեաց Աստուածաբանութեան) . Քանզի ըստ աստուածային հրամանի Աստուածաշնչին, կիրք-լինելոյ միանալոյ կնոջ և այրի ոչ ինչ տարբերի ի մէջ նոցա, զի և այրին կարէ ամուսնանալ երկրորդ անգամ, և ոչ մեղանչէ . և կիրքն

ઉપર આપેલ ટીપ્પણ ૬ ને ધ્યાન રાખીને ઉપરના પ્રશ્નમાં
ઉલ્લેખેલ બંને બાજુ બાજુની ઊંચાઈ સરખી હોય ત્યારે
ત્રિકોણ બંધાય છે એ સાબિત કરો ;

૧૦. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૧. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૨. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૩. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૪. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૫. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૬. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૭. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૮. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૧૯. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

૨૦. ઉપરના પ્રશ્નમાં ઉલ્લેખેલ ત્રિકોણની બાજુઓ
અને ખૂણાઓ વચ્ચે જે સંબંધ હોય તે શોધો ;

ઉપર આપેલ ટીપ્પણ ૬ ને ધ્યાન રાખીને ઉપરના પ્રશ્નમાં
ઉલ્લેખેલ બંને બાજુ બાજુની ઊંચાઈ સરખી હોય ત્યારે
ત્રિકોણ બંધાય છે એ સાબિત કરો ;

ग्रन्थ : परमार्थ सप्तति प्रकरण

लेखक : श्री जिनवल्लभ गणि

टीकाकार : उपाध्याय श्री धर्मसागर गणि

प्रकाशक : श्री जिनदत्तसूरि प्राचीन पुस्तकोद्धार संस्था, कोबा-३८२००७ (गांधीनगर) उत्तर गुजरात

प्रथम आवृत्ति : वि.सं. २०६६, ई.स. २०१०

मूल्य : रु. १०/-

प्राप्तिस्थान :

श्री जिनदत्तसूरि प्राचीन पुस्तकोद्धार संस्था

कोबा-३८२००७ (गांधीनगर) उत्तर गुजरात

फोन : (०७९) २३२७६२५२, २३२७६२५३

फैक्स : (०७९) २३२७६२४९

ई-मेल : jinduttsuri@gmail.com

वेबसाईट : www.jinduttsuri.com

मुद्रक : जिनदत्तसूरि प्राचीन पुस्तकोद्धार संस्था, कोबा-३८२००७ (गांधीनगर) उत्तर गुजरात
फोन : (०७९) २३२७६२५२, २३२७६२५३
फैक्स : (०७९) २३२७६२४९
ई-मेल : jinduttsuri@gmail.com
वेबसाईट : www.jinduttsuri.com
प्रथम आवृत्ति : वि.सं. २०६६, ई.स. २०१०
मूल्य : रु. १०/-
प्राप्तिस्थान : श्री जिनदत्तसूरि प्राचीन पुस्तकोद्धार संस्था
कोबा-३८२००७ (गांधीनगर) उत्तर गुजरात
फोन : (०७९) २३२७६२५२, २३२७६२५३
फैक्स : (०७९) २३२७६२४९
ई-मेल : jinduttsuri@gmail.com
वेबसाईट : www.jinduttsuri.com

ի· Խոշնահոտութիւն։

ւ· Կարճ մարդ ազատ ինչպէս կոչուի ընդդէմ հասկ ։

պ· Ա՛ն 215· քայց կարէ զգուշանալ՝ ի կատարո-
ղութեան մեղանչելոյ ։ Եւ այս լինի՝ ոչ թէ
միայն մարդոյն յօժարակամ ջանիւքն, այլ
և օգնութեամբ Աստուծոյ շնորհացն 216·
զոր ապրատ է աղօթիւք * խնդրել 217 ։

ւ· Ի քանի՞ բաժանի Աղօթքն ։

պ· Երկուս, այսինքն՝ ի ւրատարակական,
և Յաղագսնախկան ։

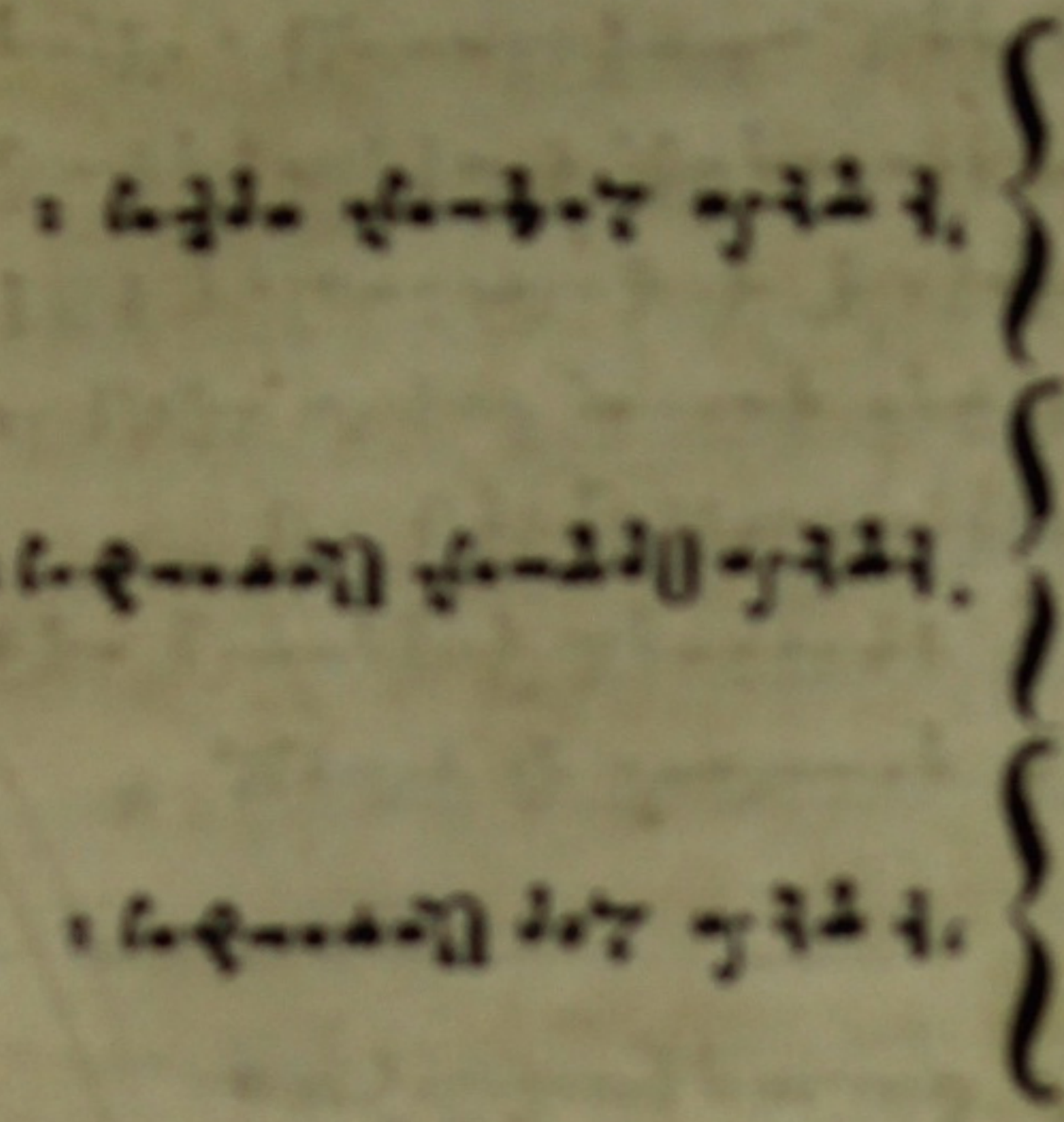
ւ· Ա՞ր է ւրատարակականն, և ի՞նչ Աղաղականն ։

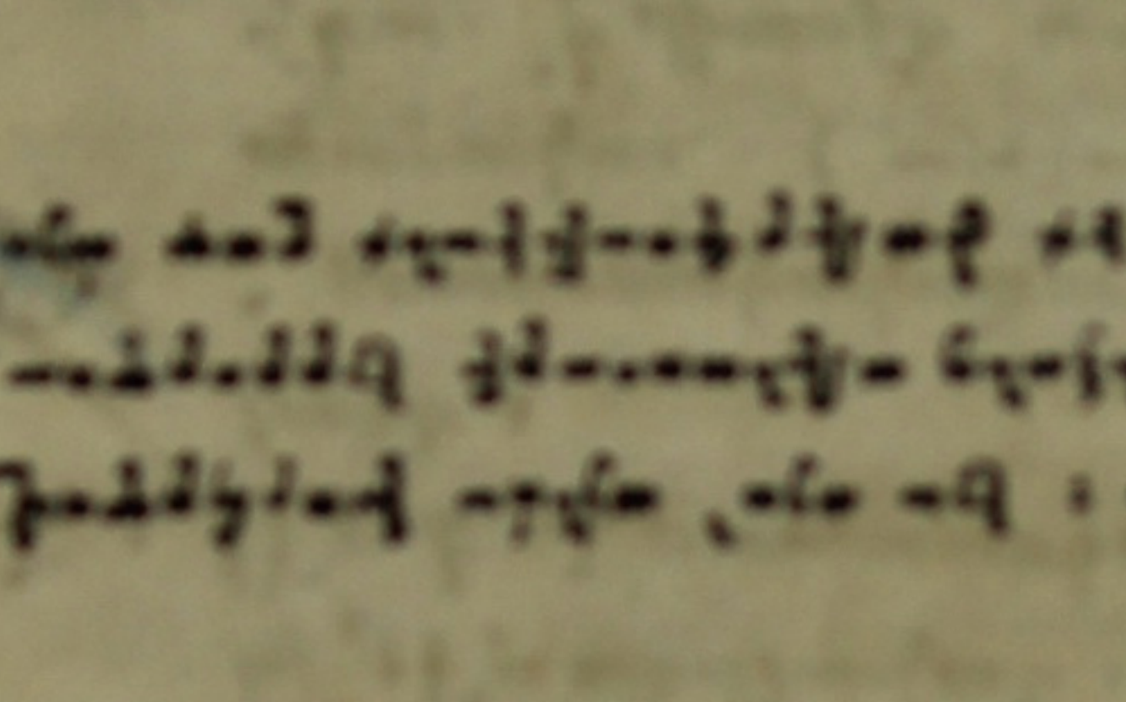
պ· ւրատարակականն աղօթք են այն է՝ զոր Տէրա-
պատուակ (Հայրապետ) մեր աղօթեաց
Տեառն՝ ի միտս առնելով եկեղեցւոյ Ս. Հ.
ասհմանադրեալ ժամադիրք բաժ** 218 ։

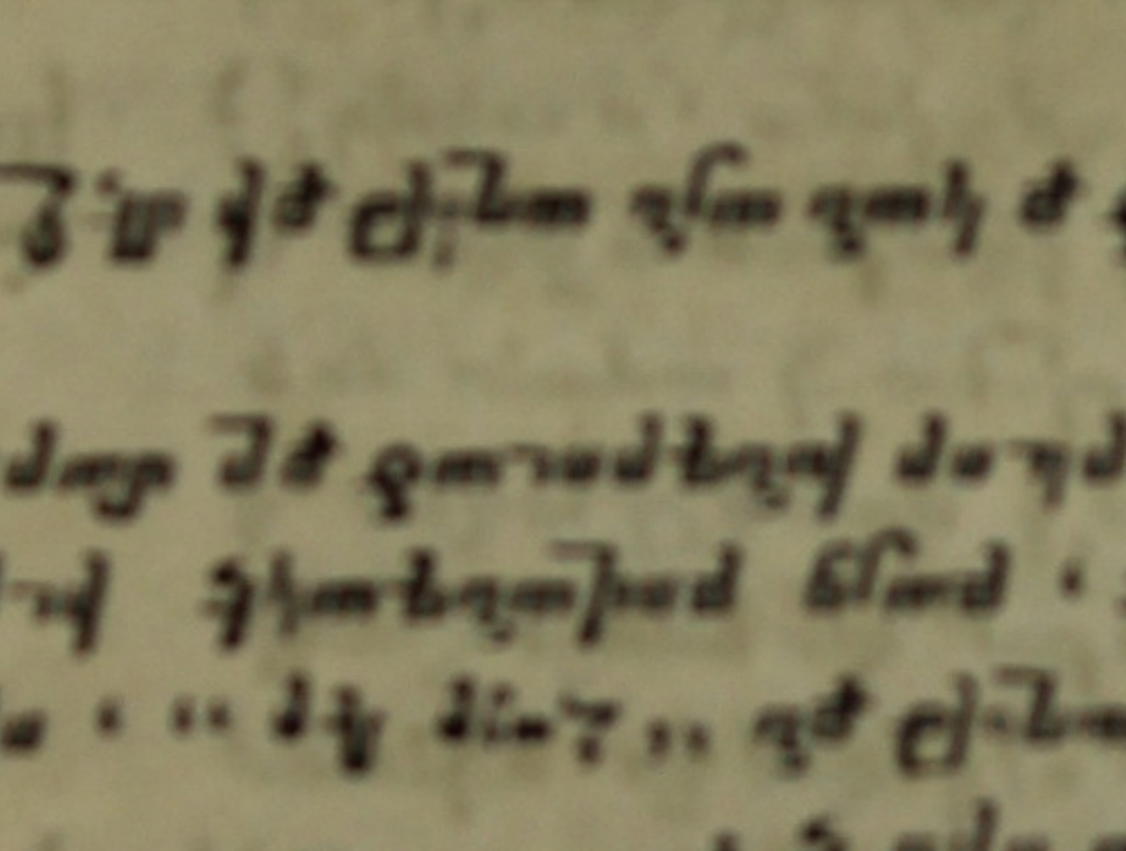
---

* Ջոռանէ մի մատուռը գէորգիսէդէրը աշօրէց վէրցոյ՝ տէս ընտրյոկ Հրահանգէ հղ· յէղ 88 – 91 ։

** Ս· Ներսէսէն հայելով՝ ըսան մարգոսէնց ղա-
զարէ ,, Ենօքն աշխոյժ յուսով գոհացաւ զՏէրն (Ծննդ· ե· հղ·
164), սահմանեալ է ի միջնէսէ տօնն ճրագալոյսն
զոհերգութեան յիշատակարանն ։ Ապա ինչ, գիտէշ-
նոյին, Ամանոսի, երեմեզ հոգի, վիէնէրեզ հո-
գի, իւղէրեզ հոգի, երեխոյէսի, հոգիգոսէսի ։
Ասոնք վէրջոյ յուղարկաւորութեան սոգս ե պղէ երկնոսր, ոյնէ է՝ Ան-

٩٠ - الم ابن قيم الجوزية رحمه الله في كتابه زاد المعاد
في هدي خير العباد ، ما نصه :

(أ) قال شيخنا : لا يجوز أن يقال : إن الله سبحانه وتعالى
أمر بكذا ، أو نهى عن كذا ، لحكمة كذا ، لأنه يستلزم
أن حكمته سبحانه وتعالى تتعلق بأفعال العباد ، وهذا
لم يقله أحد من أئمة الإسلام ، ولا دل عليه كتاب ولا سنة ،
ولا يعرف عن أحد من الصحابة فيما علمت ، وإنما غاية
ما يقال : إنه سبحانه وتعالى أمر بكذا لمصلحة العباد في
المعاش والمعاد ، ونهى عن كذا لمفسدة العباد في المعاش
والمعاد ، وهذا لا يوجب أن يكون فعله معللا بغرض عائد
إليه ، ولا أن يكون متعلق الأمر والنهي ، وهذا مما لا
ريب فيه .

١٠ - الم ابن القيم رحمه الله في كتابه زاد المعاد
في هدي خير العباد ، ما نصه :

وكان من هديه صلى الله عليه وسلم في صلاة الخوف
أنواع مختلفة ، بحسب اختلاف الحال التي يقع عليها العدو ،
فتارة يصلي بطائفة ركعة ، وبطائفة ركعة ، ثم يقضي كل
منهما ركعة بعد انصراف العدو ، وتارة يصلي بكل طائفة
ركعتين ، ثم يسلم بهم ، وتارة يصلي بكل طائفة ركعة
ركعة ، ولا قضاء على أحد ، وتارة يصلي بكل طائفة
ركعتين ركعتين ، ثم يسلم بهم ، وتارة يصلي بكل طائفة
ثلاث ركعات ، ثم يسلم بهم ، وتارة يصلي بكل طائفة
أربع ركعات ، ثم يسلم بهم

૧૮૦ ઊંટ જાતિ વહાણ પ્રકાર, ખલાસીઓ ૫૨ અધિકાર ચલાવનાર.

ઊંટવાળો ન. ઊંટ૰ પ્રકાર વ્યવસાય.

ઊંટવૈદ્ય ન. ઊંટ૰ રોગ દૂર કરનાર.

Մ Ա Տ Ե Ա Ն Ի Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Վ Ա Ս Պ Ո Ւ Ր Ա Կ Ա Ն

Պ Կ Ր Ե Ց Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ե Ր Ի

ՑԱՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆՉ ԳՐՈՑ *

ԵՒ Ի ՍՐՐՈՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

Ի ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԿԱՐԳԵԼՈՑՆ ԲԱՆԻՑ

I

Պատմ. խդ. 8. 10. Յովհ. ժդ. 13: Ա. կորնթ. դ. 11:

– Կատարեալ (Քրիստոս) զարդարութիւնս ամենայն՝ ի փառս և՝ ի պարծանս մարդկութեան ներուստ՝ և եղե՛ւ վարդապետ ամենայն արուեստից (գ. Կորնթ. ի՝ Յաղագս ժդ):

– Ամենայն հաւատոց մերոց հիմն հաստատուն

---

* Աստուածաշունչ գրոց վիճակութենէ տեղիքըզ ինչուիկէ ըսած կ՚ենք և հոմարձակ՝ ըստուիկան հոմարձակ, ըսած պրոմ ամէնուչ ըստեղծ վերջացուածոց կը և ամէնուչ ընդհանուր մեծ Ս. գրոց.

2

Մատթ. ի. 23. գրպ. ու. 1.

– (Պետրոսեան) լուսաւորը վարդապետէ ըս-
ուսուցչապետ Հռոմոս յաւելուածոյ ըս-
րոտգոպետին (գ. լուս. ի. Յունուար. Ձոն ի).

– Աստիճանական օրինակս ունին հոգեկան հո-
գևորք պետութիւն քահանայ ու եպիսկոպոս. ու բան-
բոյ ուխտորդոյն. ու բանիւ քաւարար և ուսոյց, և
արդեամբ իւր կառավարեալ (Ս. Ըննդր. ի մեկն. ա-
պաս. Ձոն է. ի Յունուար.).

– գիտեմք՝ եկաք ընդէն ասաւծոյ եկն, և հա
մեզ մխա. զի ճանիկաս զՀոգւոյն Աստուծոյ ան-
աւետքին (ն. լուր. ի Ձոնն Հանդրարձ.).

3

Մատթ. իբ. 19. 20։ Մարկ. ժգ. 15։

– Յիշեցարուք (Առաքեալքն) ընդ տիեզերս ա-
մենայն մինչև ի ծագս երկրի լի առնել զբարե-
պաշտութիւն քանին կենդանւոյ (գ. Լուս. Յագա-
թանգ.)։

– Այր կոչեցեր զտիեզերս ի հատատս Հշմարիտս
ընտրելոլք զո Առաքեալքն (ի Շարակ.)։

– Հաճեցար (Տէր) մարմնանալ վասն մեր,
և ուսուցեր մեզ սրբոլքն Առաքելոլք հատատան-
բիծս՝ որ ի տուրբ երրորդութիւնդն (ի մեծ
Մաշտոցն)։

4

Ա. Թես. բ. 13։ Յով. ի. 3։
Ա. Թես. բ. 14։

5

Ա. տարն. ժդ. 13։

– Ա.բարեաց զ (սուրբիկ) Հշմարիտս սերմն
ապրեցուցանեն առ Աստուած, հատատով և յոյսով
և սիրոյ բանականապահոլթեամբ... (Ապաև մեք)
յաւիտենից ի գոհանալոլ զբարերարութեանն նորա
խնդացոյց, խոստովանողք և գործողք Հշմարտու-
թեանն լինելոլ (գ. Լուս. ի Յունվար. Հատ է)։
– Ա.մենայն գործք առաքինութեան ի հատա-
տոց և ի յոյսոյ և ի սիրոյ բղխեն, զի թէ ոք ըզ-

հատատ և գյուղս և գանձ արժանաւորացուք առանձնալ
գնդապետ գանձնական առաքինութիւնս ազգիցդ
և կամարարդ Աստուծոյ լինիցիդ (Առակ
Ի Մեկն . Համառօտ .) :

6

Հռոմ . Ժ . 8 – 11 .

– Հատատուն անուն մի է . բայց կրկին ուժի գործիս : Ասացին՝ պատանութեան հատատն, որ է խոտանալութիւն ի աւրդ երջանկութեանն. զոր ընկալաք խրատուն ոգի յաւազանէն . երկրորդ՝ հատատ ամն է . որ գրանաւ՝ զոր Հոգին աւրդ խոստացեալ է բնութեամբ Մարգարէիցն և Առաքելոցն և Հինկտեալ վարդապետաւք՝ զոր ի գիրս աւրդս գրեցին . Հնհատատ աստուածային և ամէն . այլ հատատայ՝ թէ չէրմարիտս ձեր և ամէն աչխատիս՝ արդարս թէ աւրհնեալ սուրբ հոգւոյն՝ զասելոցն . և զոր ձեռն (ո . Ընդհ . ի մ զի . ընդհ .) :

7

Ա . Տիմոթ . դ . 14 . 15 .

– Ի՞ արհամարհեցեալս զիս ի հատատութենէ բնութեանցդ զո . զի առաւել են ասէնք քո քան զԳիւխ . . . : Եւ ամէ է հատան . թէ ոչ ակնկիծդ հեթանոսդ . կատարեալ է փնտայն . եթէ ոչ Յիսուս Քրիստոս Մարգի Աստուծոյ . . . . Եւ զինչ է երկար առաւ քոասէնքն . եթէ ոչ (երկու) կատարութեանք Աստուա-

ծոյ , որ արբուցանէին զաւետեան տոհմէտս հոգևոր
կանանցն զիրեղէնն (գ · կոտ · Ա.Պատմ ·) :

– Աշմանդուհի հատատոյ լոյս է աչաց մեր-
տանցն . . . որ զատաջնորդական զմիտան լուսատու-
ըէ , և գրասէր արբուէ յանդիմանն կացուցանէ զա-
ներկեցեալն (գ · կոտ · Ի ցաշխ · Ճառ դ) :

– (Պետրոս) կշռել և խորհիլ . ասել և առ-
նել որ Ի հաշոյս Աստուծոյ առատուի Ճշմարիտ
վկայութեամբ առբ գրոց , և մի անկանել Ի բա-
նսարկական նենգիս՝ որ վերնայնացուցանեն Ի մա-
տուց հաւատոց (Նոյն · անտ · Ճառ դ) :

– Ի՞նչ Աստուծոյ գրոց պետու-
թեանն ծանուցեալ լինիք , և զնոյն ինքն զԱստ-
ուած չիմարկէ ոք զի պետել կամ ապաշտել որպէս
ապարանէ՝ առանց գրոց պետութեան (Ա · Ընդհ ·
Ի Մեկն · ր · պետ · Ճառ դ · Ի յոտկ ·) :

8

Ներ· խդ · 3 : ր · Օրհն · լդ · 7 : Սաղմ· հէ ·
3 – 6 : պատկ · ա · 2 : Ցուհկ · խա · 25 : Ա · կորն ·
ժա · 2 : գործ · ժդ · 4 : ր · Թագաւոր · ի · 14 :

– Ի՞նչպէս նախահայրապետացն Ճառակերաց եղէալ
Ի բարեբարեպետութենէն Աստուծոյ , սերեալ բաղ-
մացան · Նոյնպէս և յետ ծննդոցն յիրեսարանեցա
արարեալ . զի որք Աստուծոյն առացան՝ պատ-
ուական հարք արդոց , զի երբեմն պատուհասիւք
զդատաստանէ լինելոյն՝ ատ Ի ծանօթ առնել
զնոսա Աստուծոյ . արդէօք առացան՝ թէ հարց-

ՄԻՐ ԳՅՈՒՂՈՒՄ ՔՈ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱԳՈՒԹԻՆ ՔԵԶ (Գ. ԼՈՒԿ. ԻՆԳՕՐԲ.).

— ԲՆԱԿԱՆ ՀՅՈՒԲԻ ՄԱՍ Ի ՔՆՆԵԼ ԳՆԱՍ (ՄԱՅՐԻ ՔՆՆԻՉԻ ԳՈՐԾԱԿԱՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑ). ԳԻՐ ԳՈՐԾ ԻՄԱՑԵԱՆ ՄԱՐԲԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԷՆ. ԵՒ ՉԻ ԲԱՒՉԷՑ Ի ԲԱՑՔՈՒՄԱՍ ՄԸ. ՆԱՒ ՄԱՅՐԱՊԱՏԻԺ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՑԱՒ ՄՈՐ ՄԻՒՍ ՉԻ ՆԱՒԱՏԷ ՔԱՆԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵԼՈՅ ԵՒ ՄՏՔԻՆԱՐԱՐ ՀՐԱՄԱՆԱՒՈՐԱՑԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԵՐԿՆԻՒՐԱՐ ՀՐԱՄԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՐՔԱՅԻՆ ՏՈՒՆՔՆ ՊՆԱԿԼՈՎ. ՈՐՊԷՍ ՆՈՑՈՒՆ ԽՈՒՍ ՄԱՏՈՒՑԱՆԷՆ ՄԱՐԳԱՐԷՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼ ԱՊԱՑՈՒԷՆ (Գ. ԼՈՒԿ. ՅԱՂՊԱՒ.).

9

ՌՈՄ. ԳԼՈՒ. Ի. 1. 2. ՆՈՐԱՍ. ՀԱ. 23. Ա. ԳԼՈՒ. ՀԱ. 10 – 12.

— ՀՈԳԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱՑԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՆՆ ԱՐ. ԺԱՄԱՆԱԿ ՆՈՑԱՆ (ՄԱՐԳԱՐԷՏԻՆ) ՀԱՍԱՐԱԿԱԾԵԼ ՀԱՒԱՏՔՈՎ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ. ԵՒ ԳԻՏԱՑԵԼ ԵՒ ԳԻՏԱՑՈՒԱԾ ՆՈՐԱՆ ԱՒԱՆԴԱՒՈՐԵԱՆ ԵՐԿՆԱՒՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՊՆԱԿԼՈՎ. ՈՐՊԷՍ ՆՈՑՈՒՆ ԽՈՒՍ ՄԱՏՈՒՑԱՆԷՆ ՄԱՐԳԱՐԷՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼ ՊԱՏԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼՈՅ (Գ. ԼՈՒԿ. ՅԱՂՊԱՒ.).

— ԼՍԵԼ ՀՈԳԻՔԷՆ ԵՒ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՆ ՄԵՐՈՅ ԱՌԱՔԵԼԱՑԱՆՑ ՉԱՌԱՔԵԼԱՑԱՆՑ ԱՒԵԼՈՒԱԾ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷԼ ԵՒ ՔԱՐՈՋԵԼ ԶՆՈՐՀՔՆ. ԵՒ ԶՐՈՎ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՆ ԵՒ ԶՔՐ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔՆ, ԶՈՐՍ ՉԻՆԵՑԻՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏՔՆ ՄԵՐ (Ա. ԹԻՄՈԹ. Ա. 3).

մյմեանց արուեստասիրեալ, այլ ամենագէտ Հոգեառնէն Աստուծոյ՝ զմիաւոր Հշմարտութիւնն հըրամանացն Քրիստոսի պատմեալ (նոյն. անդ):

10

Յհ. գիտ. ժ. 21: Ա. Թագաւ. ք. 13: Ա. կորն. ք. 12. 13:

– Հաւատամք և ’ի սուրբ Հոգին՝ յանէրջն և ’ի կատարիսեալն, որ խօսեցաւ յՕրէնս, և ’ի մարգարէսն, և յԱւետարանսն (’ի Հանգ.):

– Հոգւոյն Աստուծոյ խօսեցան (մարգարէքն) սպատգամն, ոչ ըստ իւրեանցն ախորժակաց՝ այլ ըստ նախատուշակի ’ի նմանէ Հոգւոյն. և որքան ինչ միանգամայն վկայութիւնքն զրիցին նոքա զինադրականացն Քրիստոսի և զանապատարար նորա, Հոգին էր՝ որ խօսէր ’ի շրթունս նոցա: Զի որպէս զօդն բնաւորեալ ոչ կարէ զատանալ ’ի ձայնէ, նոյնպէս նաև և նոքա՝ Հոգւոյն: Եւ զայս գաւխիթ տիրապէս խոստովանի. Վէզու իմ, ասէ, որպէս գրիչ երագապատր գրչի, առաւել գրել զպարծս իմ քան զաւարքն (Ս. Ընորհ. ’ի մեկն. Ա. պետ. Հատ. ք):

– Ըէքն Մարգարէքին քերանքն, այլ Հոգւոյն սրբոյ ապդեցութիւնն. որպէս երգն ոչ զոր կամի՝ գրէ. այլ զոր ձեռն հրամայէ, նոյնպէս և Մարգարէքին լեզուն ոչ զոր կամէր՝ բառնէր, այլ զոր Հոգւոյն սրբոյ Հնխաւութիւն տայր

զրէր, և ոչ՝ ի գիրս (գ. Կաթող. ի Յառաջաբ. Մեկն. երզ.):

— Ի դատելոյն զՅուդայ ժառանգութիւն ի տուչ-բոյն ի, ի ժառանգութիւն զոր ունէր ի ժողովել զարծաթս (Ղուկ. իթ. ՚ի Մատթ.):

— Ի դատելոյն զՅուդայ ժառանգութիւն ի տուչ-բոյն ի, ի ժառանգութիւն զոր ունէր ի ժողովել զարծաթս (Ղուկ. իթ. ՚ի Մատթ.):

— Ոչ դատեցաք զանձինս մեր արժանի կեանց յաւիտենից, այլ դատեցան մեզ ի Տեառնէ (Ա. Կորնթ. ՚ի Մահկն. ր. պատ. Հատ ջ. ՚ի յորդ.):

— Ոչ ոք դատեցաւ ի մարդկանէ առնել զայդ (Ա. Կորնթ. ՚ի Մահկն. ր. պատ. Հատ ջ. ՚ի յորդ.):

— Ոչ դատեցաք զանձինս մեր արժանի կեանց յաւիտենից, այլ դատեցան մեզ ի Տեառնէ (Ա. Կորնթ. ՚ի Մահկն. ր. պատ. Հատ ջ. ՚ի յորդ.):

— Ոչ դատեցաք զանձինս մեր արժանի կեանց յաւիտենից, այլ դատեցան մեզ ի Տեառնէ (Ա. Կորնթ. ՚ի Մահկն. ր. պատ. Հատ ջ. ՚ի յորդ.):

— Ոչ դատեցաք զանձինս մեր արժանի կեանց յաւիտենից, այլ դատեցան մեզ ի Տեառնէ (Ա. Կորնթ. ՚ի Մահկն. ր. պատ. Հատ ջ. ՚ի յորդ.):

13

Յակոբ . ք . 14 . 17 . 20 . 23 :

– Ասպէս գլուխ՝ առանց անձին յարմարուե՛ք ձէք կարէ կրկէլ կհնդամուելթիեն , և ոչ անձն առանց գլխոյ , նոյնպէս և հաւատս առանց գործոց, և գործք առանց հաւատոյ , մեռեալ ևն երկոքեան ըստ Առաքելոյ (Ընդդ . ի թղթ . Ընդէդ .) :

– Որ բանիւ միայն ունի զաւ ի Աստուած խոստովանուելթիեն , այլ ոչ գործով՝ այնպիսւոյն հաւատն մեռեալ է (Նոյն . առէ) :

14

Ա . Մակաբ . ժե . 4 : դ-անիկէլ ք . 23 : դ . 17 : Եբր . ժա . 6 :

15

Անարիւց (Աստուած) զնիքն և յղացաւ ի միտս և ի խորհուրդս մարդոյն (Յակ . Մ ծ քն . Հատ ժէ) :

16

Հռոմ . ա . 20 .

– Արարչեաց Աստուած զաշխարհս որպէս գրեալ ևց . զի ուսկին արարած ք զնոսա Արարչին յաւուրն ի . ի կազմելն . (գ . Լուս . ի Յարեխ . Հատ է) :

– Յարարած ոցըս ճանուցաւ

Վահրիզն ոչ առնուր քեզ ամբաստանութիւն ընդ ոք ոչ ընդ հրամանս ։

17

Սուրբ ։ ժէ ։ 2 ։ Ելեալ ։ ժդ ։ 5 ։

— Երբոր ես ու Վասակ ելանք առաջէն, որ բնդառաջն ու տեսնենք զայրերը, որ իրենց փոխարէնները ցուցնեն գիւղերնիս ըսողը. առաջարքեցին ըսել առաջինը մեզի՝ այլ ես ոչ արտասանեցի ոչ ։ ու կոյս առնեն մէջ՝ ինչ է արտասանք ըսել ։ (գ ։ կոս ։ ի Յովհաննէ ։ ձ ։)։

— Ելանք է ու ընդառաջ եկանք ։ լսէն ու ամենքը է ծով ։ տիրու է եկողը ։ գնդապետ է արեգաման ։ ցամաքալի է մարդ ։ սէրտահարուած է տեսակ մարդ։ գոյ ու ձգող ։ ։ ։ վախնալու է ոտկի ։ ։ ։ ցնծալ ու ընդառաջ, որ գնդապետն՝ հասնելուան գանկը ընդ ոչխարս, գառներուն՝ ընդ արտասուքս, գինուորներն ընդ բերկրութիւն, գոռգոռալն՝ ընդ բանաստեղծութիւն, գրչեները սէրը՝ ընդ սէրտահարութիւն ։ ու որու առջեւ նայեր ու գոռգոռալ ու գանխատոր կարգ առնելն ու քաղցրութիւն՝ չանապարհ, ու լեր երգիայն՝ երգիայն խոհրմարը (ն ։ լսար ։ ի մուկն ։ ւ։ մատթ ։ գլ ։ ժդ)։

— Ես որ այնպես հէք ու բշտասրտիկ, որ առանալ զերկիր, տեսնալ ու զծով ու զքաղաք, ու զգուշախառնութիւն հզանակաց տարբեր այնպէս չէի խօսալ ու գանխատոր կարգ առնելն ու քաղցրանալ ու զիրենց, խրոմէ զայրերիկ հասնելէն

լինել, և ոչ երկիրպատասխանել Աման՝ որ զայս ա-
ւնդայն իմաստասիրեաց (Յ. Ոսկէր.
ձառ ԼԵ, խօսելով առ ժողովուրդն Ընտիրքայ):

18

Յոան. ԺԴ. 1:

19

Յոան. ա. 19:

– Սակաւք՝ ի հինգհազարաց լուսաւորիցան, և
ճանճան սրտապնծութիւն զԱրարիչն (Եփր. առ
վարդ. ի Մեկն. ծննդ.):

20

Յոան. ա. 21 – 23:

21

Այլ երեք զանհաս քննութիւնն կարծեք ոք ճա-
ռել, և սրտակէս էն՝ զայն կարծեք ոք ապատել.
զի անհաս և աներեւ և անբովանդակ և աներկին,
անճառութեամբ անխնդիր է յամենայն արարածոց (գ.
նուս. յԱդամաթ.):

– Ո՞ր երեք է՝ զոր կարծեք ոք՝ հաւատալոյ
զայս ինչ է՝ զոր ասեմք զԱստուածոյ, և ոչ զի-
տեմք զի՝ ինչ է, և երեք է. և ոչ զի՝ ինչ է, և
երեք է. այլ զի՝ ինչ է՝ անգիտանալոյ (Ն. Շնոր-
հալ. ի խոս. հաւատոյ.):

– Ոչ ասեմք՝ զի՝ ինչ է Աստուած, այլ
զայս ինչ է՝ զոր ասեմք զԱստուածոյ, և ոչ զի-

سفارش تلفنی مشتریان (۵۰ کتاب و بالاتر ۱۰٪ تخفیف - ۱۵۰ تومان هزینه پست)

- ۱۱- [illegible] کتاب [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۲۰۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۵۰۰ تومان

- ۱۲- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۱۶۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۲۰۰ تومان

- ۱۳- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۱۲۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۰۰۰ تومان

- ۱۴- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۱۸۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۲۰۰ تومان

- ۱۵- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۲۴۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۸۰۰ تومان

- ۱۶- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۱۴۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۱۱۰۰ تومان

- ۱۷- [illegible] ، ۱۳۹۰ ، ۱۰۰ ص ، ۱۴×۲۱ س‌م ، شومیز ، ۹۰۰ تومان

այսպիսի անուանս . սակայն ոչ թէ միօք՝ի ստացանէ զէութիւն նորա ստուգէ՝ որ անհատն է , այլ միայն զինքերգործութիւն կամաց նորա վեղ յայտնի ցուցանէ (Ն . Լսմբ . Յայտնութեան .) :

— Զ'ստուած ոյ հաւ-ը անուանեցաք՝ ոչ ըստուգեմք հաւր լինել , այլ՝ անհաս էութիւն . սակայն վասն մաքրութեան ներքգործութեանն՝ այսպէս կոչեցաւ (Նոյն . անդ) :

24

Ո՞ր է քնութիւն և գոյութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն , և ինչ է ինքնութիւնն և կիւրմէ գոյութիւնէ (Գ . Լուս . ի Յաչախ . Հատ ոտ) :

— Ո՞ր քնութիւն և ոչ Աստուածութիւն . . . ոչ յաւիտեան էութիւն , և ոչ յիւրոյ սկսեալ (Ն . Ընտրտ . ի ա ղիթ . ընդէդ .) :

25

Ինակ որք ասեն . Ո՛չ երբեմն՝ յորժամ ոչ էր Որդի , կամ՝ էր երբեմն՝ յորժամ ոչ էր սուրբ Հոգին . . . զայդոսիկ նզովեալ դաւթաւղիկէ և Աստուածընկալ հայրապետքն նզովեցին (ի Հանդգ .) :

— Ա՛յլ զի ասեմք զՀոգին սուրբ՝ միշտանջկնաւորականէ և էականէ , խոստովանեմք միշտ առ Հօր և ընդ Հօր : Որպէս Հայր էր և է , և միշտ է , և չէք ժամանակ՝ զի չէր . նոյնպէս և Հոգին սուրբ՝ միշտ ընդ Հօր և ընդ Որդւոյ էր և է

զի անագիտակ է այն մեզ, և՛ ի վեր քան զամե-
նայն միտս և զիմաստակս (ն. Լամբ. ի Մեկն.
պատ.):

– Այն ինքն Աստուածային քննութիւնն ան-
ճառելի և անձայնելի կայ մնայ՝ գերազանցելով
քան զամենայն ձայն ինաշանակս (գ. Աստուածաբ.
կնդ. պս. ե):

Անանուն (Աստուած) յանուն գայ. զի ոչ էր
ոք ընդ անանկզբանն, որ կոչէր զանուն Աստու-
ծոյ. այլ ինքն ինան բարերար կամեցաւ՝ Աբե-
ւրեայ անուանիլ... զիւր անուն ինքն մե-
այն գիտէ (գ. Լուս. ի Յայտն. Քար. ը):

– Նշանակելի է Աստուած և անանուն (գ-
տիր ի գիրս Աստուածային անուանց):

– Նոյն նորա Աբրէհամ երկնի և երկրի. իսկ
յաւուրս քոյոց զիրկնի և զերկիր. որպէս ինքն գոյ՝
հաստատող. առ Մելհիսեդեկ):

Նշան. ժէ. 10:

– Նբարին Աստուած և հաստիչն տէր ի-
գործոց անտի խոցոց ունի զփառաւորութիւն և
զկեցուցիչ անուանն զերախտեաց խոցոց՝ զՔա-
րերարն և զվերստնաձն և զգթաձն, զՎարքն և
զերկայնամտութեան, և այլն (գ. Լուս. ի Յայտն.

Խոսի) .

– [illegible] ինչ գիտեմ ես . [illegible] . [illegible] . [illegible]

զլխիր էնեն ուսեալ ի մովսիսէ,
ինչ Աստուած էր ի սկզբանէ,
նա ինչ եղեալ ի յումեքէ (ն. ընտրտ. ի-
բանին հատատ.):

– Ի՛չ ասել է որ էնն առել յայտնիչ է քնու-
թիւան Աստուածութեանն... այլ ե ասել՝ զոյ-
ութեան է յայտնիչ, և ընդդէմ չէ ինչն՝ լոկ ան-
ուամբ կոչեցեալ ոչ, որ ոչ է գոյութիւն նոցա
աստուած, այլ նախնեաց հղկական (մեծն վարդան,
ի մեկն. եւ. գ. դ):

– Ինչն հասկացեալ հատատաց (մովսէս),
ասել է Աստուած է նա, որմէ է, զի աստ ածող
է... և զի միշտ է է, և ոչ է եղեալ (նոյն.
ի պատմ.):

33

Ոչ աստուած՝ քնութեամբ մի Աստուածութիւն
ասի... խակ այլք յարատած՝ որք ոչ ունին
քնութիւն, ոչ կարեն տիրապէս ունել և զա-
նուն՝ ոչ յերկինս, և ոչ ի վէրայ երկրի...
վասն որոյ ասել է զք ի մարդկանէ եղականաց ու-
րուք անուանց Աստուածութեան դնէ զանուն,
ամբարշտէ, որպէս առաջին հերձանոսքն՝ որք
ամբարշտութեան Աստուծոյ ջի այս անուն (Աթ-
ոաթ)՝ դամն է սեռապհականն և վայելուչ՝ որ
է քան զաստեղծական անուն... զի Աթոռոյն անուն՝
Ամբարշտութեան է (ն. ընդդ. ի թղթ. առ
քան. Յովհան նահանգի):

Տես և՝ հատվածը 34.

34

– Իշատաճ անուշն՝ արտարբառական է, և առ մեզ առատագործ՝ քե ասե ես (խոսքով՝ ի մեզն. ձեռք.).

– Անդրչի իշ արտաքուստ գիտացեալ միայն ես, այլ ազգս յորդիանից իրացն կոչեցաք պատրաստին՝ ասես . այսինքն՝ ասե անդուլ ոչնչեմն՝ կենդանի և ի գոյութիւն՝ զի բիւրեակն և զիրարս (ն. նմանէ. ի մեզն. գաս.).

– Իմն զարմանքն՝ որ արար զասմենայն ինչ, ասես է անհատն, որ յարգմանի՝ ջանիզ յոյժ անդուլ (ց. վանականն վ. ի բացատր. ապիք. ընդ մեզ.).

Տես և՝ հատվածը 32.

35

Հայկ. է. 11. ձ. 5. գասս. է. 5. եսայ. խէ. 2.

36

գն. բասգ. իէ. 27. եսայ. կէ. 1.

– Իստուած է արարիչ և անհատած ք... հրկիզ ասմենայնին, աչխարհ ասմենայնին, և սխեպիր ասմենայնին ի վեր անել (գնաս) ուչ բանեն, ինքն ապատաւել գասմենայնին. ի նմանէ քոյ ասմենայնի, ի վերոյ ասմենայնի, արտաքոյ ասմենայնին,

և ամենայն ինչ ամենայնի է, և ամենայն ինչ (գ. Կրա. Ա-
կադեմ.) :

– Օ՛ր է անկէտ և անուսումնական,

Ընդհանուր անուն, և անխտիրաբար (ն. Ընտրկ. ՚ի բանն հատած.) :

– Ընդհակառակն է Աստուած, անչափ և անհասանելի, որ ոչ տեղւոք սահմանի, և ոչ վայրօք բովանդակի (Սերբեր. Հատ. ա) :

37

Պատմ. ԺԲ. 19. 22 : Ներեմ. ԽԴ. 23. 24 :

– Ընդհատակեայ և անհայրական տեր էի ամենեցուն, բայց եկուորեամբ հոգւոյ յամենեսեան (գ. Գաղատ. Կամբեմ. քան ԽԴ) :

– Հոգւոյ ամենից և մերձաւոր,

Ոչ յամենէք ոչ հեռաւոր (ն. Ընտրկ. ՚ի բանն հատած.) :

– Պատուանդանն ամէն նորա ի բիւրս է. այլ հատ է զօրութիւն նորա միոյն յանդուգնդս անդադարեալ (Սերբեր. ՚ի գաղ. Ընծ. գլ. Ա) :

38

Յովհ. ԺԴ. 23 : Ա. Յովհ. Դ. 15. 16 :

– Յորժամ օր յարդարութեան զօրծս է, և զգուշանալ զկատարելութեան Աստուածային բանին սրբոյ կատարել, Հանապազորդ է այնպիսին Հոգւոյն սրբոյ և օթեւան և տեղի հանգստեան

(ե. Նոյեմբ. 4 Մահճի. Ընտանի. գԼ. Ը).

39

Հոյակ. ժԸ. 2.

– Նշուկիներ ֆետուսացին Ընտանեցի լինելն ապա-
ճելու (գ. Նարեկ. 4 Ներբող Ընտանեաց ածնի).

– Հ'ի ինչն 4 բարձուն է (Ընտանի). այլ
առնական ուրախ. այլ պի որ անդն են՝ կամարար
նորա առնական են, վասն այնորիկ անդ լինի է
առնիք (Խոսրով. 4 Մահճի. գառ.).

– Ո'նգ ասի Ընտանի՝ ուր յայտնին գործք
նորա, և ուր առաւել՝ ճանաչանդ մերձ է, և
երկի կերպարանք բանաստեղծ, և առաւել մերձ
4 գործս երկրագործ (Նահապ. 4 Հարկադրութեան. գԼ.
ԽԸ).

Տես և 4 Հատորիկն 17.

40

Նշ. Ը. 20. Ցոլմ. ԽԸ. 18. Ա. Ցոլմ. Ի. 12. Ա. Տիմոթ. Ը. 16).

– Ի'ջ առնական (Ընտանի) երկրէ 4 մեղկ
նա զգա մերձենալոյ, նման և ինչ 4 հոգեկիցս
4 հրեշտակապետաց (գ. Նար. յիսուսի.).

– Ջնի'ատուած գոյին ինչ (է) առնական ու-
րախ, ինչ հրեշտակաց և ինչ հրեշտակապետաց.
ինչ սրտակերէից և ինչ քերովբէից, ինչ բնա-
բանակաց երկինքս գատարկինաց (Նոյն. ամէն).

– Ջլլեր են Ընտանի ինչ մկան սիրելիքն,

աչք և ինչ հրեշտակք, և ինչ հրեշտակապետք տեսանեն (Յ. Ոսկեբ. ՚ի Մեհկն. Յովհ. Հատ ԺԲ)։

41

Ր. Տիմոթ. ա. 17։

– Ստացողն ամենայնի անեղն և անտես Աստուած է՚ի հաւտ աչաց (Սահակ եպիսկոպոս Յեղիշ. գԼ. Ը)։

– Ձ՚ստուածութեան բնութիւն մարմնաւոր աչաց տեսանելն անկարող է (եկեղեց երգոց. ՚ի տէր ընծ. գԼ. Թ)։

– Ո՚ստուածութիւնն լստ ինքեան անտեսելի է (գ. Աստուածարան Հատ Թ առ սղոսկանիս)։

Ա. Օրհն. Ղ. 4։ Խոստ. ԺԲ. 13։ Եսայ. խդ. 11։ խե. 21. 22։ Մարկ. ԺԲ. 29։ գաղատ. դ. 20։ Ա. կորն. Ը. 4։ Ա. Տիմոթ. Ե. 5։

– Հաստատամք ՚ի մի Աստուած՝ Հայր ամենակալ, յարտարիչն երկնից և երկրի, երևելի լերանց և աներևութիցն (՚ի Հանգ.)։

– Տէր Աստուած, որ նա միայն ինքնութ, և յաւուրս քան զինա չէ ոք այլ արարիչ ամենայնի (գ. Լուս. յԱպաթ.)։

۱۶۸۶ء ۵۲ · 20 · ۱۱ · ٹوپی · ۴ · 5 · 6 · ۲۰ صفحہ · ۵۲ · 21 ۔

۱۱ ۔ ٹوپی خاکی ۲۱ء سفید' قمر ٹوپی نمبر ۳۰ (۹۰ · ایسر · ۱۱ انچ · سفید · ۹۷۰ · ۵۲)۔

۱۲ ۔ ٹوپی خاکی ۲۱ء سفید' قمر ٹوپی نمبر ۳۰ (۹۰ · ایسر · ۱۱ انچ · سفید · ۹۷۰ · ۵۲)۔

۱۳ ۔ ایسوسی ایشن کے جھنڈے ۴۰ · ۶ · ۵ · ۱۲ ۔

۱۴ ۔ ایسوسی ایشن کے جھنڈے ۴۰ · ۶ · ۵ · ۱۲ ۔

۱۵ ۔ ایسوسی ایشن کے جھنڈے ۴۰ · ۶ · ۵ · ۱۲ ۔

۱۶ ۔ ایسوسی ایشن کے جھنڈے ۴۰ · ۶ · ۵ · ۱۲ ۔

– Հիւրում էութեան քնութեան եւ բարձրութեան վերայ՝ յորում էր եւ է, միշտ ինքնին կայ եւ միեւոյն անփոփոխելի ... Չի որպէս շայր, նոյնպէս եւ ինձանից է ըմպէի եւ հոգին, ես անփոխելիք ի՛ոչն քնութեան (Ս. Ընծոր. ի՛ Մեկն. Յակ. Հատ. դ) :

46

Պաղմ. ճՀատ. 3 :

– Ի վեր է (Աստուած) քան զիմանալիս յանհմանութեան եւ յանքաւութեան իւրում (գ. Կրա. ի՛ Յովհ. Հատ. ա) :

– Ոչ վասն մեր ի՛ շափաւորութեան եկիր անձամբ Աստուած (ի՛ ծանուցարէրս) :

– Հիւրութեան անուանիմանին է , մեծ ութեան անձամբ է (գ. Դարիկ. ՅԱղօթ. քան իբ) :

47

Գ ոսկ. ա. 37 :

– Ծանեցոյց ինձ զոր ասէ՝ կարծող է կատարել. և ակարացեալ դանա և ոչինչ (գ. Կրա. ՅԱղաւթ.) :

48

Ամենակալ ինքնիշխանութեան բոլոր էակատեսութեան (գ. Դարիկ. ՅԱղօթ. քան ծէ) :

– Աստուած իշխանն է ամենայն հոգւոց, և զոր ինչ կամի՝ առնէ իշխանութեամբ յարտաքսեա իւր.

- الإسكندرية، مكتبة المعارف، ١٩٨٤م.

- الإسكندرية، مكتبة المعارف، ١٩٨٤م.

- الإسكندرية، مكتبة المعارف، ١٩٨٤م.

- الإسكندرية، مكتبة المعارف، ١٩٨٤م.

51

Պաղտ. ՀՈՒ. 28 ։

– Ով՝ շանց ջնջնաւորութիւն անուանելոյն (գ. Կրա. 1ի Ցաճախ. Հատ ՌԻ)։

– Կատուաց մշանջնջնաւոր, կատուաց յաւիտենական (1ի Ժամագիրս)։

52

Ա. Տիմոթ. Ը. 16 ։

– Աշխատութիւն՝ ընտրելոյն (Աստուծոյ) է տխրատանել. զի հրեշտակք թէպէտ և անմահք կոչին. սակայն եղականութիւն ոչն, և վերնապէս Տուցաս ի՛ր ընտրհացն Աստուծոյ՝ մահ կոչի (Խոսրով՝ի մեկնն. ժամ.)։

– Ընտրհատու բարեաց՝ յաւիտենից առատ՝ անմահ տէր (1ի Ժամագիրս)։

53

Գ ոսկ. ԺԸ. 19 ։

– Տէր իմ տէր, տուէք պարգևաց, ինքնատուն բարի (գ. Նարեկ. Յաղթ. բան. Դ)։

54

Ա. Թագ. Բ. 2։ Գէտ. ԺԱ. 44։ ԺԲ. 2։ Ի. 7։ Ա. Պետ. Ա. 15։

– Աստ՝ աստ՝ աստ, ամէն ոտ Հշմարտասէր և ամենատես (1ի Խորհրդ. տառատրն.

...

- ...

...

- ...

...

- ...

...

- ...

56

Նրբիս պատանեւմբ զանձինս (Ստուածածայինս), եւ ոչ առաւել կամ նուազ քան զերծին (ն. Ընար. ի թ. զի. առ Մանուէլ կայսր):

— երբեմն անձամբ թէ կատարեալ
զնրբութիւնըն ծանուցեալ.
Ա՛չ քան զերծին առաւելեալ,
Նրբ ոչ իրկուս կամ մին եղեալ (տեղ. ի բանն հաւատս.):

57

Նրանալի արքայ երբորդութեանն բնութիւնն, անստահմանելի միասէս յերից անձինսն է, ի Հայր եւ ի Որդի եւ ի Հոգին սուրբ (Մամբրէ, ի Հատն յարութեանն ողջոյն):

— Ա՛ի է Տէր, եւ ի՞ Աստուած... Ո՛չ (երից) Տէրք՝ եւ ոչ (երիս) Աստուածս պատանեւմբ զսուրբ զերրորդութիւնն... Քանզի ի՞ է Տէրութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ... Երից՝ եւ ի՞, ի՞ եւ երից. քանզի ի՞ է մասնիւթիւն սուրբ երրորդութեանն պատանեւմբ՝ յերից կայս կատարեալ անձանց (Սերբեր. Հատ ՚ա. վասն հաւատոյ):

58

Նրիք անձինք... ի՞ իմաստութիւն, ի՞ է Աստուածութիւն (գ. Կոս. յԱ-

ԿՈՐ .) ։

– Լ՚ուրախ անձինք և մի բնութիւն, մի սա-
ռատ սէր իւր, զբոնից խոտորելովն իւրմէ յաւէտ առ-
նէրթութիւն (՚ի ծառմապէտս)։

– Խոտորելովն հեռանալոյ և անկ զանձինս
առնէ զնոսին՝ որ՚ի նմանէ հեռանան՝ կերեսս անձին
իւրոյ ընդ նոսին՝ որ՚ի նմանէ հեռանան (գ. Կորնթ.
Ը. ՚ի ՊՂՈՒ. ՚ի ՊՂՈՒ. և ՊՂՈՒ. Ե. ՚ի ՊՂՈՒ. և ՊՂՈՒ.
ՈՒ. Ե. Կորնթ.)։

59

ՊՂՈՒ. ԻԲ. 19. ՊՂՈՒ. ՈՒ. 1. 14. 18. Ե. 33. Ի. 19–26. և ՊՂՈՒ. Ա. ՊՂՈՒ. ՈՒ. 1. Ի. 7. ՊՂՈՒ. ԺԲ. 13. ԳԼՈՒԽ. Զ. 21. ԽԱ. 46. ՄՈՒԿ. ՈՒ. 10. 11. ՄՈՒԲ. Ե. 16. ԺԲ. 28. 31. ՊՂՈՒ. ԺԵ. 17. ԺԸ. 26. ԺԷ. 13.

– Հոտառութիւն չէ սովորութեանց՝ ՚ի մի ընտանեաց
հոգւոյ և Տէր և ընդարձակ ասպնջականի, և ՚ի մեծա-
պէտն՝ որ՚ի հոգւէ և ասա հոգւ և քնդ հոգ, և ՚ի.
ասելն հոգին՝ որ՚ի հնութեան հետքին (գ. Կռա.
ՅՈՒ ՈՒԲ.)։

– Լ՚ուս զիմն իւր որ ասէ՝ բուռ. մերթ քարե-
քոռ լինի իւրք բոխիսն լինզուի ընդ ոտս, որ կա-
ռոյ քոռն զառաջ ասելովն՝ չէ կոյր. և կիսոյ ան-
հնար՝ չէ ՚ի միջի. այլ վասն այսորիկ անուանեն
բուռ. զի մարդոյս քոռն ՚ի բնէ առաջ ասելովն. Եւ
և ասելիսն հրամանաւք հոգւոյ կատարեալ լինի ՚ի քա-
րեաց ոգեղէն (գ. ՊԵՏ. ՈՒ.)։

– Պ՛ընդէս խոստանան (հերձուածողքն) գնել զԱստուած, որպէս և ոչ ինքն գինքն։ Իսկ մեզ շնաւտ է գնել միայն, եթէ միոյն (յերից անձանց հայր է, և միւսն ծնէ, և միւսն հոգէ ածէ· և երեքիւանն միոյ բնութեան և զօրութեան և Աստուածութեան են (Ս· Ըննդ·՝ի· Մեկին· բ· պետ· Ճատ դ)։

– Ա՛յ երկուս անձինս, և կատ երկուս ծըննդոցս խոստովանութիւք, այլ միասին են, և մի ծըննդոց, և մի հոգէ ածեալ՝ որ՝ի հօրէ ելանէ (Աստ· Ճատ ա)։

Աստ բան առացաւ անուն Տրէհանոս,
Ոյ յանդուգն փախչէին յորդւոյ·
Ա՛յ գիտել լոյս հոգւոյն
Ոմն էր առաջի բանն՝ի յորդւոյ։
Ոչ որպէս ծնանէ է բան սըրտի,
Պ՛ընդէս և հօր ծընանէ որդի···
Բա՞ առացաւ անուն Տրէհին,
Ոչ անմտութիւն է ծնանել բանին (Ն· Ըննդ· Ի բանին Հատատ·)։

60

Աստ· ԺՈ· 27։ Յովհ· Ճ· 45· 46։

– Պ՛աստուածայինքն ամենայն հատատութիւք իմացեալ լինին, և ոչ քննութեամբ (Իգնատ·՝ի· Մեկին· դ՛ետ· ա· 45)։

– Աստանաւտ մեր գիտութիւնս տուեալ է՝ի հօրէ վասն որդւոյ, և յորդւոյ՝ վասն հօր, և՝ի

ભણનારે, વેલણ ગબડાવનારે, ને ગંજ ગબડાવનારે, એવાં કેટલાંયે ગબડાગબડ વિશેષણો ધરાવતા ગબડુ ગામમાં ગબડુ નામનો ગબડિયો, ગબડાગબડ ચાલતી ગબડાગબડ ગાડીમાં ગબડાગબડ કરતો ગબડાગબડ ગબડાવતો ગબડાગબડ ગબડિયા ગબડાગબડ ગામમાં ગબડાગબડ કરતો ગબડાગબડ ગબડિયો ગબડાગબડ ગબડાવ

62

Հօր արարչի խորհուրդ՝ ի մէջ առեալ ընդ արարչակից Որդւոյ և ընդ արարչակից Հոգւոյ, իբրև զխորհուրդ զառաջինն՝ նախատեղծն մարդոյ. զի որպէս անդէն ասաց, թէ Արասցուք մարդ՝ ի նմանութիւն պատկերի կերպարանաց մերոց, և անդէն ստեղծեալ Ադամ՝ ի կենդանութիւնն ի, ի չգոյէն հաստատեցաւ. նոյն օրինակ և ասացեալ Հօր առ Որդին և առ Հոգին, ասէ՝ եկայք արարցուք Ադամայ օգնական նման նմա՝ ըստ նմանութեան պատկերի իւրոյ և կերպարանաց (գ. կա. յԱգաթ.):

– Կա ասաց Աստուած. եկայք իջցուք և պղտորեցուցուք զլեզուս նոցա. և ոչ ասաց՝ թէ գնացէք իջէք և պղտորիցէք զլեզուս նոցա. որպէս և կարգ հրամանին պատշաճէր Աստուածութեանն. այլ՝ եկայք ասէ իջցուք և պղտորեցուք. իբրև առ հաւասարութիւնն գործոյն ի պղտորեցուցուքն ասել, յիրաւի առ մարդէդն առարքութեանն և լեզուացն բաժանմամբ՝ օրէնադատ գայր։ Քանզի զմարդկութիւնն վասն մերոյ փրկութեան յանձն առնլոց էր Աստուածութիւնն, զի՝ երկրորդութեան երեսացն ուսուցանել Աստուածկլոցն (նոյն. անդ):

– Ետ ասաց Մխաճնի Որդւոյ իւրոյ. Արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում (սփրեմ. Ճառ ի՝ ասանն Բարեբանն.):

– Կ՚ըսեն որ սասուց , քան " Ամրացուք զբան Նիւ-
մեոնեան պատահիրի .. , ապարգէն չայտ է թէ
ընդ առնչ որ առ Նմա կայր՝ ասէ (Ախուրեան ս-
բառ ։՝ի կոչ . ընդ . գլ . ժ) .

– Եր " Ամրացուք քան մերոյ պատահիրի ..
սասուց . ՝ի ձեռն յոյնականն Նշանակին զարդ եր-
բորդութիւնն ծանոյց (գ . Նախատոյ . ՝ի գերան
կոպր . մերկ .) .

– Կ՚ամրացուք մերկ քան պատահիրի մերոյ...
Մերոյն ասելով գանձնին յոյսանուագ (Վարդ .
՝ի Մահն . Նշնոր . գլ . իե) .

– Կ՚ակնյք ելցուք և խառնեսցուք զլեզուս
Նոցա ։ ընդ Որդի և ընդ Հոգի է քառա . որովք
արարչ գմարդն ապէդ ու և լեզու ու (Նոյն . ՝ի Նոյն
գերա . գլ . ժ) .

– Եւ՚ երկեայք (ոչ Մ-ելու) խոնարհ
ներքոտեան բնութեն . քառնգի ծանեսցուք՝ եթէ ե-
րիք է (անձնատորութեամբ) . որպէս յառնին է
գմարդն և ՝ի քառնգանել լեզուացն և յոյլեան խոս-
տովանի գերկրին (Նոյն . ՝ի գործ . քան ձեռ .) :

Մի է ընտրեալն Հայր , յորմէ ամենայն . և մի
տէր Քրիստոս ամենայնի , որով ամենայնքն . և մի
սուրբ Հոգի Նորոգող . ներքինքին սուրբ :
Զի բանիւ տիեզն երկինք և երկիր հաստատե-
ցան , և Հոգւով բերանոյ Նորա ամենայն զօրու-
թիւնք Նորա , որպէս ասացաւ ՝ի մարգարէէն (գ .

Լուս. ՚ի Ցարձախ. Հատ 4):

Տես և ՚ի հատոր 61 :

64

Խոստովանութիւնք զանձնասուրթ զերծումն թիւնն՝ զհայր և զմորդի և զսուրբ Հոգին, յորս անձնասուրթ թիւնս բաժանեալ (Ն. Ընտր. ՚ի թ. ղլ. առ Ա. Լիւքս) :

— Այլ ոչ պարձեալ Հրէականին հետևողի՝ Սաբէլի լիթէացւոց՝ ձայնակցել լով, զերրեան ՚ի մի հաւաքեմք անձնասուրթիւն, այլ՝ բաժանեմք անբաժանաբար, և միասուրթեամբ որոշմամբ, ըստ ուղղափառ Հարցն դաւանութեան (Նոյն. ՚ի թ. ղլ. առ Մ. Կայսր) :

— Երրակապազեմք Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն. զանանձնասուրթիւնն որոշեմք, քայց զԱստուածութիւնն միասուրեամբ. ոչ ՚ի մի զերբեւ սեռանն հաւաքեմք՝ զի մի զՍաբէլին ախտանայցեմք. և ոչ որոշեմք յերեսս այլազգիս և օտարոտս՝ զի մի զԱրիոսին մոլեցեմք (Գ. Աստուածաբ. ՅԱռ որս. Հատ 4. յղ. Հաւատ.) :

— Մի՛ էակէտ և անանձնասուրթեամբ որս շիտալ եմք Որդի և Հոգի ՚ի Հօրէ, սակայն Աստուածութեամբն ոչ բաժանիմք, և ոչ բնութեամբ, և ոչ էութեամբ (Ս. Ընտր. ՚ի Մեկն. Յակ. Հատ Է) :

ਇਹ ਤੇ ਖਾਸਾ ਵੱਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਪੜਦਾਦਾ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਸਨ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਖ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੰਡ ਵੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭਰਾ ਭਰਾ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭਰਾ ਭਰਾ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੀ ਹੈ।

կշիռ մերձհնդ. յանգամաւոր չի քնութիւնն, այնպ ոչ
նկարի ոչ փոքր և ոչ մեծ (Մաղթրէ. Ճառ 'ի-
յոր. Ղազարու):

66

Յոմհ. Ժ. 30, ԺԴ. 10:

– Այի է քնութիւն և գոյութիւն ամենա-
ստեղծ երրորդութեանն (գ. Կոչ. 'ի Ցաչախ.
Ճառ ա):

– Ոչ երկու անձինք, մի կատարեալ կամք... մի
խոհութիւն, մի էութիւն, մի Աստուածութիւն...
մի զօրութիւն Աստուածութեան (ն. յԱ-
գաթ.):

– Այի էութիւն, մի իշխանութիւն, մի կամք,
և մի ստուերչապարծ զօրութիւն յերկնից անձնաւո-
րութիւնս իմանի (ն. Ընդհ. 'ի թ.ղլ. առ Ա-
լէքս):

– Խոստովանիմք և դաւանիմք, սրաշտեմք և
երկրպագիմք զմի-գոյական միութիւն ամենա-
ստեղծ երրորդութեանն, Աստուածութիւն ան-
Ճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ, հաւասարապատիւ
(գ. Դարձ. յԱղօթ. բան լէ):

– Հանապատին Հօր և Որդւոյ քարոզիցին
զՔրիզ (սնբ Հոգի) Աստուածութեանք եկեղեցւոյ
('ի Հարթակ:)

67

Հայր ծննդիչ է, և Որդին ծննդեղ, և Հոգին

بصرة طبع ... ٤ مجلد ٥٠ ريالا . ب ٤٠٠ ، ٤٠٠ ، ٥٠٠ ، ٦٠٠ ، ٧٠٠ ، ٨٠٠ ، ٩٠٠ ، ١٠٠٠ ، ١١٠٠ ، ١٢٠٠ ، ١٣٠٠ ، ١٤٠٠ ، ١٥٠٠ ، ١٦٠٠ ، ١٧٠٠ ، ١٨٠٠ ، ١٩٠٠ ، ٢٠٠٠ ، ٢١٠٠ ، ٢٢٠٠ ، ٢٣٠٠ ،

եղբարք , և ոչ ոսկեթել թրիոքեանն • զոր օրինակ յԱփառոյ են Սէթ և Եւայ , այլ ոչ եղբարք և ոչ ոսկեթել թրիոքեան (Մ • Ը նորզ • ի Մեհկն • ցսակ • ՃԱտո Ի) :

— Ի՛չ անձն Հօր՝ է անձն Որդւոյ , և ոչ անձն Որդւոյ կամ սուրբ Հոգւոյն՝ է անձն Հօր , թէպէտ և անդատին ի միոջէ էութենէ Հօր է Որդի և Հոգին սուրբ (Մեքեր • Հատ ու • վասն Հաւատո •) :

Տես և ի հատուածն 69 • 70 :

69

Որդին յաւուրք քան զամենայն յաւիտեանս ծնեալ ի Հօրէ (գ • Լուս • յազաթ •) :

— Ի միոջէ միայն Հօրէ միածին Որդի : Ո՛չ երբ կոչին անծին , և ոչ երկոքին միածին • այլ՝ մի Հայր է առանց ծնանելոյ (յաւմէք) • • • և մի էր միածին Որդին միջանջևնաւորի ի Հօրէ ծընեալ (ախերէղ երուս • ի տէչ • ընճ • գլ • ժա) :

— Եր ի Հօրէ անդադարձեալապար ծնեալ Որդի նախ քան զ յաւիտեանս (ի Ճարակ •) :

— Եր յաւուրք քան զ յաւիտեանս անժամանակ ծնեալ ի Հօրէ անչափելի բանիւ Աստուած (անդ) :

[illegible] (Գ. Նար. Ամբ.).

– Ես՝ խոտածին ծղրիդը (մոլոր) ծնեռանդ կատաղած, ինձ՝ մեծ խոտը. կատաղած կատարելով՝ առանց առնելու. բրնիաձեռ մշտանեցուկ առ՝ իմ մեծ (Գ. Նար. Ամբ.).

– Իմ անխնամելիք ու յուսահատ և անպատասխան մեծ խոտը չէր մտածել, անակնկալաբար բրնիաձեռ իմ մեծ (իմ Հարցուկ.).

– Նրա ցանկալի մեծ խոտը չէր մտածել գատանել. ցնծ ատրը մոլորակատարի ծագումից առ իմ մեծ կատարել բրնիակ անհատապես (անգ.).

– Իր գանձնատար գեղարքին բրնիակցուցին իմ մեծ՝ մեծուհի ատրել գատանելցին (ատրը մոլորակին անգ.).

– Խոտասովանելով և գմեծին ատրը չէր մտածել մեծ մեծ Ամբոխ... կատարել հակառակ կանգնած մեծ (Ն. Հնդկ. իմ գրքի. առ. Մանուկ կայսր).

– Մեր ատրը և իմ ատրը մեծ, որ բրնիակ առ իմ մեծ, անձնատար Ամբոխ՝ հատատար և անհպարկից Որդուց (Գ. Եարքոչ. իմ գրքի. առ Ծ. կայսր).

– Որպես գր անգին ցուցհամեմատ առատածաս. բանիաց կատարին „ բանին էր առ Ամբոխ „,

նոյնպէս և գՀոգւոյն՝ բանն՝ յասելն ,, Հոգիս սուրբ ո՛չ է Հօրէ եւ ելանէ ,, . զի նոյն է ծնունդըն և եւ ելումն իւրեանց ։ Եւ ըստ որում բանն մարմնա- ցեալ՝ մէջ ածեալ կոչի Աստուածէն՝ յասելն ,, Միածինն Որդին որ ի ծոց Հօր ,, , նոյնպէս և Հոգին՝ յիմաստանալ , զի ունի զեւ լոգումն իւրեանն ինքն միայնակ յԱստուծոյ Հօրէ , որպէս առաց գրեա- տուս ,, Հոգին (Ճշմարտութեան) որ ի Հօրէ եւ լու- նէ ,, (Ն . Յայտ . ի մեկն . Իմաստ . գլ . Է) ։

— Լսեա՝ թէ Հոգի յատուկ իւիւրալէ ի Հօրէ , որպէսն մի ննարցաներ (գ . Աստուածաբ . Յա- որս . Ճառ Բ . յղ . հաւատ .) ։

— Պատուհար՝ զի զՈրդին ծնեալ (Հայր) , և եթէ զեմարդ՝ անդրեառնամ ։ Գրեալ՝ զի Հոգին ի Հանա- նէ է , բայց եթէ որպէս ի Հանէ՝ ոչ գրեալ (Յ . Ոսկեբ . ի գերան յղ . Ամենասանեալ) ։

Այլ է Հայր ծնեալ ուսուցք , այլ Որդի ծը- նեալ (է) ի Հօրէ՝ և ոչ ստարեալ , և ոչ Հոգին ուսուցք ստացեալ՝ այլ բղխեալ ։ Մ ջանջհնաւորք (ճն Որդի և Հոգին սուրբ) միաբանն իակութեամբ ընդ Հօր , և սո Հայր , և ի Հօրէ , որպէս բոց և ջերմութիւն՝ ի հրոյ , որպէս տապ և ձառա- գայթ՝ յարեգականէ (գ . Կուս . ի Ցաղաբ . ձառ Ջ) ։

— Ա՛րդեն ծնունդ է Հօր՝ որպէս Որդի , և մին- ոչն՝ բղխումն ի Հորին բնութենէ՝ ոչ որպէս Որ-

գի, այլ որպես հոգի. և երկրաքնության նորին են ձևերն, անձնաորությամբ՝ ինամելի քան զամենայն այլ, և ոչ քննությամբ որոշելոյ. որպէս նորին արիզոնայինն են ջերմուկքն և Հառատպայլն, ոչ անջատաբար՝ ինամեն՝ քանզի այլ և այլ են (Ս. Ըննոց. ի Մեկն. Ցուկ. Հատ ի).

72

— Ձայր է ձայն միասնի ընդունելի. և երկրաքնության նորին են ձևերն միասնի ընդունելի, և միասին՝ երկրաքնությամբ (Ս. Ըննոց. ի Մեկն. Ցուկ. Հատ ի).

— Ձայր մի է՝ ի պատճառե իմն գոյ. որպէս որ գի և ձոգի. այլ ինչ է պատճառ ընդունելի և ձոգոյ, միասին՝ ձննդեամբ, և միասին՝ երկրաքնությամբ (Ս. Ըննոց. ի Մեկն. Ցուկ. Հատ ի).

— Ձ՝ձոգին՝ միասնաբար ասել, ոչ՝ ինամելի պատճառե՝ այլ՝ ինամելի ձոգոյ՝ ընդունելի ձոգոյ՝ ձննդեամբ, և միասին՝ երկրաքնությամբ. զի պատճառ ձայր միասին է որպէս ընդունելի՝ ձննդեամբ և ձոգոյ, միասին՝ ձննդեամբ. և միասին՝ երկրաքնությամբ. ըստ ամենայնում ձայնի. Ոչ՝ ասել՝ ձոգին ձրնաքնությամբ, որ ի ձոգոյ երկրաքնելի (Ս. Ըննոց. ի Մեկն. Ա. գնոս. Հատ ի).

— Ձ՝ձոգի՝ միասնաբար ասելովք՝ ոչ երկրաքնելի ընդ ինամելի յատուկ սկիզբն ասել և քրքնել, որ է հատուցանել ինքն և հատնելոցն ընդունելի, այլ՝ ի ձոգոյ... ձոգի միասնաբար ասելովք. ընդ ամենայնին ընդունելի ասել ի ձոգոյ, և ոչ երկրաքնելի ինամելի ընդունելի

խեաւ (ն. լամբ. ՚ի մեկն. պատ.)։

73

Հայր է պատճառ անպատճառից,
Արդւոյ ծննդեամբ, Հոգւոյ բղխմամբ (ն. Ը.Ը-
ՇորհՀ. ՚ի բանն Հաւատոյ.)։
Տե՛ս և ՚ի Համարն 72։

74

Մի՛ զայս առասցուք, եթէ էր երեւի՝ զի
չէր Ոմրէ (ախերակաղ եբրաս. ՚ի առջ. ընծ. գլ.
ժա)։

— (Ոմրէին) բանն է Հշմարիտ. ոչ երբէք էցէ՝
և երբէք չէցէ, կամ երբեմն չէր՝ և երբեմն ե-
ղև, այլ միշտ Հանդատագ ՚ի սկզբանէ յաւիտենից
էր խոկեաս. քանզի և առաղնորա (Հայր)՝ մշ-
տանջնդատւր էր (Եփրեմ. ՚ի Հատարարբ. գլ. ա)։
Տե՛ս և ՚ի Համարն 25։

75

Ընտանեացն առաքելին՝ ՚ի Հօրէ յաւտալ քան զան-
կեաս յաւիտեանս, միշտնջենական և յաւիտենա-
կան ծննդեն՝ ՚ի միշտնջենական և յաւիտենական
Հօրէն յաւտալ քան զաւանդայն (գ. Կոս. ՅԱ-
զաք.)։

— Ո՛չ նախ Հայր՝ և ապա Որդի, այլ տրակէս
յաւիտենական է Հայր, յաւիտենական է և Որդի
ընդ յաւիտենականէն Հօր, և միշտնջենականէց ծնեալ

փնտրեց և պատրաստեց զօրութիւն (Ն. Ընդարձ. Մաղաքիա.):

– Ի՛մարշապարիճ Սատուածի, որ յոչընչէ գոյացուցեր զերկինս և զերկիր (Ի Նարեկ.):

– Հաւատով խոստովանիմ. և երկիր պատգամեաց քեզ, ձայր՝ և ըմպիր՝ և ստուերք ձոգիր, ահեղ և անմահ քնութիւն, արարիչ հրեշտակաց և մարդկան և ամենայն հոգեղէնից (Ն. Ընդարձ. Անգղոս.):

Խնամատար. Ղ. 8: Ջ. 15. 16: ԺԲ. 13: ԺԴ. 3: ԺԶ. 6: Գործ. ԺՋ. 25. 28:

– Ի՛մեծագոյն արուարձանէ քո հրամանաւդ ծառայ քեզ ըստ իւրաքանչիւր կարգաւորացն կազմածոց (Գ. Կաս. Յանգամ.):

– Այն է տուիչ և յաջողիչ (Ոսկէբ. երկնատուրից և երկրատուրից. Նոյն. Ի Ցաճախ. Ճառ ԺԱ):

– Խոնարհմամբ սիրոյն (Աստուծոյ) լի են երկինք և երկիր և որ Ի նոսա ստուարաձ քիւրն, և նորա նախախնամութեամբ վարին (Նոյն. Ի Ցաճախ. Ճառ ԺԲ):

– Ինքիս իւրաքանչիւր կարգի գումնայն ստուարաձս զքո՝ ուղիղ հրամանաւդ մատակարարել (Ի ծաղկեփրս):

– Ահիգն և կատարած ամենայնի Աստուածն է, որ ամենեցուն գլինելն տայ և զբարութիւնք գոլն շը-

Ձորհել (խոսելով. ի մեծն. ժամ.).

78

Կամենալ ձոր եմնուտա (բանիւ ընդոծուածի) կատ. գանել նուագին, եւ ինչ գործելոցս. վկաեն գի ինձ եմ արբիչ առնինաքին (գ. կոտ. յովհ.).

– Կարծես գործարար գանելս գիտեցաւ մարդին կամելն ձոր եւ հաշիւներուն առաքն ձոգուցին (խոսելով. ի մեծն. ժամանակագր.).

– Կամելս ձոր եւ հաշիւներուն առաքն ձոգուցին եղէն մարդկանց առաքելութեան ծառայ (նոյն. ամբ.).

– Ով՝ի հերետիկոսութենէն՝ բանին ձոր՝ որդին մխուծին՝ կամելս ձոր եւ ձոգուցին... եվ յորժ. վկայն նուագին մարխուելս (ղ. Հնորհ. ի մ. գիր. առ. ընթ.).

– Կամելս ձոր եւ հաշիւներուն ձոգուցին ըստ. մարգինեան գիտեցաւ (որդին)՝ որով յարձակեցաւն (մ. Հնորհ. ի մեծն. ա. պետ. նամ. ք).

Գործեցաւ ընդոծուած յընդոծոյ առաք մարգին, եւս գմարգին ի կուտէ. մարդ կատարեալ կատարեալ ընդոծուածս առնեսցէ (գ. կոտ. յանգամ.).

– Որ յորդոյս մեր մարգկան եւ վտանգ մերոյ փրկութեան. ինքեալ յերկնից՝ մարմնացաւ. մարդացաւ, ձեռս կատարելապէս ի մարխուելոյ

արքայ հուսկէն Հոգւոյնէ սրբով (՛ի Հանդ.) ։

– (Յանուն Հօր) ձգեցաւ կինքն կարմրնէ ամե-
նատքուր հուսկեն... միացոյց ընդ Աստուածու-
թեան իւրում (ն. Ընտր. ՛ի թղթ. առ Ա-
լեքս) ։

– Յարմնէ հուսկեն ձգելոյ մարմին՝ արար
կենդանի և Աստուածոյ մարմին (նոյն. ՛ի մեկն.
Բարձր.) ։

– Նշան կատարեալ Աստուածութեանն ըզկա-
տարեալ մարդկային բնութեանս (ն. Ընտր.
առ Մ. կայսր) ։

– Աստուածն բան... էառ զմեր բնութեանս
կատարեալ ապէս ՛ի հուսկէն (նոյն. անդ) ։

– Խտանեալ միացոյց յորովայնի հուսկեն զի-
րականն բնութեանս մեր ընդ անմահի իւրում բնու-
թեանն (նոյն. ՛ի թղթ. առ քահ. Յաղագ հան-
գիպ) ։

– Ո՛խտութեամբ զմարմինն՝ զոր էառ ՛ի հուսկէն՝
ընդ Աստուածութեան իւրում (եփրեմ. ՛ի Ջատն
ծննդ. Փրխտ.) ։

Նոանն Թանձրանայ ՛ի մարմինի, մարմնանայ
անմարմինն՝ միացեալ բնութեամբ ՛ի յերկուց
(՛ի Շարակն.) ։

– Ոչ զիրկական անօրինութեան մարդացեալ Լո-
գոյն մեր՝ ուստերք (յովհ. ոչխր աստր գրիգոր)
ոչ յերկուց նոր խառնուածի աքսանէ՛ի (առէ) ։

- [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

անձնատուրութիւն ստացեալ (նոյն . ՝ի թ·ղթ . առ Մ . կայսր) :

— Ես առ (Ատտուսածն թան) զմեր քննուիս ... և ստացոյց ընդ իւր Ատտուսածային քննութեանն անշփոթ և անբաժանելի միաւորութեամբ (նոյն . առ) :

— Ոչնո՛ր յաւէտ անմատչելական
Եւ երկնայոց արարչական ,
Խառնի ընդ մեզ անշփոթաբար ,
Եւ ստանայ անձառաբար (նոյն . ՝ի բանն հա. եաւ .) :

— Երկրաւ հաւատոտեաւ և առանց ցնորից մարդ , և անշփոթ միաւորութեամբ մարմնացեալ Յատուսածն էն և ՝ի սուրբ կուսէն Մարիամայ (՝ի խորհրդաւորութեան պատ .) :

— Ո՛չ սեռութիւք (Յեսու , Քրէստոս) զերկուս սեռութիւն մեզ ներգործին զքննութիւն՝ զՅատուածայինն և զմարդկայինն՝ ընդ միմեանս միանալով անշփոթելի և առանձնաւորելի (Ս . Ընտրհ . ՝ի մեկն . Ա . Ցոհ . Խաո է) :

— Ասա՛ր և սքանչելի խառնութիւն ստացան երկու քննութիւնքն՝ ի մի անձնաւորութիւն՝ ապահովեալ և յիւր միութեան անշփոթ զատարբերութիւնն քննութիւնքն յատկութեան (Ղևոնդ . ն . ՝ի մեկն . պատ .) :

(Հաւատոտեալք ,ձեզ ասի ես ՝ի մի ՅԵՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ,

[illegible]

– Ի՞նչ ես [illegible] (Հարց.)։

– Ինչ ես [illegible] ասում, որ [illegible] ես [illegible], որ [illegible], որ [illegible] (Պատ.)։

– Ի՞նչ պիտի [illegible] ասում [illegible] (Հարց. [illegible])։

– Ի՞նչ պիտի [illegible] ասում [illegible] (Պատ.)։

– Ի՞նչ պիտի [illegible] ասում [illegible] (Հարց.)։

– Ի՞նչ պիտի [illegible] ասում [illegible] (Պատ.)։

Ընդհատակյայ (հոմանիշ-ներ) առը ունի հետևյալ նշանակությունները՝ ընդհատակյա ճանապարհ, ընդհատակյա նկուղ, ընդհատակյա ապրել, ընդհատակյա գործունեություն։ Ընդհատակյա նշանակում է նաև գաղտնի (գործունեություն, կազմակերպություն)։ Ընդհատակյա ապրելը նշանակում է ապրել ոչ օրինական, գաղտնի։ Ընդհատակյա գործունեությունը նշանակում է գաղտնի գործունեություն, որ ծածկվում է ոստիկանությունից, ժանդարմերիայից։ Ընդհատակյա կազմակերպությունը նշանակում է գաղտնի կազմակերպություն, որ ծածկվում է ոստիկանությունից, ժանդարմերիայից։ Ընդհատակյա նկուղը նշանակում է գաղտնի նկուղ, որ ծածկվում է ոստիկանությունից, ժանդարմերիայից։ Ընդհատակյա ապրելը նշանակում է ապրել ոչ օրինական, գաղտնի։ Ընդհատակյա գործունեությունը նշանակում է գաղտնի գործունեություն, որ ծածկվում է ոստիկանությունից, ժանդարմերիայից։ Ընդհատակյա նկուղը նշանակում է գաղտնի նկուղ, որ ծածկվում է ոստիկանությունից, ժանդարմերիայից։

թիւան զ-ֆ-լիսատս քարտզիւլու (ցուվշ • Իմատ • տատ • (• գ-ֆ-լիսատս ա-ղ-ղ-ղ

ف: مم فيسمنكيرنائك سكريٹريٹ پي.
ڈبليو: ڈبليو ڈي ايف ۽ ڪمرشل
ايڊيٽر: ڊي ايف ڊيوڊسن (ٽيوڪ - ٻاهر ۽ ڪمرشل
ايڊيٽر)، ايڊيٽوريل ڪنسلٽنٽ: ايڊورڊ ايف. ڪيلي،
ايڊيٽوريل ڪنسلٽنٽ: ايڊورڈ ايف. ڪيلي، ايڈيٽوريل
ڪنسلٽنٽ (ٽوڪيو ۽ ڪوبي)، ايڊيٽوريل ڪنسلٽنٽ
(ٽوڪيو - ڪوبي ۽ ٻاهر)، ايڈ

Եղերգ. ՚ի լանէն. հատոր.):

– Այսուամենայնիւ թերեւս մարմինն ելլէ՝ հոգի ոչ ելլէ, ոչ ելանէ (նիւթ. ՚ի գերեզ. պատ. ՚ի Յովհ. ե.):

85

Արտիճատաւ որդին Ասուծոյ կամաք, և յանձէն էառ զամենայն կարիս (հէր.) մարդկային բնութեան մեր, բայց ՚ի մեղաց (գ. Կոր. ՚ի Յովհ. ա.):

– Կրեաց զամենայն կիրս մարմնոյ և հոգւոյ՝ բայ ՚ի մեղաց (նոյն. առ Հռ. ժդ):

– Այս գիտարկին անբաժանելին... և զամենայն անցս մարմնոյ յանձն առեալ խորհրդ կամօք... ոչ ոչ ոչ

Զեւանի՝ ի Նման (՝է փբէոոոո) և կամք (մարդկային), որ է բնական հոգւոյս շարժումն. առաքինի և ներգործութեան ըստ մարմնոյ, զի յայտնի լինի աշխատութեամբ մեր փրկութենէն՝ և ոչ զօրութեամբ (գրիգոր Դ. կաթող. ՝ի թղթ. առ Հայկազն Հռոմից):

– "Այն ինքն էր՝ որ ներգործէր զԱստուածայինն Աստուածաբար, և զմարդկայինն՝ մարդկապէս, ՝ի պէտս մերոյ փրկութեան. զի Աստուած էր և մարդ (նոյն. ՝ի նմին թղթի):

– Ի՞ստ կամացս օրինակի զոր առացաք՝ ՝ի մոյ անձնիշխան կամաց Աստուածութեանն, երկուց լինել անհակառակաբար, Աստուածայինն և մարդկայինն, հաւատամք և ներգործութեանն նոյնպէս լինել (երկուց) Աստուածայնոյն և մարդկայնոյն՝ ՝ի միաւորութեան անել, ոչ զբաժանութեանն՝ Աստուածութեան միայն տալով՝ առանց մարմնոյն, և. ոչ զխոնարհականն՝ մարդկութեանն առանձինն՝ առանց Աստուածայնոյն. այլ մոյ անձնաւորութեամբ զերկոսին զայսոսիկ խոստովանիմք, երբեմն որպէս Աստուած՝ զԱստուածայինն ներգործելով, և երբեմն որպէս մարդ՝ զմարդկայինն (ն. Շնորհ. ՝ի թղթ. առ Մ. Հայոց):

– Ա՛չ եթէ էութեն չէութեան բնաւկեցաւ, այլ մի էութենէն այն իրանին Աստուծոյ՝ որ ունէ

հաճէր ցուցանեն Հզօրութիւն, և երբեմն մարդիկ-
կային՝ յոյժ առատ զմարդկութեան հաւէր յայտ-
նել Հետաքրքրութիւն (ն. Ընտրկ. ՚ի թղթ. առ
Մ. կայսր):

– Ո՛չ երեք մարդկային կարքն զՀատուածա-
յինն բռնադատեր... այլ՝ մարդկայինն Հատուա-
ծայնոյն Հետեւէր կամաց (Նոյն. առ.):

– Կամէր ըստ Հատուածութեան, վասն այնը
և Հետեւեցուցանէր Հատուածութեան զկամս
մարմնոյն, և ասէր՝ Ո՛չ իմ կամս, այլ քոյդ լինի
(Դրիգոր Դ. Կաթող. ՚ի թղթ. առ Մ. կայսր):

Ղ. ուխ. բ. 21: Մատթ. ա. 16. 23: Յովհ.
դ. 25: Եփես. Է. 14:

– Ոչ Հատուած էր և բան, յոյժ առատ էջ յիւրա-
նէց յիրկիր, հոշեցաւ Յիսուս՝ որ է Փրկէր, Ք-
բիսատս՝ որ է Օծեալ Տէր՝ առաքեալ (Ն. Լամբ.
՚ի Մեկն. Առակ. գԼ. Շ):

Յիսուս անուն՝ յիւրմէ յայտնէին ՚ի մէջս Փրկէր
Թարգմանէի (Խոսրով. ՚ի մեկն. ժամ.):

– Յիսուս փրկիչս ասի լինի՝ Փրկէր և Օծեալ
Հոգւով (Նոյն. ազբ. առ.):

Տես և ՚ի հմատրն 88:

[illegible] . 21 . [illegible] . 28 . [illegible] . 15 . [illegible] . 13 . 14 . [illegible] . 9 . [illegible] . 14) .

– ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible]

– Բրիստոնեան անուն՝ ոչ յատուկ Աստուածութեան է, և ոչ սուրբ մարդկութեան... եւ արդ ինչո՞ւ ես օծաւ մարդկութիւնն յԱստուածութենէ անտի, նմին իւրն զվայելչականս զայս անուն ընկալաւ (Ս. Ընծայ. ի մեկն. Յակ. Խաւ ա):

– Մարդկութիւնն նորա՝ սրբար Աստուածութիւն նորա Տէր և Օծեալ (Ա Թագաս. Խաւ ա):

Տես և ի հատորն 94:

Նոր. ի. 14. 15: Ե. 10: Է. 21. 24: Մատթ. խա. 11: Ղուկ. խէ. 19: ա. 32. 33: Յովհ. ժբ. 37: Գայտն. ա. 5: ժէ. 14:

– Իւրն սոյնպէս զպատուհասն օրինացն Մովսէս ի ձիուացն Աստուծոյ (ի Սինէական լերինն)... անդ սոյնպէս զանապատութիւն իշխանութեան Քրիստոսի՝ թագաւորութեան և Մարգարէութեան ի ձիուց Աստուծոյ: Անդ հոն նմա (Աստուած) զօրինակ օծութեանն Քրիստոսի... Որ ժամանակաւ յօրինակն նորա օծանէին՝ անտի օծանի: Ասաի և օծէր Ահարոնէ ի փահանայութեան, և սոյնպէս զՔահանայութեան թագն օծանել բառնային օրինակի... : Անդ արար Մովսէս զարծաթեայ եզէնսն օծանութեան էութեայ. ուստի փահանայքն և Մարգարէքն և թագաւորքն օծանէին: Անդուստ զայս կարգեալ օծութիւնն

٦ ـ ٧ ـ ٢ ـ ١٨ ـ ٤ ـ ١٠ .

ـ ٦) ٤ ـ ٧ ـ ٢ ـ ١٨ ـ ٤ ـ ١٠ (٤ ـ ٧ ـ ٢ ـ ١٨ ـ ٤ ـ ١٠) ٢ ـ ٧ ـ ٤ ـ ٢ ـ ١٨ ـ ٤ ـ ١٠ ـ ٦ ـ ٧

[illegible] (գ.
[illegible]):

94

ղ ուկ. ա. 35:

– Ո՞վ [illegible] (այսինքն՝ վտխտանակ օրհնութիւնն օծման)՝ Հոգին էր քիչ խակտար լսումը, և Աստուածաբանութեան խառնութեան բուլանդատկուածէս (գ. նարեկ. յաղօթ. բան ղդ):

95

Մատթ. դ. 16: Մարկ. ա. 10: ղուկ. դ. 22:

– Ինանկզըն բանդ հօր, ի վախճան աւուրց խոնարհեցաւ և առեր զկերպարանս ծառայի՝ էրթև զմարդ գառնալ. եկեր մկրտել՝ Յովհաննէ, և հոգւով օծեալ՝ վկայեցար ի հօրէ, գուն ես որդի իմ սիրելի (ի մկրտ. Փրկչ.):

ઉપાધ્યાય, ૨૦૦૬, ૨૭ : ૧૪ ;

մարմնոյ մեղացն, և միանգամայն ինքն ինքեան քահանայապէտ Հօր իւրում, և միանգամայն ինքեան զոհ մատուցեալ զինքն սպատարագ հաշտութեան Հօր իւրում, և նոյնիսկ պատարագեալն մատուցանէ ընդ նմին զհաւատացեալսն խոստովանութեան մերոյ (գ · Հռս · Յանգամ ·) :

– Յիշեցուք զՅիսուսն մերոյ մարդասիրութիւնն, որ Աստուածոյ գոլով Որդի, սուրբ, անմեղ, անարատ, զատեալ ի մեղաւորաց, և վասն մեր մեղաւորացս իջեալ մարմնոյ կրեաց զարհամարհանս խաչին · · · ինքն գահանայապետ և նոյա գոլով (խոտրով · ի մահն · ժամ ·) :

– Աչօք զննեսցուք գատաւն Աստուծոյ վասն յանցանաց ծանուցեալ հնոյն, և վերայ խաչին պատարագեալ հեղեր զարիւնն և փրկութիւնն (ի Մատթ ·) :

– Ուղիղ (Ուրբաթ Ա) իբրև զմեզ մարդ · · · մարմնոյ զինքն պատարագ կամօք իւրեամբ, և ոչ ձեռամբ ուրուք ճշմարիտ զոհ մատուցեալ (ի Մահ Ջաղաղ ·) :

Յովհ · ժբ · 49 · 50 : ժդ · 19 ·

Հռոմ · ե · 21 : ը · 3 : ժդ · 9 : Փիլիպ · ը ·
10 · 11 : Մատթ · ի · 18 :

յատաջ քան զյաւիտենական էր իշխան՝ ի վերայ ամենայնի. եւ մարմնով՝ յետ խաչին՝ ի վերայ հաւատացելոց էառ զիշխանութիւն (հմմ. անդ)։

Յովհ. ԺԴ. 4։ ԺԶ. 4։

– Այս զինչ այն էցէ՝ որ ասէն, թէ կատարեցաւ զկատարածն հօր իւրոյ. եթէ ոչ՝ զի իւրում մարմնովն զանազան յաղթութիւնք կատարման արդարութեան...։ եւ զինչ էցեն կատարք հօր նորա. եթէ ոչ՝ զի զորդիս մարդկան զմերժեալն՝ կանգնեացէ՝ ի վեհութիւն (գ. Լուս. յԱգաթ.)։

– Ոչ ջեր զամենայն հայրապետաց տնօրէնութիւնն քո (՚ի պատ.)։

– Ար զհանդերձեալն խորհուրդ հոգւոյն յայտնեաց տեառնտղայն, և ինձեալ հատարեցաց հօր և հոգւոյ առաքելութեան (՚ի Հարտակ.)։

– Ար ըստ կանխահաճոյն մարգարէիցն ինձեալ՝ ի լուսաւոր խորհրդոյ. զոր տնօրինաբար կատարիցեր վասն մերոյ փրկութեան (անդ)։

– Ոմանցն տնօրինականքն գրեխատոսի, խոնարհութիւնն, և թաղումն, և մկրտիլն՝ ի ծառայէն, և ընծանապարհ ծառութիւնքն, և խաչն և յարքեարանքն, և թաղումն, և յարութիւնն, յոյն առակս եղեն, որպէս զի զկերանս և զՍատանայական ամբոխ՝ զոր հնարհեացէ՝ զգլուխն ամե-

Տես բառիս և գմբեթ ածականս (Ս. Ընծայ. Ի Մահն. բ. գլխ. Ձեռ. Ե).

100

Ա Ցոհ. ԺԷ. 25. 26.

— Ահա գինամբարձութեան առ Ի բնէն Մարգարէիս՝ հաներ կատարածն է (Ի Հարցակ.).

— Ահա գիմարտնդութեան անօրէնութեանդ քո ծա. ծանցեր ը առնելոյդ (անդ).

— Ահաւասիկ ինչ Ձեռք Մարգարէին, որ բզգալատասան ի բլուրսուսի գտանչելին, և գինեբզգար. ծանբին խոշոչն և գիմարձանն և գ.տարտ բնեանն և գհատարբարձեալն, և նոր գտալատեառնդն Ի գբլուխ եկեալ կատարեցան (Ս. Ընծայ. Ի Մահն. բ. գլխ. Ձեռ. Է).

101

Տես Ի հատորիս 99 և 100.

102

Ի Ծննդեանդ Քրիստոսի, և Ժողովոյ առաքելոց (Ի Հարցակ.).

— Ի սահապետ խոստովանութենէդ մեծի հանեցեր զ. բոց Ի միբնատես հատատարգնատալը (Մահնակ ետ. Քոց. Ի ետանձնատրէրս).

— Յանձինսդ ապրեալ և Ի լինգրատաց, որք ի Ծննդեանդ (միբնատես)

հաւատոյք մերձենցան ... յամենեցունց մի տա-
ճար հոգևոր և մի եկեղեցի շինեցաւ (Ս . Ը.-
նար . ՚ի մեկն . Ա . պետ . ճառ ղ) :

– Ո՞հասարակաց լուծեալն այսր եկեղեցւոյ
քում արբոյ Հովսեաց և Հօտից՝ խնամեացես ՚է-
մարիմեի , և պահեացես ուղղափառ խոստովանու-
թեամբ՝ ըստ Առաքելական աւանդութեանցն
միանձն ՚ի մեսանգամ գալստեան քոյ երկնից (Նոյն-
՚ի մեկն . Բ . պետ . ճառ ը . ՚ի Յորդ .) :

– Ա՛ի եկեղեցի փրկեսոյ անուանիմք ամե-
նայն քրիստոնեայք (Ն . Լամբ . ՚ի մեկն .
պետ .) :

– Կամարձակ մեզ առնէաս փոքրկուն պա-
տանեկս այդեւոց ... Աշ-էս զաստանայ հոչէ ,
և այլք՝ զեկեղեցի , որ են հաւատացեալք ըստ անձինք
(Գ . Նարեկ . ՚ի մեկն . երգ .) :

– (Եկեղեցի) է ժողովուրդ ընդ քահանայի
միաւորեալ . և հօտ ընդ հովուի միացեալ
(Եփրեմեան . ՚ի թղթ . կեր .) :

103

Կողոս . ա . 18 : Եփես . ա . 22 : ի . 15 : ե .
23 : Ա . պետ . ե . 3 : Եբր . ժդ . 20 :

104

Ի . Կորն . Ժ . 3 . 4 : Եփես . է . 10 – 17 :
Ա . Տիմոթ . ա . 18 : Ա . պետ . բ . 11 , ե . 8 :
– Ձնչ ասեմ , սէր եկեղեցիքն զմեզանձամբ՝ և ա-

٢٨٠ ٤٠ ٩٠٠ ٦٠ ٣٠ ٤٨٠ ٢٠ ٥٠

- (أ) مساحة سطح الكرة = ٤ × النسبة التقريبية × مربع نصف القطر

مساحة سطح الكرة = ٤ × ٣,١٤ × ٣ × ٣ = ١١٣,٠٤ سم٢

- (ب) مساحة سطح الكرة = ٤ × النسبة التقريبية × مربع نصف القطر

= ٤ × ٣,١٤ × ٥ × ٥ = ٣١٤ سم٢

(ج) مساحة سطح الكرة = ٤ × النسبة التقريبية × مربع نصف القطر

= ٤ × ٣,١٤ × ٧ × ٧ = ٦١٥,٧٦ سم٢

103

(د) حجم الكرة = $\frac{4}{3}$ × النسبة التقريبية × مكعب نصف القطر

- (أ) حجم الكرة = $\frac{4}{3}$ × ٣,١٤ × ٣ × ٣ × ٣ = ١١٣,٠٤ سم٣

(ب) حجم الكرة = $\frac{4}{3}$ × ٣,١٤ × ٥ × ٥ × ٥ = ٥٢٣,٣٣ سم٣

(ج) حجم الكرة = $\frac{4}{3}$ × ٣,١٤ × ٧ × ٧ × ٧ = ١٤٣٧,٣٣ سم٣

- (أ) مساحة سطح الكرة = ٤ × النسبة التقريبية × مربع نصف القطر

= ٤ × ٣,١٤ × ٣ × ٣ = ١١٣,٠٤ سم٢

(ب) حجم الكرة = $\frac{4}{3}$ × النسبة التقريبية × مكعب نصف القطر

= $\frac{4}{3}$ × ٣,١٤ × ٣ × ٣ × ٣ = ١١٣,٠٤ سم٣

պատ.) :

107

Հաւատամք եւ ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական եկեղեցի (ի Հանգ.) :

— Պատճառ միայնոյ՝ զի ընդ ամենայն տեղիս եկեղեցւոյ (ի Յաւանդ.) :

— Ո՞ր իցէ եկեղեցի ուղղափառ եւ կաթուղիկէ եւ ամենայն տեղիս եկեղեցւոյ ... եւ հաւատամք ի մի հաւատով ընդկաթուղիկէ եկեղեցի (ի Շարակ.) :

108

Հռոմ. ժ ԺԲ. 5 : Եփես. դ. 1 – 6 :

— Ո՛ր առաքելական եկեղեցիք թէպէտ եւ ընդ բազում տեղիս են, սակայն մի ասին վասն միասնական հաւատոյն (Խոսրով. ի մեկն. պատ.) :

— Ա՛ի փրխատոս, մի մկրտուէք քրիստոնեայ, եւ մի եկեղեցի՝ զանազան աղգաց որոշեալ, եւ մկրտութեամբ ծննդեալ եւ փրխատոսի անուանեցեալ (՚ն. Լեամբ. ի մեկն. պատ.) :

109

Տես ի համարն 103 :

- ٤٠ كيف تميز بين طريقة الجر المباشر، وطريقة الجر غير المباشر؟ وما مزايا كل منهما؟ وما عيوبها؟ وما الحالات التي تستخدم فيها كل منهما؟ (١٠ درجات - ٢٠ دقيقة - ١٠ صفحات - ٢٥ سطر تقريباً).

٩٠ - ٥ أكياس - ٢٧ - ٢٨ - ٢٥ - ١٠ - ١١ - ١٢ - ١٣ - ١٤ - ١٥ - ١٦ - ١٧ - ١٨ - ١٩ - ٢٠ - ٢١ - ٢٢ - ٢٣ - ٢٤ - ٢٥ - ٢٦ - ٢٧ - ٢٨ - ٢٩ - ٣٠ - ٣١ - ٣٢ - ٣٣ - ٣٤ - ٣٥ - ٣٦ - ٣٧ - ٣٨ - ٣٩ - ٤٠ - ٤١ - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ٤٥ - ٤٦ - ٤٧ - ٤٨ - ٤٩ - ٥٠ - ٥١ - ٥٢ - ٥٣ - ٥٤ - ٥٥ - ٥٦ - ٥٧ - ٥٨ - ٥٩ - ٦٠ - ٦١ - ٦٢ - ٦٣ - ٦٤ - ٦٥ - ٦٦ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠ - ٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٤ - ٧٥ - ٧٦ - ٧٧ - ٧٨ - ٧٩ - ٨٠ - ٨١ - ٨٢ - ٨٣ - ٨٤ - ٨٥ - ٨٦ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ - ٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٣ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٦ - ٩٧ - ٩٨ - ٩٩ - ١٠٠ - ١٠١ - ١٠٢ - ١٠٣ - ١٠٤ - ١٠٥ - ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١٠٩ - ١١٠ - ١١١ - ١١٢ - ١١٣ - ١١٤

115

Մատթ. իդ. 14. Մարկ. ժգ. 15. Ղուկ. ժդ. 29. Յովհ. ա. 6.

— Յաճո-ջէհէ անուանեալ է (Հակերէցի), զի լինէր աւետեաց տիեզերս՝ ի ծագաց մինչև ի ծագս երկրի է. և զի ուսուցանէ առանձինն և անպատկաս՝ ի գիտութիւն գալ մարդկան՝ ի կարևորս հրամանս (Աբեղայ Սրուս. ի կոչ. ընծ. գլ. ժբ).

116

Մատթ. իբ. 20.

117

Լուկաս. ա. 19. 20.

— Ոմն հաստատուցեր զանձս զհակերէցի քո՝ գիրս բնստաս՝ ի վերայ առաքելական վէմի (ի Շաբակ.).

— Ի վերայ վէմի հաւատոյ հիմանն Աստուածոյ և Մարգարէից շինուցեր զքո սուրբ զհակերէցի (առել).

— Այո՛ ես վէմ, և ի վերայ այդը վիմի շինեմ

դաւել, զի պիտոյ էցէ մկրտութիւնն ջրոյ. և մեր այնու ուշ եդեալ է՝ ցուցանել, թէ Աստուած կարծ է և առանց ջրոյ տալ զպարգեւս շնորհացն, բայց մեք չկարծիք առանց ջրոյ ընդունել զշնորհսն. նա բաւական է և առանց ջրոյն լուաւորել, բայց մեք չեմք բաւական առանց ջրոյն առնուլ զլուսաւորութիւնն (Մեկնութիւն . Ձառ ղ . վասն կրօնց . և մկրտ .) :

Յովհ . ա . 16 . 17 : Հռոմ . ա . 5 :

— Ըմբռնեալն շնորհք Հոգւոյն յՄովսէս բաշխեն (գ . Էս . Յագաթ .) :

— Ի ձեռն Մովսէսի իջանեն ամենայն պարգեւք ի Հոգէ յարտարածս (Խոսրով . ի Մեկն . ծաւմ .) :

Տես և ի հատուածն 103 . 108 :

Ընդ քեզ հնչէ շնորհն՝ զոր առանց առաջնորդող (խմիր՝ եղէ-ոգւոյ և ճահանչէց) տայ Աստուած . այլ վերստին ծննդեամն որ ի Հոգւոյն, և վերնատուն մտրիմեոյ և արեան Տեառն բաշխումն, թողութեան մեղաց զարթիչքացն ի խոստովանու-թիւն առաքելոցն, և առաքելութեամբ զաղօթից ձեռնադրութեանն . և համ այլ հնչէ Աստուածա-տուր պարգեւի միջնորդող՝ առաջնորդք եկեղե-ցւոյ լինին (Խոսրով . ի Մեկն . ծաւմ .) :

— Ոգի էս այս տուրդ զօրացուցանէ զձեռս քա-

ए॰ शिवप्र॰ ई॰ 22 ।
देखिए ई॰ ए॰ इन्स्क्रिप्शन्स 151, 167 ।

देखिए ए॰ इन्स्क्रिप्शन्स 120 ।

देखिए ए॰ इन्स्क्रिप्शन्स 161 ।

125

Տե՛ս և ՝ի հատորն 9 – 4 · ՀԼ · ևևն ։

– Ո՞ւմ ՝ի տան (իմն՝ յեկեղեցւոջ) Լուա-ցուսին ՝ի տան Փրիսկայեայ (գ · Կաթող ·) Յա-ղոթ · բան Հէ) ։

Տե՛ս և ՝ի հատորն 126 · 129 ։

126

Յոան · ժա · 29 ։

– Հայր սուրբ, պահեա զնոսա յանուանդ քումմէ, զորս ետուր ինձ, զի լինիցեն մի՛ ինչ ըստ մեզ · · · զի ես ապատրաստեալ է ընդ-դէմ գալ ձեզ ի տուն յաւիտենից (նեռին ընդ-դէմ գալ ՝ի տուն · ընծ · գլ · ԺԷ) ։

– Ընդէ՞ր ես մեղաւ (մկրտուելն), ոչ կարացի ասացեալ ինձ Տէրոջ ՝ի նմանէ մկրտուիլ (ելից · ՝ի նմանէ մկրտուիլ զանդրկիանն ի Տիրոջէն ՝ի նմանէ · գ · Կարիկ · յԱղթ · բան ԼԷ) ։

– Ա՛կրտուեցար ի նմանէ ի յորդանան ՝ի ձեռն Յովհ · ՝ի հոգին, որպէս և նորա գալուստն ի Դրուշին (գ · Յաթող · ՝ի հատ · Ամատ · քառգ ԼԷ) ։

127

Տե՛ս Ա Հատորի 213 .

128

Հոդվ. 3 - 5 .

— Օրը ե՛ւ ընդ գիշ. բաժանել մանգամ

Ոչ-ազատների մրկրտությունը .

Նորոգ ընդ գիշ. գոյին փոխով (Ա Հատոր. գլխ.) .

— Օձր տրհնակ ցնծութ. ա գոռ:խոտր հատած գալիքն եկն առ յանձն իւր . և մնաց , զի և գոհաց լու. ացանգլ , և գլուխքն հատանեցին նմանապես յետ ընթացողացն իւրոց . պահեաց և զոմն իջանել Ա Հատոր. ցին , և իրրև գրեթէ բառնալ Ա Հատոր. ածդ՝ տրտնջաց նմա Ա վիճակն . յարիցաւ մեռանգամ Ա հնդ. բոցաճաճ Ա հ՝ ին յանձնաբերն չեմանգլ (Ախտրի գ. նիստ . Ա հատոր . գլխ . գ) .

Տե՛ս և Ա հատորի 133 .

129

Հոդվ. 9 .

— Խոտիկ՝ մեղրատիպ հաց , և մեղրատիպ հացիկ՝ խոտ . առաջս ատրճճի որ ե՛ւ բրնդրտէ անգամ մեղրատ , ցուցանէ՝ թէ վերնատուն բրնդրտէ անգամ խոտե. ցաւ , որոյ չիք կնաւոր լինել (Ըստրատիկ ձմեռ . Ա հ մանկ . մատիկ . չհատ ը) .

— Լ՝անուրիկ՝ որ գլխ բրնդրտատ մեղրատիպ խոտ ե՛ւ բնդրնէ,

գեսպանութիւն Որդւոյ Աստուծոյ և գեսպանականաց հանապազորայ խնդրուածն : Այլ խաչելութիւնն ևղև մինչդամ, և այլ ոչ ևս լինի . և մկրտութիւնն արդարացուցիչ տուաւ, և գարձեալ երկրորդում մեղաւորի նա ոչ լինի տուեալ (եփրեմ . ՚ի մեկն . եբր . գլ . ձ) :

130

Որդին Աստուծոյ վասն այսորիկ եկեալ մկրտութիւն, հաստատել զմկրտութիւնն ասելովն՝ որ մկրտեցոյ էցեն . զի անդ իսկ զայս աւանդելով, զկրկնութիւնն ասելն յայտնեալ և ՚ի միտս առեալ ծանրիցի (գ . կոս . յովհաննէս .) :

— "Նախ ինքն (Քրիստոս) սկսաւ զհոգևորականն վերստին ծնունդն՝ մկրտելով Աստուածային բնութեամբ մարդանալն ՚ի Յորդանան ՚ի Յովհաննէ . յորում երկինք բանային, և Հոգին իջանէր, և Հայրական ձայնն գնա Որէ պատանէր (Ս . Ընծոյ . ՚ի մեկն . Ա . պետ . Հատ ք) :

— Մկրտեցաւ (Յիսուս) ՚ի Յովհաննէ, զի ըզջուրան սրբեսցէ, և զՀնութիւն մեղացն ընկղմեսցէ ՚ի ներա, և զհոգևորականն տացէ մեզ մկրտութիւն (ն . Ընծոյ . ՚ի թղթ . առ Ալէքս) :

— Ո՛ւր մկրտութիւն (Յիսուս ՚ի Յովհաննէ) . . . (Յիսուս ՚ի Յովհաննէ) զի մկրտութեամբ իւրով սահմանեսցէ գնա (եփրեմ . ՚ի Համաբարբ . գլ . ձ) :

— Յիւրեանց մկրտութենէն լուծցուցանէր Յիսուս) իւրով մկրտութեամբն՝ և մերսումն

133

Ծերեկոյ մի հասն փրկատուին Յիսուսի մոտ (Ո-
գիմ ընկղմեալ ի ջուրն՝ զի ընդ ալեաց անդր
կէ . եւ կանչել յաւազանն եւ ելանել՝ գոյութե-
նէ ի մահուանէ դուշակէ (Ս . Ընտրհ . ի Մարկ . գ .
պետ . ՀԱՏ ԺԶ) :

— Արթուցանեմ մկրտուելն՝ երթալ ի ջուրն
ընկղմամբ՝ զԱստուածային մահուանն եւ
զերկրորդ թաղմանն կենդանատու Յիսուսին բե-
րէ գինամատեան (Դիտողութիւն . ի գիրս նահ .
գլուխ . մասն ի . գլ . ԺԶ) :

134

Գործ . ԺԸ . 38 . Ի՛ր . 16 . Հռոմ . Ը . 4 :
Գաղատ . Գ . 7 :

— Ընդհօք արար զմեզ հղեալս երբ (Որդին
Աստուծոյ) . և զարատ և զերծ մեզ ցմահ լուծա-
նէ զնորածնեալսդ աւազանեան ի հոգւոյն , և
ազատէ ի ծառայութենէ չարին . . : Զի այսպէս
է վերատին ծնունդ հոգևոր աւազանին , որ
պահատուր ծնունդն վերատին ստանայ առանց
սուրբ երրորդութեանն (գ . կոր . ի Յաճախ .
Ձառ ԺԸ) :

— Վերածննդական մկրտութիւնդ սուրբ ա-
ւազանին՝ այսօր ուրախութիւնդ ընդհանրա-

(Յ. Ալիքեր. ի Մեկն. Մատթ. Չար ժբ) :
Տես և ի համարն 95 :

136

Ղ ուկ. իզ. 49 : Գործ. ա. 8 :
— Եւ ի լերանն քառասնեկին
Եւ օր յարութեան սուրբ պասքին,
Ի ձիթենեաց հաներ լերին
Ընտրեալ ըզդաս վեստասանին.
Եւ զաւետիս Հօր ըզՀոգին
Խոստանայիր չնորհել նոցին (Ղ. Ընորհ.
Ամպերգ. զերեք գ.) :

137

Գործ. ա. 1 - 4 :
— Զ՚ոգւոյն սրբոյ առին զշնորհութիւն (Առա-
քեալքն), և զանունդ ազգացն լեզուացն բա-
ժանելոց ընկալան զիթուելթիւն, զի ամենայն աշ-
խարհաց՝ որ լինէ ամենայն տիեզերս մարդիկ իցեն՝
բառակուսն լեցին ուսուցանել զհրամանս Աստուա-
ծաբնեանն (Գ. Նուս. Յարաթ.) :
— Ի գան ամենեքեան հոսանօք Հոգւոյն սրբոյ.
և լեցին ընդ ամենայն տիեզերս՝ զի տայցեն զգիտուելթիւն ըս-
քանչելոց Աստուածաբնութեանն, բազմազգեան
լեզուացն առնուլ՝ ի միտ գնչհանան, զոր ետ յեր-
կինս՝ ի վեր և յերկիր՝ ի խոնարհ (Նոյն. անդ) :
Ալ փոխանակ ծոցածին բանին որ ել յեր-
կինս՝ առաքեցաւ աւետիքն Հօր՝ Հոգին Ճըշմար-

[illegible]

138

[illegible] . [illegible] 14 – 17 , [illegible] . 3 – 7 ,

– [illegible] [illegible] ([illegible]) . [illegible] [illegible] [illegible]

խորհրդածութեամբք, օծմամբ և Հոգւով՝ ի-
փրխատոս լուսաւորեալ (գ. Լուս. ի Յ.աչախ.
Հատ. Ք):

– Սրբազանին աստուածածնէլութեան (Դը-
րոշմի) կատարողն պարգև և շնորհք՝ իւղոյն
Աստուածայնով կատարմամբ կատարի (Դիոնէ-
սիոս. ի գիրս եկեղ. Քահ. մասն դ. գլ. Ջ):

– Հարկ է օծանիլ այնմ որ մկրտեալ եցէ.
որպէս զի յաստնուլ զմեռանն, այս է՝ զօծումն,
մասնաւորապէս լինել օծեալ Տեառն, և շնորհազա-
գեալ (Նիկոդիմոս. ի կ. գլ. Հ):

Տես և ի հատուածն 140:

140

Ա. Յովհ. Ք. 20. 27: Ի. Յովհ. ա. 20. 27: Ի. Կորնթ. ա. 21. 22:

– Բազմացոյց (սուրբն Գրիգորիոս) զամե-
նայն եկեղեցիս, և կացոյց քահանայս. և Քրիս-
տոսեան պրոշխաւն զամենասուրբ աւր հաւատոյ
ընծայեցուցանէր (ի) Հինէ ամենեցուն Հոգւովն
սրբով (Ագաթ.):

– Որպէս յիջումն լուսատուին սուրբ աւազա-
նին՝ լուսոյնմամբ մարմնոյն՝ զանձինն հաւատամբ
առնուլ սրբութիւն, այնպէս ի յօծումն խորհր-
դոյն զՀոգւոյն զօրութիւն սովին՝ խորհրդակից
ի սոյն՝ հաղորդիմք ունել առնոյնիս ա-
ռաքելական (գ. Նարիկ. Յաղօթ. բան ղէ):

– Այն է առանց դարմանի կարի դիմել Քրիս-

(նոյն. առիթ).

— Ընդհանուր անուանական գիր վերլուծութիւն.
Առանձնաց նորոց յատուկութիւն.
Ծնեալ խոշոր գրեալ գիրք
Յորդորակութիւն ձայրց վերլին (նոյն. Հնդկ. Հայոց. գիրք Ա.).

— Այս (ձայն առաջին) ծանուցիչ գիտուս միշտ ընդ ձայնիւն, և առնի զբնութիւնսայս և զբնութիւնս. ընդ այլս. և յայսմ ծանուցանել զօրութեանմէջ գնեալ գոյականացն (նոյն. Հայոց. գիրք Ա. Հնդկ. Հայոց. ձայնք).

— Ուրոյ վերլուծութիւն արժանաւորագիտելոյ, զբնութիւն. ձևոյ կուլիցի. գՀնդհատութիւն անուանիս ուսուցանելոյ. զի վերլուծեալ ձևոյ այս ընդոյ. այնմ անուանեն տրեալ (նոյն. առիթ).

141

Ա. նոյն. Ե. 10.

— Ուսուցանելոյ ... յատկութիւն արտաքին, զի-գոյացութիւն և զիարտաքին վերլուծոյ (զիշանակ.).

— Օգտակարելոյն և գախտացելոյն հոգւով և մարմնով արբ ասոյգ խոստովանութիւն ընդ ասացեալին ընդոյ. որ գոյցէ յատկութիւն գործակցութեամբ ձայրց ասելոյ. լինի նորան ընծայութեան (գ. նոյն. զիՅովհ. Ե.

Ե) :

142

Կոտրծ . բ . 37 . 38 :

143

Կոտրծ . ժԵ . 18 : Եսայ . խդ . 26 : Ա . Ցուհ . ա . 9 ,

– Խոստովանել (պիտըտ է) զՅայնցմանն , և զղջանալ (գ . Կոռ . ի Ցոչխախ . գԼ . Ը) :

– Ցետ մկրտութեան թէ դէպ լինի մեղանէլ , դարձեալ ծածկէ խոստովանութեամբն առանձինն մոյ առն յոյժ առաքինւոյ . զի ոչ ամեհագին քահանայի պարտ է խոստովանել (ընտրեալ ձեռն . ի Մեկն . Մարկ . Հատ խդ) :

– Պատուոյ խոստովանութեան չի՛ք հնարք քահանայէն զատուել . վասն այսորիկ պիտըտ է փութալ ի խոստովանութեն , քահանային խոստովանել մեղանչմամբ , և Աստուծոյ՝ հանապազ (խոստով . ի Մեկն . ժամ .) :

– (Խոստովանել պիտըտ է) յանկեան միջ զանխոտ ի լաստից և ի տեառզայ՝ առաջի մոյ քահանայի . և ոչ եթէ վայրապար քահանայի , այլ յոյժ երկիւղած և զխոնարհանալն , որ զխոհ հմտապար թժշկապէս սպեղանիս կազմել վիրացն և թժշկել զցաւս ոգւոյն (Ս . Ընդար . ի Մեկն . Յակ . Հատ ժա) :

144

[illegible]

145

[illegible]

դարբացայց յանուն քո հզօր. և՝ ի պատմել իմ-
ձէն զանձն իմոյ բիծ, և դու քո լցես զամբարըշ-
տութիւն բազում մեղանաց խոստովանեալ քոյ՝
հզօր ծածկատես ամենափրկիչ (Նոյն. անե):

– Պարէս ոչ է առանց փրխատոսի Աստուծոյ՝
ոչ ոք փրկուի՝ ... այսպէս և ոչ առանց խոս-
տովանեալ ծածկութիւն՝ և սրտանաց անձին՝
քաւութիւն (գ. Նարեկ. յաղօթ. բան ծ):

Պատիւ է ապաշխարողաբար ջերմութիւն,
որ ոչ ի մարմնոյ աշխատութիւն խնայէ, այլ
դնդղէ և ծուլէ և տատապերցուցանէ, և խնդրէ մի-
այն զանգղայն քաղցութիւն և զախտից ոչնցն ըմբ-
ռշխութիւն... Չի է և ապտօք և ծոմապահ-
ութեամբ զմեռեալ զմեռոյս քաւել. է և աղօթիւք և
խնդրուածովք և գթասրտութեամբ և ողորմու-
թեամբ և զղջմամբ զանցեալ քաւել. է և այլով
(Համկ. Մանրախոսեմք. Հատ ա. վասն խոս-
տում.):

– Պարէս ազգի ազգի են մեղացն Հանդատարհք,
ոմանք ի գանձատացն են զեղեալ ապաշխարու-
թիւնք, որով կարող ես քեզ շինել զանմնացն հի-
անդութիւնս մեղաց. ոչ թողուլ ածոյ և քա-
զաքաւ ինչ ժանդաւակօք, այլ միայն ուղիղ դարձիւ
և արտեւ՝ ի բարեացն հեռանալով կարող ես ար-

• (• ...ագրությունը ...ի • ...ում ի • ...ին ...ագրությունը)

147

Ա՛...ած • /է • 17 • 21 • 26 • 28 • Գ...ի • ...ի • 12 • 17 • 22 – 25 • Դ...ի • /է • 7 • 14 • 19 • 20 • Ե• ...ին • ...ում • 23 – 25 •

148

Ա՛...ան է և Դ՛...ան ...ությունը և Դ...ին ...ում • ...ական ...ի ...ին ...ագրությունը ...ի ...ին ...ին ...ի ...ին ...ին ...ին

զաւրթմարմինն և զպատուականն արիւնն ամենա-
փրկչին Քրիստոսի՝ զկենդանատարսն և զկեցու-
ցիչ ամենայն մարդկան, և զարարիչն և զաշխար-
հապարծն ամենայն աշխարհի, զԱստուածատուր
շնորհն առ ամենեսեան (Ագաթ. Հ պատմ.):

– Հաւատալ (պիտի է) և զփրկականն խոր-
հուրդն՝ աստուգապէս մարմին և արիւն Քրիստո-
սի. որով միանամք Հ Քրիստոս, և ժառանգա-
կից նորուն լինիմք..:

– Այս է խորհուրդն. զի ոչ ըստ տեսանե-
լոյն, այլ ըստ իմանալոյն է հաւատալն. զի տես-
անեսք հաց և գինի, և իմանալ մարմին և արիւն Որ-
դոյն Աստուծոյ. և փրկական՝ կոչի, վասն՝ զի
փրկուցաք նովաւ և փրկիմք՝ Հ կեալ և Հ մեռա-
նել (Խոսրով. Հ Մեկն. պատ.):

– Հէք կրկին պիտի է ստանալ մեզ՝ մարմնոյ
և հոգւոյ. զի մարմնոյ աջօք տեսանելովք հաց
Հ ձեռս քահանայից. իսկ աչօք հոգւոյ տես-
նելովք գնոյն հաց՝ դարձեալ չգիտասցես Հ մար-
մին և Հ մարտք և Հ հոգի բանին Աստուծոյ, որ-
պէս և միացոյց ընդ Աստուածութիւնն իւր զ'ի
նուաճն առեալն զմարմին (Յարութ ճան. Հ Մե-
կին. Մարկ. գլ. ԺԴ):

– Հաւատալ և Հ մարմին և յարիւն Որդւոյն
Աստուծոյ, որ ապատարագի Հ վերայ սրբոյ սեղա-
նոյն՝ թէ չգիտասցես է նա մարմին և արիւն
Քրիստոսի (գ. Դարեկ. Հ շրջհանգս հաւատ.):

– Նշանակութ հացին տուեալ լինի քեզ մար-

դէց իջեալ՝ զտուղն կհնուաց աշխարհի, և ըմ-
պեն... զարիւնն անմահացուցիչ՝ կենդանուցն
Աստուծոյ, որքան քաղցրութեամբ ընուն, և
աստուածատեսակ եղեալ և յԱստուած մտա-
ցեալ, Հանապէն զի քաղցր է տէր: Եւ գիտեն
զայս իսկապէս խորհրդազգաց խորհրդոյն.
Նոցայն Թողութ խնդալ՝ եթէ որք առանց խղճի
մատց մերձենան 'ի սուրբ սեղանն, և Հաշակին
զմարմին անարատ գառինն, և ըմպեն զվեղա-
քաւիչ արիւնն, որքան ուրախութեամբ ընուն
ընդ Աստուած միանալովն (Ս. Ընտր. 'ի մեկն.
Ա. պետ. Հատ. ղ.):

– ( )ր ըստ օրէ զայս արիւն պատարագել
Հօր՝ քաւիմք 'ի պարտեաց մեղացն, որպէս
գրեալ է. "Արիւնն Յիսուսի որ զմեզ յաս-
նայն մեղաց" (Ն. Լամբ. 'ի մեկն. պատ.):

Ոչ ունիմք խոստովանութեան՝ մեղք ոչ քաւին,
և առանց արտաշխարհութեան՝ Հաղորդութեան
արժանի ոչ ոք կրնայ (խոսրով. 'ի մեկն. ծատ.):

– Աստբեղն զմեռոն և զկորստեան (մեր),
զի և մեք Հաղորդեցաւք արբութեամբ ('ի Շա-
բակ.):

– Աստբեր Հոգւով և սուրբ արտէ, և ա-
նարատ Հաւատով, և մեծաւ յուսով, և սիրէ
մօտ, և կատարեալ սիրով, աՀեղ և զղջա-
ծեռաք սպասաւորեցէք Աստուած այնի խորհր-

զինն՝ ուր երևեցաւ Տուր Աստուածութիւնն, որքան մեզ արժան է լուծանուել զմեռելութիւնն մեղաց՝ ի մէնջ, և սպա յԱստուածայինն մերձենալ խորհուրդն (ն. Ընծայ. ի թ զլ. ընդհ. ի լսանել սո տքսհ.).

152

Մատթ. կի. 6.
Տես և ի հատուած 154.

153

Ընծայ. ա. 28:

- Յառնեն քո կենդանիքն Աստուած և Տէր՝ առաքեալքն երկինք և երկիր. որ արարեր զամենայն ինչ բանիւ՝ հրամանաւ քով աստիճանքն գնարկեն զատանջեն զԱդամ և դատաստանքդ ի նմանէ զանմեռանելութեան եւսայի, և պատկերքդ լիեալ տես բան երկնային յոյժ (ի Մաշտ.):

154

Ներսես. ե. 25. 28 – 32:

Ո՛չ խոստովքդ զամենանուէրքեն, այլ սրբիցքդ զինս և քահանայապետութեանդ օրհնութիւնքդ և հատուցքդ անուանս բանիդ, թէ զոր Աստուած զանգիտացն՝ մարդ մի համարձակէ (ի Մաշտ.):

155

Ասացեալ զդէպ ի քահանայութենէ ի, ձս յամ

ખાસ્યું' અમારું કુટુંબ ને ઉદ્યોગ ને ધંધા વિશે જે. જાણવું હોય તેણે ૧૨૫, ગોવાલિયા ટૅન્ક રોડ, ત્રીજે માળે આવેલી અમારી ઑફિસમાં જઈને મળવું. (ટે. નં. ૨૨૦૬૪)

136

Sદ્ય. ૮ ક્રમાંક ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૫૯, ૧૬૦, ૧૬૧, ૧૬૨, ૧૬૩, ૧૬૪, ૧૬૫, ૧૬૬, ૧૬૭, ૧૬૮, ૧૬૯, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮,

– Ո՛չ հան զնոսա ՚ի գլուխ լերինն... և ամբար-
ձեալ զձեռս իւր Աստուածեղէնս՝ օրհնեաց զը-
նոսա, տալով նոցա զամենայն շնորհս Աստուա-
ծայինս և զամենայն առաքինութեանց բարձրութիւնս.
զի այնպէս ունելցին և նոքա տալ որոց կարող ի-
ցեն տոհմանորդութեամբ ընտանի զինոյն պաշտօն
(Ածտատ. ՚ի Մեկն. Դատ.):

– Ո՛մեծագոյն ձեռնի օրհնեցեալք ՚ի գուխեցեալ
աստուն Համբարձման... Մանուկից կրօնից Օ-
ծումեամբ փրկչին ձեռնադրեալք (գ. Նարեկ.
՚ի Չուան Առաք.):

– Ո՛մբարձեալ զձեռս իւր՝ օրհնեաց ընդնո-
սա, խրնկնաւորեալ ձեռնադրելով զԱ-
ռաքեալսն, և յայնմաւուր արար զնոսա կամե-
զիկս (՚ի Մեկն. Դատ.):

Պատճ. ա. 21 – 26: Ժղ. 2 – 6: Ի. 28: Ա-
մես. ի. 11. 12: Ա. Տիմոթ. ի. 14 – 16:
Ե. 17:

– Ընտանեբար և զայս (իւր քահանայք). զի
կոչումն առաքելական քահանայութեամբ ձերոյ՝ ոչ
է ՚ի մարդկանէ, և ոչ ՚ի ձեռն մարդոյ, այլ Յիսու-
սէ՝ որ կոչեցաւն քեզնոյ ըստ կարգին Մելքի-
սեդեկի, որ և ինքն է քահանայ և քահանայա-
պետ, և պատուական Աստուծոյ Հօր. և նա եւս
ձեզ զկոչումն անուան իւրոյ, և յանձն արար ընդ
անուանն և զպարծն իւր՝ հաղորդել զժառանգու-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

քան զմի առաւելեալ և նուազեալ (պատուհասիւք և իշխանութեամբ)։ Գանձի որ մեծն է՝ ասաց՝ ծանրագոյն քան զոսկի, որպէս պատուական զաւինայն (ն. Ընդհ. ՚ի թղթ. ընդհ. առ հանօքն Հայս)։

– Ի դասակարգութեան երկնաւոր քահանայապետութեանցն ուղիւաց (եկեղեցի) զկանոն և զաստիճան պաշտօնէից իւրոց. քանզի նոքա՝ որպէս այնտրիկ խորհրդազգացքն պատմեցին մեզ, ոմանք անբնակելիքարար են շուրջ զԱստուծով, այսինքն՝ Ամենայնն անուանակալ և Քերովբէից և Սերովբէից դասակարգութեանքն, որոց հանապատեալ են Արքիապիսկոպոսք՝ եպիսկոպոսք և քահանայք. և այլք յետնոցա՝ Տէրութիւնք, Զօրութիւնք, Իշխանութիւնք, զորս զաղափարեն Սարկաւագք և կէս սարկաւագք և Մաղխոսեցիք. և երբորդ զոս ՚ինոսա՝ Պետութիւնք, Հրեշտապետք, Հրեշտակք, որոց ապացոյց են պօշտաւորք, ժողովուրդք և երեխայք. որպէս զի լեցի և սոսա ինն դասակարգութենէ պաշտօնէից Աստուծոյ՝ զանազան պատուովք և իշխանութեամբք (ն. Լամբ. ՚ի խորհրդած. արարչ. հակիրճ.)։

Տե՛ս և ՚ի հատորին 121։

163

Յորժամ հանդիպիցիս էին Աստուածքեալքն փիլիսոփայքն և լսանեն յայնմ ժամու, ընդառիթն ՚ի հաւատ

165

Գործ. Ը. 5. 6։ ԺԹ. 2. 3։ ԺԸ. 22։ Բ. Կորն. Ա. 19։ Ա. Տիմոթ. Գ. 14։ Բ. Տիմոթ. Ա. 6։ Եբր. Ը. 2։

– Լիցի ձողով բազում եպիսկոպոսաց՝ քան զառաքեալսն զի ձեռնադրեցին զսուրբն գրիգորիոս, և առանձին՝ ինձ զպատճառ հանդուրժեան քահանայութեանն Քրիստոսի, և զարձրութիւն եպիսկոպոսութեան վարուցն Աստուծոյ՝ զպատիւ մեծ, սրբոյ առաքեանն եդին՝ ի վերայ զձեռս ժողովք եպիսկոպոսացն սրբոց, և զլուսաւորն ղևանդիոս. զի առցէ նա իշխանութիւն յերկինս և յերկրի, առնուլ զփրանգոս արքայութեանն երկնից (Ա. զաթ. Ի պատմ.)։

166

Ես. խե. 41։ դէտ. Ը. 12։

– Քահանայք պատուական ծիսօքն սուրբ Հոգւոյն (Ի Շարակ.)։

– Քահանայ օծմամբ, և կնդրուղ տամբ (Ն. նար. Ի խորհրդած. կարգ. եկեղ.)։

– Եպիսկոպոսն առաջի սրբոյ սեղանոյն՝ ինձ զարհնազանութեան ետ ձև յետ օծութեանն քահանայ (Նոյն. անդ)։

– Խորհուրդ կինոյց Ի կէս արկեալ,
Ցլուսաւորչէ նոցընդեր հրամայեալ.

[illegible] (գլ. գրք. գործոց).

[illegible] (ղ. Հիմն. գործ. 2).

– [illegible] (ամենայն [illegible] ի [illegible]).

– [illegible] (ի [illegible] գործ. գլխ. 7. գլ. 7).

167

Ա. Տիմոթ. Ա. 2. Ե. Տիմոթ. Բ. 2. 7. 9. Տիտ. Գ. 7. 9.

– [illegible] (ամենայնի [illegible] պատրաստեալ). [illegible] (ի [illegible]).

168

Ովս. Բ. 6. Ե. Տիմ. Բ. 3. 6. 8. Ե. 22. Տիտ. Գ. 7. գլուխ. խնդ. 17 – 23.

– [illegible] (յոյժ-ի-ից-ին) է [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

ժամ) ։

173

Ասուրբ գՀոգին նմինգամանարար՝ որ քառիճե ա-
ռաստառակե զքառագիսապատի սպարգևա յիսկի-
արքունեցեալս . գովելիցի (Ի Շարական) ։

– Ի՛ջնեա ամենատես (ասուրբ Հոգի), յորմէ
բաշխի սիևգե բանական ընծորհք (անդ) ։

– Ի՛ թառաճայնին ամենայն՝ պարգևք են և
ասուրբ և ընծայք , զոր ընծորհե սիրատար ծա-
ռայից իւրոց . զի ըստ գործոց ոչ առնիմք կա-
րեկամութիւն խնդրել ինչ , այլ միայն Ի կա-
ռատն ապաւինիմք (Խոսրով . Ի Լուսին . ծառ .) ։

– Տուրբ Ընտռածոյ՝ ընծորհք և տպագործութիւն
ոչն , այսոքիկքն՝ Հրով տպագործելով (Ոսկան . ամէն) ։

– (Ընծորհք կոչի զառաջս գիտութիւնէ առա-
քելոյ , որպես այս՝ զոր առ Ընտռածո՝ մեզարգելոյն
(Ղ . Նարե . Ճառք . գլ . ԻՀ) ։

174

Հոգոյ . Ի . 16 . Ճ . 23 . Տիտ . Ե . 7 ։

– Կամակցութիւ բառիս . Տէր կամարարութեամբ ,
քո բազում գիս ի կամս սեպհական իմոյ գնեալ . այլ ա-
ռաքինարգելոյս ինձ զայն լինել՝ զոր ընտրեալ քո կամքդ զոր
բարեհաճեալ (Ն . Շնորհ . Յաղերք .) ։

– Ո՛ւրացայ զքեզ Տէր ի պատճառս ի պատհապանութեան
պատուհասիցանելոյ քոյ (ի Ժամագրութիւն) ։

– Ո՛չ ընդունելի ինձ ի պատշաճս քո

կանխել հանապազ, սիրե զչքեզ և զբոլոր սըր-
ան (աղա) :

175

Լուաշխի շնորհ հոգւոյն սրբոյ քահանայից ,
տիրապետեաւք և ձեռնադրութեաւք . և մնար-
և արեան Տեառն բաշխել . և այլ քահանայա-
գործութեաւք առ հաւատացեալս (Ն . Ընդհ .
Մեկն . բարձր .) :

– Տես և Ի հատուրն 118 . 134 . 138 . 141 .
144 . 146 . 150 . 154 . 169 :

176

Ա . Տարն . ժէ . 4 – 11 : Եփես . Գ . 4 . 12 :

– Ընդէ (հոգին սուրբ) ոչ կամի , որ քան
ախտաժէ , յոյժաւ և որքան . . . որպէս և կամի՝
քահանէ զշնորհս (Ի Հարսակ .) :

177

Յովհ . Ե . 21 . 25 . 27 – 29 : Մարկ . ժբ .
25 : Դատ . Ի . 35 : Գործ . ԻԳ . 15 : Լէ . 8 :
Ա . Թես . Գ . 15 : Եսայ . ԻԱ . 19 :

– Ընտրեալ զեղ կինաց , որ և մեռելոց՝
բնաւին եղծելոց առնես սքանչելս : Ամենա-
տեղծ անեղականէ , որ զհոգի կերպարան , և
զհոգիսն հասարան , և զժանտօք գազանաց ճա-
խտան , Ի քրիստոս ական նուիրին հրեշտականա-
թեան անապական յաւրուցանես (Գ . Նարեկ .

դատել զկնդանիս և զմեռեալս (՚ի Հանգ ։) ։

– Ալ եթէ Հայր (ասէ) դատէ զոք, այլ ըզ-
դատաստանս զամենայն ետ Յիսուսի իւր ։ և ոչ ի-
թէ ինքն զինքն ինչ օտար առնէ (Հայր) ՚ի-
դատաստանէն, այլ յանկարկել անդէ իւրում՝ ՚ի-
ձեռն Որդւոյ դատի ։ Արդ յանկարկել Հօր Որ-
դի դատի ։ Դարձեալ՝ ոչ այլէ անկարկել Հօր,
և այլ անկարկել Որդւոյ, այլ մի և նոյն է (ախ-
բեղ երես ։ ՚ի տէջ ։ ընծ ։ գլ ։ ժե) ։

– Համարձեալ գեր ՚ի վերոյ առնեայն երկ-
նի, նատաւ Յոհաննէս յաթոռն իւրական ըս-
կըզբնաժառանգ Հօրն Հաստատութե ։ ։ ։ ան-
կորուստ առնելոյն ։ և անմուռազ սեպհակա-
նօքն ։ որով և եկեալէ ՚ի դատաստան Հաստո-
ւանն, քննել զծածկեալսն կշռութեամբ չափոյ
արդար իրատուցդ (գ ։ Նարեկ ։ ՅԱղօթ ։ Ստե-
ֆ) ։

– Յորժամ փառօք Հօր եկեսցէ
Դատիչն մարմնովքն որ ՚ի կուսէ (Ն ։ Ը՛ն ։ ՚ի-
բանն Հաւ ։) ։

Պարծ ։ Ժ ։ 42 ։ Բ ։ Տիմոթ ։ ֆ ։ 1 ։ Ա ։ պետ-
ր ։ 5 ։ Յայտն ։ ԺԸ ։ 18 ։

– Ոչ թէ ասաս է Որդի Աստուծոյ ։ ։ ։ դատիչ
կենդանեացն և մեռելոցն (գ ։ Նար ։ ՅԱղօթ ։) ։

183

Յուհ. ԺԷ. 24։ Ա. Յուհ. դ. 2։

– Ովսիկ ինչ բարձրացող փառս և մեծացողն երանութիւն կամել ուժիք, քան թէ զնա իւրաքանչիւր փառօքն լի բուխանդակ տեսանել. քանզի այն է արքայութիւն, այն է վերինն քաղաքին և առաքեալին հանդիստ. այն իսկ է անհատ բարիքն և անապատում հանդուրժութիւնն և երանութիւնն (Ս. Ընտրհ. 'ի Մեհն. Ա. Յուհ. Հատ ե)։

184

Յուհ. ԺԴ. 3։ Ա. Թես. դ. 16։ Երր. ԺԲ. 22։ Մատթ. Ը. 11։

– Ոչ միանգամակի էն տայր աւետիս աշխարհ բոլոյն, թէ ոչ երեք իցեմ՝ և գուք անդ իցէք, և յաւիտեան ժամ զիմ զփառսն տեսանիցէք (Գ. Էս. Յաղսթ.)։

185

Մատթ. Է. 23։ Ը. 12։ Մարկ. Իբ. 47։ Ղուկ. ԺԴ. 27։ Հռոմ. Ը. 9։ Եսայ. ԿԶ։ 24. Երր. Ժ. 27։ Յայտն. Ի. 12–15։

– Ոչ են ահագին և անտանելի տանջանք՝ քան զտանջանս գեհենին և քան զայլ ամենայն դատնադրեալ տեսլեան տանջանաց, յերկանել ի տեսլենէն փրկեսցոյ զմեզ և յերկնայացն ներքս անհանել (Ս. Ընտրհ. 'ի Մեհն. Ա. Յուհ. Հատ ե)։

ع . ٢٥ .

— (مسألة) مربع مستطيل الشكل طوله ضعف عرضه ومحيطه ٩٠ ذراعاً فما طول قطره (الجواب ٢٠ ذراعاً) .

— (مسألة) مربع مستطيل الشكل محيطه ٩٠ ذراعاً وطوله ثلاثة أمثال عرضه فما طول قطره (الجواب ٢٢٫٥ ذراعاً) .

ب ٣٠ ، ٢٤ ، ٢٧ ، ٣٣ ، ٣٦ ، ٣٩ ، ٤٢ ، ٤٥ ، ٤٨ ، ٥١ ، ٥٤ ، ٥٧ ، ٦٠ ، ٦٣ ، ٦٦ ، ٦٩ ، ٧٢ ، ٧٥ ، ٧٨ ، ٨١ ، ٨٤ ، ٨٧ ، ٩٠ ، ٩٣ ، ٩٦ ، ٩٩ ، ١٠٢ ، ١٠٥ ، ١٠٨ ، ١١١ ، ١١٤ ، ١١٧ ، ١٢٠ ، ١٢٣ ، ١٢٦ ، ١٢٩ ، ١٣٢ ، ١٣٥ ، ١٣٨ ، ١٤١ ، ١٤٤ ، ١٤٧ ، ١٥٠ ، ١٥٣ ، ١٥٦ ، ١٥٩ ، ١٦٢ ، ١٦٥ ، ١٦٨ ، ١٧١ ، ١٧٤ ، ١٧٧ ، ١٨٠ ، ١٨٣ ، ١٨٦ ، ١٨٩ ، ١٩٢ ، ١٩٥ ، ١٩٨ ، ٢٠١ ، ٢٠٤ ، ٢٠٧ ، ٢١٠ ، ٢١٣ ، ٢١٦ ، ٢١٩ ، ٢٢٢ ، ٢٢٥ ، ٢٢٨ ، ٢٣١ ، ٢٣٤ ، ٢٣٧ ، ٢٤٠ ، ٢٤٣ ، ٢٤٦ ، ٢٤٩ ، ٢٥٢ ، ٢٥٥ ، ٢٥٨ ، ٢٦١ ، ٢٦٤ ، ٢٦٧ ، ٢٧٠ ، ٢٧٣ ، ٢٧٦ ، ٢٧٩ ، ٢٨٢ ، ٢٨٥ ، ٢٨٨ ، ٢٩١ ، ٢٩٤ ، ٢٩٧ ، ٣٠٠ .

թեան երկնից՝ որ ի տէր Յիսուս փրկեաց։ Եւ
բանին և խոնարհք սրտիւք, զի գտանիցեն հան-
գիստ հոգւոց ձերոց։ Քանզի քաղցր է լուծ նորա,
թեթեւ է, զոր խոնարհք ընդունին ի փրկեալսն
Յիսուս։ Երանին և հեզք, որք ժառանգ զոր-
ծեն երկրին կենդանեաց, յորմէ փախուցեալ են
ցաւք և տրտմութիւնք և հեծութիւնք անչափ
յուսալ ի փրկեալսն Յիսուս։ Երանին և սըգա-
ւորք, որ յաղագս սիրոյն Աստուծոյ, որ ի խո-
նարհութենէ սրտին հեղուն զարտասուս աղ-
բիւրս դիմաց հալիցին խմաստութեամբ, որ մխի-
թարութիւն ունին ի փրկեալսն Յիսուս։ Երա-
նին և սուրբք սրտիւք, որք ազատեալ և սըր-
բեալ են յաղտեղի ցանկութենէ. զի Նոքա
զԱստուած տեսցեն։ Երանին և խաղաղարարք,
զի Նոքա Նմանողք են Որդւոյն Աստուծոյ՝ որ ա-
րար խաղաղութիւն երկինս և երկրի։ ... Դաս-
ւանին և բանտարկեալք զուարճանան և զուար-
թանան հոգւով արդարոցն ի հանգստեան ի փր-
կեալսն Յիսուս, յորժամ գայցէ Տէրն մեր փառօք Հօր, և մեռեալք
ի փրկեալսն՝ յարիցեն առանց ապականութեան
(գ. Կոր. ի Ցաչախ. Հատ ԺԲ)։

Ա. Օրին. Ի. 5։ Սաղմ. ԺԷ. 2, խա. 2.
3, Մատթ. խբ. 37։ Ա. Յովհ. Ի. 19,
– Անթէ նա (Աստուած) այսպիսի սիրով սի-

բնաոյց գլուխ, և մեք նովին լուծում և կատարած ապա-
ահից սիրել գնաս, ոչ՝ ի հարկէ՝ և ոչ՝ ի բռնա-
պատանքնել, ոչ երկիւղի վասն՝ և ոչ ապետա-
ւոյ և ոչ ահիկալութեամբ վարձուց, այլ՝ ի սի-
րոյ և ի յոժարութենե կամաց, իբրու գնա-
պատուել, և իբրև Տիրոջն ծառայել... եթէ
բնութեամբ բարւոյն ևս ոք ցանկացողք՝ մերկեի,
գինչ մեծապոյն բարի քան զԱստուած, և կամ
ևր գեղեցկութիւն առաւելեալ քան զմեծ վայե-
լչութիւնն Աստուծոյ, որ գեր՝ ի վերոյ ամբար-
ձաւ քան գերկինս և քան զամենայն արարածա-
կան բնութիւնս, ընդ սիրելոցդ. նմա՛ ցանկա-
ցաք. զամենայն ինչ վասն նորա փոխանակեցաք.
ցաք. գինչս և գերեցաք, նաև գմարգիս ևր,
և եթէ կարէ՛, և գհոգիս... Աստուածասէր սէր
սիրելոցդ. այսպիսի յոժարութիւն կամեցող Աս-
տուածդ. և զամենայն կարօտ կարիցդ՝ գի
սիրոյն Աստուծոյ հատանել կարցուցդ (Ս. Շնոր-
հոկ. ՚ի մուկն. Ա. գլուխ. չմտ է. ՚ի յոյժդոյ.).

Յովհ. ԺԴ. 15. 21. 23. Ա. Յովհ. բ. 5. է. 2. 3.

– Ի՛րդեհան զի սիրոյն Աստուծոյ՝ որ կանգնեան
գնա կարօտ ցանկան, պատուա իրանց նորա են: եթէ
զպատուա իրանս նորա գործով կատարեմք. յոյս
կանգնեան զանոն նորա ցուցանեմք (Ս. Շնորհ.
՚ի մուկն. Ա. Յովհ. չմտ է).

190

Մատթ. կէ. 10 : Եսայ. ա. 17 : Ամովս. է. 14 : Հռոմ. է. 7. 12 :

— Յոյնէ՛ի լինելութիւն էած (Աստուած) զաւետեայն. և զհանդամանս բարեպաշտութեան ուսոյց գրութիւն սրբութիւն. զի կարասցեն (մարդիկ) խոյս տալ՛ի չարէն և առնել զբարին (գ. Յով. ա՛ի Յաճախ. Հատ է) :

Հռոմ. բ. 14. 15 :

— Ո՛ւր պայծառ տաճառութիւն եղէ ամբաստան բազում ցեղս՝ ամբարշտութեանն. խոկ այլոմ մարդկան խելք մարց տուաւ փոխանակ տաճառանին : Մեծ մարդարէ՛ն է խելք մտացն, յանդիմանէ և բացայ՛ի չարէն : Բնական է ասոնց այս. զի և վկայ է ընդդէմ անիրաւութեանն. և զարմանայ ոք՝ ի՛նչպէս աճէ՛ի իւրեաց դէմ խրատ՝ հաւատալ և անվճռապ ցուցանէ (եփրեմ. ՛ի Հատն՝ որ՛ի վերայ ոտն և եղեալ) :

— Յաղագս փակելոյ (ձեր) բնաւորական զխաւսիցն (՛ի մարդոմ)՝ զի մի աշխատեցես զգաստ յանցուածս դատել. զի թէպէտև բազում յանցանս կամիցի, խելք մտացն ախտից խոտորեալ տացէ : Դատաւորն լուէ, և խելք մտացն խոտորեալ... մեղք բազ էին, և խելք մտացն յայտնէ զինս (Ներս. անտէ) :

1923

(1)-ब्र॰ - ब्र॰ - 21 - प्र॰ - श्रीवास्त॰ - ई॰ - 21 - 22 ।
श्रीम॰ ल॰ 'ग्रे एजुकेशन' 1923 ।

1924

Ղ՚ինք ասէ՝ որոյ ոչ էցեն իրաւունք ՚ի դատա-
տորաց ։ Եւ այս ամենայն կարգք իշխանութեան
աշխարհի կարգեալ են ՚ի Տեառնէ ըստ նախախա-
նամութեանն որ առ ազգս մարդկան (գ · Կրս ·
՚ի Յարևելս · Հատ իբ) ։

— Անկրատոր իմաստութիւնս ոչ առակս ներ-
պատ եղե՛ք քնութեանս ՚ի բարեկարգութեան
առն · զի և քաղաքական օրէնք և դատաստա-
նագիր իրք , և չափք և կշիռք և տուրքեւառիկ վա-
ճառից փոխոխմունք , և առքին ծանութիւնք , նմանա-
վճարութիւնք (Ա · Ընդհ · ՚ի մեկն · Յակ · ՚ի Յոր-
դան · իբ) ։

— Անթէ հնութիւնք տեսեալ էին յանդիրատե-
ութեան աջողութիւն , ոչ էին քնութեամբ զօրե-
նագիր գտանել · բայց քննեցին զի ըստ անհաս
նախախնամութեան տեսչութեան՝ օրինապահն
բարեբաստանիկացաւ , և անօրէնն ստրկացաւ , վասն
այսր և սիրեցին զօրէնս և գտին , և զքաղաքս և
զգաւառս նոքօք բարեկարգեցին (ն · Լամբ · ՚ի-
Մեկն · Ըռաք · գլ · ԺԲ) ։

— Անդատիւ վկայութեամբ մտաց և առանց
ուսման գտաւ ՚ի մէջ Նոցա փիլիսոփայական օրէնք ,
ի չեզուսութեան կարգ , բարուց գովելութիւն և շա-
տի պատուհաս (Նոյն · ՚ի Խոսկրգած · Հատա-
ւոյ) ։

Գ. գեմ. ք. 13. 14. Հռովմ. ժդ. 1. 2. 5. Եբր. ժդ. 17. Տիմ. ե. 1.

– Կրօնքը Ցեղապետէն հոգեբարձ կիրառ՝ որ ոչ է պարզաբանութիւն հոգւոյ (Իգնատ. Աստուածապետ. Ա՛ի Թղթ. առ Ընտրացիս. գլ. ե).

– Ո՛րդ՝ գի Աստուծոյ սպասաւորը կոչի (Թուոց գ.), որպէս Աստուծոյ՝ նոյնպէս և Ա՛հեղիայի սպասաւորին պարտ է երկնչիլ. և փութալ ապահովել գինոյին Կռապաշտութիւնն. Յոյժ է թէ՝ որինաց նոցին կատարմամբ (Ղ. Կոմք. Ա՛ի Մահն. Ընտ. գլ. իդ).

– Յամենայն իրս՝ յորս արժան է և պատշաճ, և ոչ ինչս է գհանգիւս հատատոցն վերոց. Կռապաշտել պարտիմք և սպասաւորացն՝ և Ա՛հեղիայի կատարել իշխանացն. և Նարկս և այս նոցա հանգիւս... և պատուել գինոսս, և ապրիլս և այս ատեն վասն վտան կենաց նոցա և վերոյ չինութեան և խոստովանութեան (Ս. Ըհնդհ. Ա՛ի Մահն. Ա. գեմ. Հատ է).

– Ո՛ւր խոկ վերինսոսի հրամանք է Կռապաշտել ընկեր սպասաւորդ՝ իբրև Աստուծոյ. և որ Կռապաշտէ, իւր համարէ Աստուած, և որ ան Կռապաշտ գատի, և գայն և այս իւր համարէ (գ. Նարկ. Ա՛ի Մահն. եբգ. Ա՛ի վերջնոյ.).

196

Գործ. ե. 15։
Տես և զ հատորին 192։

197

Յոհան. ը. 4. 5։ Հռոմի. ժդ. 4։

– Ի ձեռն Աշմարիտ սուրբ գրոց խրատուց՝ խրատանց և իշխանութեան Հաւազանդել (պարտ է) յաղագս բարեձեւութեան։ Զի վասն այսորիկ եւս զմարգարէս և զԱռաքեալն և զՀայրապետան վարդապետս և ուսուցիչս, զի տեղեակ և հմուտ և հասու առնիցին բարի կատարած առաջի զմեզ (գ. Կոր. զ. 4. 5։ Հռոմի. ժդ. 4)։

– Ընտրութեան զօրձակիցն զքահանայն սուրբս և զպատուականս եկեղեցւոյ, որ սրբութեանցն են սպասաւոր հրեշտակային կարգաւորութեամբ, ոչ վարկապարտազէ հանդերձացուք - այլ որպէս յԱստուծոյ կարգեալ՝ ի փրկութիւն հաւատացեալ ժողովրդոց Աստուծոյ։ Զի զԱռաջնորդս եկեղեցւոյ՝ ի տեղի Առաքելոցն կարգեցեալ քարոզս, և ասաց՝ եթէ ոչ զձեզ ընդունի, զիս ոչ ընդունի, զիս ոչ առնէ, զիս ոչ առնէ (Ղուկ. ժ. 16)։

198

Երեմ. լա. 31 – 33։ Եբր. է. 8 – 10։ Գործ. ը. 22 – 24։

(գ. Լուս. յԱգաթ.):

— Կոչէցան կատակարան հինք (գուցէ՝ հին) յանուն ծառայի (իմն՝ Մովսէսի), որպէս և կոչէցան գիրքն այլք յանուն մարգարէիցն որ մարգարէացան զնոսա (եփրեմ. ի մեկն. բ. կորն. գԼ. դ):

200

Կողոս. ա. 23: Հռոմ. Ժ. 18:
Տե՛ս և ի հատորն 198:

201

Գաղատ. ի. 21 – 31: Հռոմ. ԺԸ. 14:
Տե՛ս և ի հատորսն 203. 204:

202

Ներս. Ժ. 1: Կողոս. բ. 16. 17: Մատթ. Ե. 17:

— Յայնժամ (այսինքն՝ ետ ի փիլիպպոս) ուշացաւ հինն (Աբրահամական Օրէնք)՝ և ոչ սկսաւ ուսուցանել, և խորհուրդք (պէտք, օրինակք, նշանակք) հինն (եփրեմ. ի մեկն. գԼ. ի):

— Ինչ արեանցն օրինակին անբան գառանցն զհնամանց՝ ապարգևեցեր մեզ՝ գոնեն Աստուծոյ՝ զարիւնդ քո փրկական (ի Հարսիկ.):

— Կատարէ զգաւթին ըստ օրինացն, զի զհինն ի նորս, և զստուերն ի լոյս Ճշմարտութեան

ղի ետ և ի բաց կնաց (Ս. Ընտրհ. ի Մեկն. Յակ. Ճառ Ը) :

— Կատարածիք աշակերտեցան ի պատրաստ, ոչ ի պահել զպատհպանութիւնս օրինացն՝ որ խափանեցան ի ձեռն չարշարանացս խաչին, այլ հատատալ յերբորդութիւն անդր, և ի քարոզել զնոր աւետարանն (Եփրեմ. ի Մեկն. գաղատ.) :

— Յաւուր յորում Հոգին Ս. ի տաճարէ անտի ի ժամանակի երբև հերձնա զվարագոյրն, ելեն ընդ նմա և պաշտամունք խորհրդոցն՝ որք ժամանակաւ էին ի միում տաճարին վասն օգտութեան փրկեալ ազգին (Հբէից), և բաշխեցաւ ընդ ամենայն երկիր՝ լցեալ զնա փառօք և զխոստմամբ Տեառն. որպէս զի արտացէ փոխանակ միում տաճարի՝ տաճարս բազումս (Նոյնի. ի Մեկն. Ամբակ. գԼ. է) :

Կատ. ե. 1 – 12. 21. 22. 28. 33 – 37. 43 – 45 :

— Ա՛ւ ըստ առաջին (Մովսիսական) օրինացն էք դատեցեալ, այն՝ որ սակս մեղացն ծայրակատուր զմարմինն հրամայէր առնել. զի ըստ որում պարզեւք նորա մարմնականք էին, նոյնպէսնակ և պատիժք նորա՝ մարմնականք : Իսկ Աւետարանին պարգեւք երկնաւորք էին և Աստուածային. և որք զնոսա ընկալան՝ տէրտէրս վասն [illegible]

և գիրքն սա առաքինութեանց քան զհարստութիւն.
և ինքն ոչ գոյն առնէր ամենեցուն՝ որ մեզ հրամայեր.
զառն ոչ գոյն խոտելովքն՝ որով վարդապետեաւ.
զարքն, առաքաւորութեան (ընտրութեան) օրինացն
եմք գտանել (ՈՒ·ԻՀ·Ի մահն·Ընտակ·գԼ·Ջ).

205

«Լոյս» (Stp՝ ևք Ցնոսոս փիլոսոսոս) առաջ գրեալ
ի մեկնութիւն հոգևոր... և երկի (մեզ) այնմ
խոստովանելով այսուհետև երկրպագութիւն. որք և յետ
այսր ի գրոց չգտանեմք երկի՝ ընդդէմ առնեմք.
զամն գրոցն ի մեկնութիւն (ՈՒ·ԻՀ·Ի մահն·Ընտակ·գԼ·Ջ).

— Լոյս՝ որ ասէ. մի՛ առանձնաներ, մի՛ շնար,
և այլ նմա, յառաջ քան զարևելս ապահով լինել-
ին. և յարևելս քարտուղեցաւ, բայց ի ձեռն ընտ-
արարչին կատարեցաւ (ԵփրեմՀ·ի ՀամարքարզբՀ·
գԼ·ԺՀ).

206

Ա՛րվեստասիրէր Օրիգինէս քէպտեա և ընտան-
ճառն էր քո էին, առաքեն ձեին կատարելոյ, վասն

զի երկրատուրք էին և մարմնականք, ՚ի ձեռս մանկանց խաղալիկ տուեալ. նմին իրի և պատրաստ կղզիանա անուանէ զնա: Իսկ կատարեալ ասէ զօրեղն Աստուածն՝ որ փրկիչն՝ և ոչ մարմնական և արգասրութեան և որպեզրուն. զի երկնաւորք են և ՚ի յերկինս զմեզ հայեցուցանեն (Ս. Ընտրհ. ՚ի մեկն. Յակ. Հատ Ե):

207

Տես ՚ի հատն 209:

208

Հռոմ. Ե. 19:
Տես և ՚ի հատսրան 210. 211:

209

Ընտրհ. Ա. 16. 17: Դ. 6. 7. 17:
— Ի ձեռաց Աստուծոյ եւ առաքեալներուն քրիստոսի զա-
ւակ ուսուցչի ՚ի վայելն զքրիստոսէն զպատուն, և առաքեանցն մարդկան ոգիք մեղայն ախտ, և մարմինք ցաւալից վտանգիւք ՚ի հող դառնալ և յերկիր առաքեանել վիճակեցաւ (խաս. ՚ի մեկն. Ծաւմ.):

Տես և ՚ի հատսրն 210.

ակնոց և ամենատեսանելի ուրիշ ցնցուղներ պատրաստելու մասին . առյուծները , գետաձիերը և կենդանաբանական այգիները (Ս . Ընտրող . Ա . Տարի . Թիւ 2) .

— Օձեր որսալու մասին (նորագրություններ հին հեղինակներից) . Ներկա մեզ և Պատկեր , և տպած յորդորներ . Նոյնպես և մի հրատարակութեան՝ ներկա մեզ և Պատկեր , և տպած յորդորներ . մեզ՝ անգլերէն և Ընտրող . Իսկ յորդորելն՝ օձերուն որսալու մասին հին հեղինակներէ (Ս . Ընտրող . Ա . Տարի . Թիւ 2) .

S^{to} 4. ՝ի Տպարանի 134 .

214

P. Gal. 15 . 4 . 16 . թուական . ժէ . 22 . գրած . ժգ . 48 .

— Ոմն ախտաւոր կամ՝ ի հարկէ կամ՝ ի բռնադատութենէ կամ՝ ի յոժարակամութենէ մեռաւ մեզ և Պատկեր , և տպած յորդորելն . զոր ի լեզուս գրեցաւ և կամ տպաւորեալ . նոյնպես և ի միաբանութենէ՝ ներկա մեզ և Պատկեր , և տպած յորդորելն . մեզ՝ անգլերէն և Ընտրող . Իսկ յորդորելն՝ և ի մեռելոցն՝ զոր ի հարկէ կամ՝ ի բռնադատութենէ մեռանին , իսկ որ ինքեան մեզս ի նեղութենէն կատարեալ . բանիւ և կամաւորապէս մեռանի և խորհրդեանցն զորութեան , և տպաւ անկեալ՝ ի խորս չարութեան՝ որ. հատարհեն , իբրեւ թէ ոչինչ չարս գործելով , յԱստուածոյ ոչ երկնչին՝ և ի մարդկանէ ոչ ամաչեն , այնպիսեաց մեզս ներս ի մեռելոց են (Ս . Ընտրող . ի Մոկս . Ա . Տարի . Թիւ 3) .

215

Յոան. Է. 21 : Առաք. Է. 9 : Ա. Ցովհ. ա. 8. 10 :

– Ո՛խտ անհատներ և հեշտացուցիչք ըզմեզ վայրապարշ առնեն. և պատրօղն գող, և մարմինս՝ օգնական, և զգայութիւնս՝ խոթիկիչ, և հեշտութիւնն ձգիչ, և կարիքն՝ ի ձեռին, և անմտութիւնն՝ մերձ, և ծուլութիւնն՝ խաւարեցուցիչ: Յորոց յայտանէ տիրապէս զերծանել ումեք անհնար է: Զի որ զամ ոք մարմնին զգեցեալ է, և զդարշապարս իւր յերկիր հատատեալ, յայտանէ սուրբ և անարատ զերծանել ոչ կարէ (Ս. Ընտրհ. ի մեկն. Ա. պատ. Հատ դ. ի յորդ.):

– Ո՛նմանէլ ինձ ասէ ի մարդկանէ՝ անհնար է (ն. Լամբ. ի մեկն. Սաղմ. Ճ):

216

Յոհաան. Է. 21 :

217

Ա՛ԹԹ. Ի. 16 :

218

Սաղմ. ձՁԵ. 18. 19 : ԽԲ. 2. 9 : Խուս. 5. 6 : ՂԹ. 4 : Եսայ. ՅԶ. 7 : Մատթ. Խս. 13 :

B4

